

NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

IX. legegintzaldia

Iruña, 2019ko apirilaren 8a

49. ZK.

A U R K I B I D E A

A SAILA:

Foru lege proiektuak:

- Emakumeen eta Gizonen arteko berdintasunari buruzko Foru Legea. Osoko Bilkurak onetsia (2. or.).
- Foru Legea, zeinaren bidez aldatzen baita apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legea, Kontratu Publikoei buruzkoa. Akats zuzenketa (36. or.).

B SAILA:

Foru lege proposamenak:

- Foru Legea, lagun egiteko animaliak Nafarroan babesteari buruzkoa. Osoko Bilkurak onetsia (37. or.).

A saila:
FORU LEGE PROIEKTUAK

Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunari buruzko Foru Legea.

OSOKO BILKURAK ONETSIA

Nafarroako Parlamentuak, 2019ko martxoaren 28an egindako Osoko Bilkuran, Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunari buruzko Foru Legea onetsi zuen.

Legebiltzarreko Erregelamenduko 146. artikuluan ezarritakoa betez, argitara dadin agintzen da.

Iruñean, 2019ko apirilaren 1ean

Lehendakaria: Ainhoa Aznárez Igarza

Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunari buruzko Foru Legea

AURKIBIDEA

ATARIKOA

I. TITULUA. Xedapen orokorrak

1. artikulua. Xedea.
 2. artikulua. Aplikazio-eremua.
 3. artikulua. Definizioak.
 4. artikulua. Jardute-printzipioak.
 5. artikulua. Berdintasuna sustatu eta emakumeen eskubideak defendatzen dituzten elkarteen izaera aitortzea.
- #### II. TITULUA. Berdintasunerako erakundeen antolaketako sistema.
6. artikulua. Nafarroako Gobernua.
 7. artikulua. Berdintasunerako politiken arloko goi mailako eskumena.
 8. artikulua. Nafarroako Berdintasunerako Institutua.
 9. artikulua. Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuak. Berdintasun unitateak.
 10. artikulua. Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua.
 11. artikulua. Berdintasunerako Departamentuarterko Batzordea.

12. artikulua. Nafarroako toki entitateak.

III. TITULUA. Berdintasunerako eskubidea bermatzeko tresnak

13. artikulua. Berdintasunerako eskubidearen zeharkakotasuna eta ekintza positiboak.
 14. artikulua. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa.
 15. artikulua. Administrazio publikoen arteko elkarlana eta koordinazioa.
 16. artikulua. Emakumeen eta gizonen ordezkari-tza orekatua.
 17. artikulua. Kontratazio publikoa.
 18. artikulua. Laguntza publikoak.
 19. artikulua. Estatistika eta azterlanak.
 20. artikulua. Administrazio publikoen zerbitzuko langileen trebakuntza.
 21. artikulua. Komunikazio inklusiboa eta ez-sexista.
 22. artikulua. Genero-eraginaren txostena.
 23. artikulua. Genero-ikuspegia duten aurrekontuak.
 24. artikulua. Langileen kudeaketa.
- #### IV. TITULUA. Berdintasuna sustatzeko politika publikoak
- ##### I. KAPITULUA. Herritar aktiboak, ahalduntzea eta parte-hartzea
25. artikulua. Herritar aktiboak.
 26. artikulua. Emakumeen ahalduntzea eta parte-hartze politikoa.
 27. artikulua. Emakumeen ahalduntzea eta parte-hartze soziala.
 28. artikulua. Landa inguruneke emakumeak ahalduntzea.
 29. artikulua. Ahalduntzea eta kirol arloko parte-hartzea.
 30. artikulua. Informazioaren teknologiak eta gizarte digitala.

II. KAPITULUA. Ezagutza: hezkuntza, kultura eta komunikazioa

Lehenengo atala Hezkuntza.

31. artikulua. Xedapen orokorra.

32. artikulua. Haur hezkuntza, derrigorrezko hezkuntza eta derrigorrezko hezkuntzaren ondo-koa.

33. artikulua. Eskola kontseiluak.

34. artikulua. Irakasleen prestakuntza.

35. artikulua. Lanbide heziketa.

36. artikulua. Unibertsitateko hezkuntza eta ikerketa.

37. artikulua. Hezkuntza ez-formala.

38. artikulua. Nafarroako hezkuntzako ikuska-pena.

Bigarren atala. Kultura.

39. artikulua. Berdintasuna kulturaren.

Hirugarren atala. Hedabideak eta publizitatea.

40. artikulua. Hedabide sozialak.

41. artikulua. Publizitatea.

III. KAPITULUA. Bizitzaren jasangarritasuna: lan produktiboa eta erreproduktiboa.

Lehenengo atala Lan produktiboa

42. artikulua. Berdintasuna enpleguan.

43. artikulua. Enplegu politikak.

44. artikulua. Emakumeen eta gizonen berdintasunerako planak sektore publikoan.

45. artikulua. Lan berdintasuna sektore pribatuan.

Bigarren atala Lan erreproduktiboa.

46. artikulua. Ezagutza, ikusgai egitea eta sentsibilizazioa.

47. artikulua. Zaintzailearen rola.

Hirugarren atala. Kontziliazioa eta erantzunkidetasuna.

48. artikulua. Kontziliazioa.

49. artikulua. Erantzunkidetasuna.

Laugarren atala Osasuna

50. artikulua. Genero-ikuspegia txertatzea osasun arloan.

51. artikulua. Osasun arloko jarduketak.

Bosgarren atala Inklusio soziala eta esku-haritze komunitarioa.

52. artikulua. Inklusio sozialaren eta esku-haritze komunitarioaren arloko jarduketak.

53. artikulua. Garapenerako lankidetzeta eta ekintza humanitarioko proiektuak.

IV. KAPITULUA. Bizitza garatzeko lurralde jasangarria.

54. artikulua. Mugikortasun politikak.

55. artikulua. Lurralde antolamenduko, hirigintzako eta ingurumeneko politikak.

V. TITULUA. Zehapen-araubidea.

56. artikulua. Arau-hausteak eta zehapenak.

57. artikulua. Erantzukizuna.

58. artikulua. Konkurrentzia.

59. artikulua. Eskumena eta prozedura.

60. artikulua. Arau-hauste arinak.

61. artikulua. Arau-hauste larriak.

62. artikulua. Arau-hauste oso larriak.

63. artikulua. Berrerortzea.

64. artikulua. Zehapenak.

65. artikulua. Zehapenak zehaztu eta mailakatzeari.

66. artikulua. Preskripzioen araubidea.

Lehenengo xedapen gehigarria. Foru legearen eragin sozialaren ebaluazioa.

Bigarren xedapen gehigarria. Izenak aztertzea.

Hirugarren xedapen gehigarria. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa onestea.

Laugarren xedapen gehigarria. Erdi mailako teknikarien estaldura (berdintasuna).

Bosgarren xedapen gehigarria. Nafarroako Arartekoa.

Xedapen iragankor bakarra. Aplikatzea 44. artikulua Emakumeen eta gizonen berdintasunerako planak sektore publikoan

Xedapen indargabetzaile bakarra. Arau-indargabetzea.

Azken xedapenetako lehenbizikoa. Dirulaguntzei buruzko azaroaren 9ko 11/2005 Foru Legea aldatzea.

Azken xedapenetako bigarrena. Genero-eraginen txostena arautzea.

Azken xedapenetako hirugarrena. Aurrekontuen gaineko ondorioak.

Azken xedapenetako laugarrena. Legegintzako egokitzapena.

Azken xedapenetako bosgarrena. Arauak emateko gaikuntza.

Azken xedapenetako seigarrena. Indarra haritzea.

ATARIKOA

I

Bai emakumeen eta gizonen arteko berdintasun printzipioa, bai sexuan oinarritutako edozein diskriminazio motaren berriazko debekua ere, Nazio Batuen sistemaren eskutik sortu eta garatu dira nazioartean. Horrela, giza eskubideei buruz egindako aurreneko itunez gain, Emakumearen aurkako Bereizkeria mota guztiak ezabatzeke 1979ko Konbentzioan eta haren protokoloan emakumeen eta gizonen arteko berdintasun printzipioa aldarrikatzen da, eta, horrekin batera, estatuek horren egiazko eraginkortasuna ziurtatzeko bete-beharra dutela. Era berean, Emakumeari buruzko Munduko Biltzarretan, 1975az geroztik, eta, bereziki, Beijingen 1995ean egindakoa, berretsi zen aukera eta tratu berdintasuna txertatu beharra zegoela jarduketa publikoen politika eta esparru guztietan (“gender mainstreaming”, hau da, genero-zeharkakotasuna, euskaraz), bai eta bizitza ekonomiko eta sozialaren maila guztiak horretan sartzeraz bultzatu ere.

Nazio Batuen beste itun batzuek ere –hala nola Populazioari eta Garapenari buruzko Nazioarteko Konferentziak (Kairo, 1994) edo Milurtekoko Garapen Helburuak (2015 arte)–, Garapen Jasangarriaren Helburuetara (2030 arte) aldatzen joan direnek, helburu zehatz bat ezarri dute, alegia, sexuen arteko berdintasunaren sustapena eta emakumeen ahalduntzea, planetaren eta natura baliabideen babesarekin estuki lotuta.

Halaber, Lanaren Nazioarteko Erakundearen esparruan hitzarmenak sustatu dira zenbait arlotan: soldata berdintasuna, diskriminazioa enpleguan eta lanbideetan, ardura familiarrak dituzten langileak, etab.

Garrantzizko beste esparru bat Europar Batasuna da. Europar Batasuneko araudia aldatu egin da; izan ere, hasierako ildoak soldaten eta lan eskubideen berdintasunean zuen jomuga nagusia, eta gerora, Emakumeari buruzko Munduko Biltzarrek ekarri duten zeharkakotasunaren kontzeptua txertatu da Europako Erkidegoko zuzenbidean. Aldaketa horretan garrantzi handia izan du Amsterdamgo Tratatuak, lan arloko berdintasunaren sustatzailea izan baita, bai eta 2006/54/EE Zuzentarauak ere, gizonen eta emakumeen aukera eta tratu berdintasunaren printzipioa arautu baitu enplegu eta lanbide gaietan, eta bertan bateratu baitira lehenagoko beste arau batzuk, zuzeneko eta zeharkako diskriminazioei, genero zeharkakotasunari, jazarpenari eta abarri buruzkoak. Horiekin batera, nabarmenak izan ziren Europar Batasunaren Oinarritako Eskubideen Gutuna (20.,

21. eta 23. artikulua), tratatuaren balio juridikoa duena, eta Udal eta Eskualdeetako Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunerako Europako Gutuna.

Bestetik, araudirako erreferentzia dira askotariko diskriminazioa eragin dezaketen aldagaiei buruzko nazioarteko tresnak, hala nola desgaitasuna dutenen eskubideei buruzko New Yorkeko Konbentzioa (2006) eta Haurren Eskubideei buruzko Adierazpenak (haur eta nerabeei buruzkoak direla ulertu behar da), aipagarrienetako batzuk adieraztearren.

II

Espainiari dagokionez, Konstituzioak honela definitzen du berdintasuna: ordenamenduko balio gorena (1. artikulua) eta oinarritako printzipioa alderdi formal eta materialen aldetik (14. eta 9.2 artikulua). Alderdi formalek, berdintasunak arrazoi subjektiboetan (besteak beste, sexua) oinarritutako diskriminazio oro debekatzen du (14. artikulua). Alderdi materialek, botere publikoek bermatu beharko dute berdintasun erreala eta eraginkorra, banakoena nahiz taldeena (9.2 artikulua).

1978an Espainiako Konstituzioa onartu ondoren, araudi osoa berrikusteari ekin zitzaion esparru guztietan, emakumeen kontrako diskriminazio mota guztiak errotik desagerrarazten joateko; prozesu horren azken mugarrria martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoaren onespina izan zen, emakumeen eta gizonen berdintasun eragingarri-rako legea, hain zuzen. 1. artikuluan hauxe adierazten du: “emakumeak eta gizonak berdina dira giza duintasunean eta berdina eskubide eta bete-beharretan”, eta legearen xedea da “emakumeen eta gizonen tratu eta aukera berdintasunerako eskubidea gauzatzeko, zehazki, emakumeen diskriminazioa deuseztatuz, edozein dela ere haien egoera edo izaera, bizitzaren esparru orotan eta, batez ere, esparru politikoan, zibilean, lanekoan, ekonomikoan, sozialean eta kulturean, gizarte demokratikoagoa, zuzenagoa eta solidarioagoa lortzeko, Espainiako Konstituzioaren 9.2 eta 14. artikulua garatuta”.

Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasun Eragingarriko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoaren xedea berdintasun formalaren kontzeptua gainditzea zen. Horretarako, tratu eta aukera berdintasunaren printzipioa botere publikoen jarduketaren printzipio informatzaile zeharkakoa ez ezik eta irizpide orokorra ere badela adierazten du. Estatuko legerian estreinakoz agertzen da kontzeptu hauen definizioa: tratu-berdintasuna, zuzeneko diskriminazioa, zeharkako diskrimina-

zioa, sexu-jazarpenera, sexuan oinarritutako jazarpenera, ekintza positiboak, osasun-eraketak, berdintasun unitateak eta enpresen berdintasun planak.

Martxoaren 1eko 6/2019 Errege Lege Dekretua, enpleguan eta lanean emakumeen eta gizonen arteko tratua eta aukera-berdintasuna bermatzeko presako neurri buruzkoa, mugari historiko bat izan da, aitatasuneko eta amatasuneko baimen berdinean eta eskualdeezin parekatu baititu. Aurrerapen bat izan, zalantzarik gabe, erantzunkidetasun askoz ere handiagoa duen gizarte bat eraikitzeko.

Toki entitateen eskumenei dagokienez, aipatu beharrekoa da Genero indarkeriaren kontrako Estatuko Ituna garatzeko presako neurri buruzko abuztuaren 3ko 9/2018 Errege Lege Dekretua, aldaketa batzuk planteatzen baititu, besteak beste, Toki Araubideko Oinarriak arautzen dituen apirilaren 2ko 7/1985 Legearena, 25. artikuluan o) letra gehituz, zeinaren bidez udalei eskumen berekia esleitzen baitzaie, "emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko jarduketak gauzatzeko eta genero-indarkeriaren kontra aritzeko".

III

Foru lege hau onesteko eskumenak Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44.18 artikuluan du oinarri, Nafarroari erabateko eskumena aitortzen baitio berdintasun politiken arloan. Horregatik, gai honetan Foru Komunitateari dagokio ahalak erabiltzea, legegintzakoak, erregelamendukoak, administratiboak eta administrazio bideko berrikuspenekoak, eta osagarri gisa, Nafarroako zuzenbide berekirik ezean, Estatuko Zuzenbidea aplikatuko da, lege organiko horren 40. artikuluan jasotako moduan.

Eskumen horretaz baliatuz, Foru Komunitatean zenbait arau onetsi dira genero-berdintasuna bermatzeko, esate baterako azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legea, emakumeen eta gizonen aukera berdintasuna sustatzeko, eta uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legea, indarkeria sexistaren aurkako neurri integralak hartzeari buruzkoa. Bi arau horiek agerian uzten dituzte botere publikoek politika horiekiko duten asmoa eta konpromisoa, baina ez dute ez bermerik ez tresnarik ezartzen emakumeen eta gizonen berdintasun erreal eta eraginkorra lortzeko. Hamarkada bat geroago onetsi zen apirilaren 10eko 14/2015 Foru Legea, emakumeen kontrako indarkeriari aurre egiteko; lege hori aitzindaria izan da Estatuan emakumeen kontrako indarkeriaren agerpen guztiak aitortzeko orduan, eta, gainera, giza eskubideen esparruan kokatu du indarkeriaren desagertzea. Azkenik,

LGTBI+ Pertsonen Berdintasun Sozialari buruzko ekainaren 19ko 8/2017 Foru Legearen helburua honako hau da: behar diren baldintzak ezartzea LGTBI+ Pertsonen eskubideak eta haien taldeenak errealak eta eraginkorrak izan daitezen.

Arau esparrua ezartzearekin bat, Foru Komunitateko Administrazioaren eta Nafarroako toki administrazioen berdintasun politikak aurrera egin dute, eta bideratu orain proposatzen den foru lege hau. Urte hauetan egindako ekintzen artean hauek nabarmendu behar dira: berdintasun unitateak sortu izana Foru Administrazioeko departamentuetan, toki administrazioekiko elkarlana erakunde horietan berdintasun arloak eta tokian tokian lana sendotzeko, Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluari emandako bultzada, Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunerako Departamentuarterako Batzordea sortu izana (Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren politiketan berdintasun printzipioa txertatu eta emakumeen kontrako indarkeria desagerrarazteko ardura duena) eta Nafarroako Berdintasunerako Instituta indartu izana, genero-berdintasunaren arloko politikak diseinatu eta bultzatzen dituen erakunde autonomoa den aldetik.

Une ezin egokiagoa eta erabakigarria dugu hau, Nafarroan denon artean gogoeta prozesu bat egiteko eta, emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan irauten duten eta sortzen ari diren premietatik abiatuta, lege esparru berri bat zehazteko, tresna integral bat izanen dena, erantzun berriak emanen dizkiguna berdintasun substantiboa lortzeko egin behar dugun bidean; berdintasun horrek berekin dakar aldaketa batetik etorriko da, pertsonen haien eskubideak osotara baliatu eta garapen aukerak eskuratzea galarazten dieten baldintzak eta egoerak aldatuz, hain zuzen, egiturazko neurrien, lege neurrien edo politika publikoen neurrien bidez.

Foru lege honen asmoa da funtsezko tresna izatea emakumeen eta gizonen arteko berdintasun printzipioaren zeharkakotasuna sendotu eta areagotzeko Foru Komunitateko botere publikoen jardun osoan. Helburua bikoitza da: berdintasuna bermatzea emakumeak zuzenbideko subjektuak izan daitezen, eta ez onuradun hutsak; eta genero-berdintasunari heltzea egiturazko izaera duela aitortuta. Alde horretatik, ezinbestekoa da estrategia gisa, eskubideak aitortzeko ez ezik egiazko berdintasun eraginkorra sendotzeko ere.

IV

Gizarteak azken hamarkadetan bizi izan dituen eraldaketa nagusietako bat emakumeek eta gizonen gure gizartean duten toki eta mailari lotuta

dago. Eta bertan aldaketa handia gertatu denez, botere publikoen ekintza areagotu da, emakumeek eta gizonen egunero bizi duten errealitateari eragiteko.

Halere, Europan, Estatuan eta autonomia erki-degoetan egindako azterlanek eta foru lege hau egin aurreko diagnostikoak berak erakusten dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasun subjektiboa ez dela inola ere lortu oraindik.

Emakumeek pairatzen duten berdintasun falta, giza eskubideen funtsa ere urratzen duena, sustrai sakoneko genero desberdintasunaren egiturazko izaerari zor zaio; horren atzean genero-estereotipo eta -rolak daude, oraindik ere markatuak eta bereizketa eta ospe sozial desberdinen eragile direnak, eta botere harreman ezparekoei eusten diete. Egoera horri amaiera emateko, beharrezkoa da gizartea aldatzeari ekitea, batetik, genero-arrakalak ezabatzeko (lansariena edo segregazio bertikal nahiz horizontala, kasu), eta bestetik, gainditzeko gaur egun dugun defizita erantzunkidetasunari eta emakumeen parte-hartze sozial eta politikorako trabei dagokienez. Berdintasun substantiboan aurrera egiteko, eredu soziala aldatu beharra dago, zeinak bizitzaren jasangarritasunaren balioa nabarmenduko baitu, eta genero-estereotipoak eta -rolak puskatuko. Horretarako, ibili beharreko bidean gehiago egin behar da, baina, horrekin batera, egiteko moduak aldatu behar dira, eta emakumeen eskubideak errealitatea izatea lortu.

Bide horretan, nabarmendu behar da mugimendu feminista eta emakume elkarteak funtsezko elementutzat jotzen direla, egiturazko aldaketa egiazkoa lortzeari begira beharrezkoa den inplikazio soziala erdiesteko.

Foru lege honen asmoak bi dira: bizitzaren jasangarritasuna jartzea politiken erdigunean, eta emakumeen ahalduntzea eta parte-hartzea bultzatzea herritarrek aktibo izan daitezzen, kontuan hartuta gizakien bizitzaren eta lurralde jasangarriaren artean dagoen lotura estua bizitzaren garapenerako. Herritarrek, gainera, ezagutzarako aukera izan behar dute, horrek emanen dielako gure gizarteak eskatzen dituen trebetasunak eta gaitasunak eskuratzeko bidea, bai eta modua ere desparekotasunaren agerpen nagusia den emakumeen kontrako indarkeria desagerrarazteko.

Horregatik, foru legearen xedea da Nafarroako Foru Komunitatean emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorra bermatzea, berariazko ekintzarako neurri batzuk ezarriz, elkarloturik daudenak eta genero-arrakala handienak dituzten lan-

eremuekin eta esku-hartzerako esparru nagusiekin bat datozenak.

Horrela, esparru publikoan (enpresa, ekonomia, kultura, politika, komunikazioa, gizarte digitala, kirola, etab.) emakumeen ahalduntzea eta parte-hartzea estrategia kolektibo bat da emakumeen gaitasuna areagotzeko eta horretaz jabetzeko, batetik, haien bizitzak diseinatu eta autonomiaz bizitzeko gai izan daitezkeelako eta, bestetik, gizarte osoari eragiten dioten erabakietan esku hartzeko gai direlako. Genero-ikuspegia eta emakumeak ahalduntzeko eta ikusgai izateko jarraibide horiek funtsezkoak izanen dira berdintasun substantiborako bidean.

Informazioaren eta gizarte digitalaren teknologiez baliatzeko aukera eta emakumeak esparru teknologikoan eta abangoardia sozialean espezializatu eta/edo profesionalizatzen bultzatzen dituzten neurriak berdintasunez bermatu behar dira, bazterketa sozialerako beste modu bat izan ez dadin. Era berean, emakumeak kirolean parte hartzen bultzatzea haien ahalduntzerako beste gako bat da.

Beste neurri batzuek ezagutzaren esparrua dute jomuga, aldaketarako akuilua izan dadin. Bertan, hezkidetzaren sistemaren eredu estrategia nagusia izanen da hezkuntza curriculumak, hezkuntzako metodologiak, materialek, irakasleek eta hezkuntza sistemako gainerako elementuek ikasleak –neskak eta mutilak– hez dituzten aukera-berdintasunean hazteko eta erabakiak hartzeko ahalmenaz. Helburu hori lortzeko, funtsezkoa da balio aldaketa sustatzea gizartean. Haurtzarora eta gaztarora oinarritzeko dira aldaketa hori eragiteko bizitza ekonomiko, politiko, sozial eta kulturalaren eremu guztietan. Beraz, hezkidetzako ingurune batean haztea oso garrantzitsua da emakumeen eta gizonen berdintasunerantz abiatzen den eraldaketa soziala sustatzeko, bizitzaren eremu guztietan ageri diren genero-rolak eta -estereotipoak ezabatuko dituenak.

Ezagutzari buruzko esparru honetan, kulturak eskaintzen digun espazioan posible da ezbaian jartzea genero-rolak eta arau sozialak. Horiei aurre egiteak, aldaketak proposatzeak eta rolak berrasmatzeak aukera emanen digu gure helburura gerturatzeko joateko.

Hirugarren neurri multzoaren oinarria alde aurretik egindako diagnostikoaren emaitzetan datza; izan ere, emaitza horiek argi islatzen dute genero-rolak bizirik dirautela aztertutako eremuetako askotan, eta horrek lotura duela sexuaren araberrako lan-banaketaekin, bereizten dituelako lan produktiboa (ondasunak eta zerbitzuak ordain-

sari baten truke sortzen dituzten jarduerak biltzen dituen) eta lan erreproduktiboa (sarrerarik sortzen ez duten jarduerak, baina, aldi berean, bizitzarako beharrezkoak ez ezik ezinbestekoak ere badirenak). Bizitzaren jasangarritasunaren kontzeptuak, ordea, bi esparruak hartzen ditu bere baitan, eta biak elkarren menpe jartzen ditu, biek ala biek funtzio soziala eta ekonomikoa betetzen dituztelako gizartearentzat. Pertsona guztiek izan dezakete zaintzaren beharra bizitzaren etaparen batean, eta lan guztiek dute balio ekonomikoa, ordainpekoak izan nahiz ez. Alde horretatik, berebiziko garrantzia du administrazio publikoek bitartekoak jartzeak pertsona guztien bizitzaren jasangarritasunari laguntzeko, eragile sozialak eta ekonomikoak ahanzi gabe, aldaketaren alderdi aktiboa diren aldetik, antolakundeetan balio eta eredu berrien sortzaile.

Genero berdintasuna ezinbesteko baldintza da garapen jasangarriko eta gizartearen ongizaterako, arlo guztietan. Berdintasunean aurrera egitea bizitzako sektore guztietan eta dauden desberdintasunak lantzea hiri eta landa eremuetan.

Horrenbestez, helburua ez da emakumeen ahaldunderako bideak jartzea, esparru pribatutik atera eta gizartearen partaide eta ikusgai izan daitezen; lan merkatuan emakumeen presentzia areagotu behar da (gizonen baldintza berberetan eta soldata-arrakala adierazgarria puskatuta), bai eta norberaren garapenerako beste gune garrantzitsu batzuetan ere, hala nola aisialdiaren erabileran. Horrekin batera, eta aldi berean, esparru pribatuan gizonen presentzia areagotu behar da, eta etxean eta familiaren zaintzan haien erantzunkidetasuna sustatu. Gizarte honetan, zaintza gehien betetzen dituztenak, emakumeak, alegia, izan daitezke, denboraren poderioz, zaintza gehien beharko dituztenak (zahartze eta osasun adierazleak ikusirik), eta bidezkoa da, hortaz, berdintasunerako lege baten bidez ahalegina egitea zereginak, esparruak eta denboraren erabilerak banatzeari begira ezarrita dauden moldeak hausteko. Lege horrek, gainera, jasoko du osasunaren esparrua funtsezkoa dela emakumeen kontrako indarkeria prebenitzeko, emakume eta gizonentzako bizi aztura osasuntsuak sustatzeko, eta genero desberdintasunak osasunean oro har duen eraginaren gaineko ezagutza sustatzeko. Bestalde, neurriak ezarri behar dira emakumeengan eragin larriagoa duten txirotasunari, bazterketari eta kalteberatasun sozialari aurre egiteko eta horiek indargabetzeko.

Foru lege honen asmoa aurrerapausoak egitea da bizitzaren garapenerako lurralde jasangarria lortzeko bidean, genero-ikuspegia txertatuz ingu-

rumen, hirigintza, garraio eta etxebizitza arloetako politika eta planetan, esparruek eta haien erabilerak kontziliazioa eta erantzunkidetasuna errespeta ditzaten honela: lekualdatzeetarako denbora eta distantzia txikiagotu, eta zerbitzu eta horniduretarako eskurabide ona sustatu, zerbitzuen deszentralizazioa sustatzen duena, mugikortasuna zaintzen duena eta irisgarritasun unibertsalarekin batera segurtasuna ere kontuan hartzen duena genero-ikuspegitik.

Emakumeen eta gizonen berdintasuna egiazkoa eta eraginkorra lortzeko aurrerapauso oro emakumeen kontrako indarkeria desagerrarazteko aurrerapena izanen da, hau da, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun faltaren agerpen larriena den hori ezabatzeke. Emakumeen kontrako indarkeriari aurre egiteko apirilaren 10eko 14/2015 Foru Legean jasota daude emakumeen kontrako indarkeriaren agerpenak, esate baterako oraingo edo lehengo bikotearen barruan gertatzen dena, indarkeria sexualaren agerpenak, feminizidua, emakume eta neskatoen salerosketa, prostituzioa eta/edo esplotazio sexuala, gaztetxoek ezkontza –adostua edo behartua–, emakumeen mutilazio genitala, edo duintasunari kalte egiten dion edo kalte egin diezaiokeen edozein indarkeria mota. Adi egon behar gara emakumeen eta neskatoen kontrako indarkeria horren agerpenak identifikatzeko esparru sozial desberdinetan, eta horiek ezabatzearen aldeko neurri guztiekin tematia izan.

Horrez gain, jardun eremu guztietan hartu behar da aintzat bestelako aldagaien konbinaziotik sortzen den diskriminazioa, alde anitzekoa dena: adina, klase soziala, nazionalitatea, etnia, desgaitasuna, sexu-orientazioa, sexu- eta/edo genero-identitatea, bizilekuaren egoera administratiboa emakumezko migratzaileen kasuan, edo beste hainbat inguruabar; izan ere, aldagai horiek esku-bideak egiaz baliatzeko desabantailak ekartzen dituzte emakume sektore batzuentzat. Arreta berezi hori giltzarria izanen da emakumeen zaurgarritasuna handiagoa den testuinguruetan eragiteko.

Baldintza hauekin, nabarmendu behar da tokiko politikak gizartearen igualitarioagoa izan dadin duen indar eraldatzailea. Nafarroako toki entitate batzuetako berdintasun egituretan egindako lanak frogatu du hala dela, eta aintzat hartu behar dela Nafarroako administrazioen politika publikoak abian jartzean, Foru Komunitatearen lurralde osoan funtzionamendua sistematikoa eta koordinatua izatea nahi badugu.

Administrazio publikoen jardunaren ardatzak berdintasun printzipioaren zeharkako ikuspegia

izan behar du, lege-betebeharretik abiatuta baina sinetsirik horixe dela estrategia, berdintasuneko politika publikoak arrakastaz abian jartzeko eta berdintasun ezaren egiturazko sustraietan eraginkortasunez esku hartzea lortzeko. Ezinbestekoa da estrategia hori ekintza positiboak ezartzearekin batera baliatzea, genero-arrakalak murrizteko aurrerapausoak azkartzeko lagungarri izan daitezkeen. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren aldeko lanean, Nafarroako administrazio publikoak beharturik daude politika publikoak egiteko modu berri bat erabiltzera, baina horrek ez du esan nahi prozedura berriak ezartzea, besterik gabe. Egiteko moldeen aldaketa horren abiapuntu izanen dira konpromiso eta lidergo politikoak, administrazioen arteko koordinazioa, eta ezarpenarako tresnak, bitarteko ekonomikoak eta genero-berdintasunaren arloan gaikuntza duten langileak izatea.

V

Foru legearen egitura hau da: bost titulu, 66 artikulua biltzen dituztenak, bost xedapen gehigarri, xedapen iragankor bat, xedapen indargabetzaile bat eta sei azken xedapen.

I. tituluak foru legearen xedea, aplikazio-eremua eta definizioak jasotzen ditu. Horrez gain, botere publikoen jardute-printzipio batzuk arautzen ditu, eta emakumeen berdintasuna sustatu eta haien eskubideak defendatzen dituzten elkar-teei interesdun izaera aitortzen die.

II. tituluak berdintasunerako sistemaren antolaketara arautzen du Nafarroako Foru Komunitatean. Arlo honetako eginkizunak esleitzen dizkie Nafarroako Gobernuari, Foru Komunitateko Administrazioari eta haietako bakoitzeko berdintasun unitateei, Nafarroako Berdintasunerako Institutuari eta toki entitateei. Era berean, Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua eta Berdintasunerako Departamentuarterako Batzordea arautzen ditu.

III. tituluak berdintasun printzipioaren aplikazioa bermatzeko tresnak ezartzen ditu, berdintasun printzipioa zeharkako izaeraz aplikatuta administrazio publikoen jarduketan eta ekintza positiboak gauzatzeko. Horretarako, honakoak arautzen ditu: Foru Komunitateko Berdintasunerako Plan Estrategikoaren plangintza, jarraipena eta ebaluazioa; administrazio publikoen arteko koordinazioa eta elkarlana; ordezkaritza orekatua; kontratazio publikoak; laguntza publikoak; estatistikak eta azterlanak; administrazio publikoen zerbitzuko langileen gaikuntza; komunikazio inklusiboa eta ez-sexista; genero-eraginaren txostena plan eta proiektu arauemaileetan; genero-ikuspegia duten

aurrekontuak; eta langileen kudeaketa administrazio publikoetan.

IV. tituluak, azkenik, esku-hartzerako esparru batzuetan genero-berdintasuna sustatzeko neurriak arautzen ditu. Lau kapitulutan dago egituratuta. I. kapituluan herritar aktiboak, ahalduntzea eta parte-hartzea aipatzen dira, eremu sozialarekin, politikoarekin, kirolarekin eta informazio teknologien eta gizarte digitalaren eremuekin lotutako neurriak adierazita. II. kapituluan hezkuntzarekin, kulturarekin eta hedabideekin zerikusia duten neurriak jasotzen dira. III. kapitulua bizitzaren jasangarritasunari buruzkoa da. Lehen sekzioan lan produktiboarekin lotutako neurriak jasotzen dira; bigarren sekzioak lan erreproduktiboa du gaitzat; hirugarren sekzioak, kontziliazioa eta erantzunkidetasuna; laugarren sekzioak, osasuna; eta bosgarrenak, inklusio soziala eta esku-hartze komunitarioa. IV. kapitulua bizitzarako lurralde jasangarriari buruzkoa da, eta, besteak beste, alderdi hauek jasotzen ditu: mugikortasuna, ingurumenaren babesa eta lurraldearen antolamendua, hirigintza eta segurtasuna.

Azkenik, V. tituluak zehapen-araubidea ezartzen du.

I. TITULUA Xedapen orokorrak

1. artikulua. Xedea.

1. Foru lege honen xedea baldintza egokiak sustatzea da Nafarroako Foru Komunitatean Konstituzioan jasotako emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako eskubidea egiazkoa eta eraginkorra izan dadin bizitzaren eremu eta etapa guztietan.

Horretarako, balio aldaketa bultzatu beharra dago, horrek sendotu ditzan emakumeen egoera sozial, ekonomiko eta politikoa, eta bidea eman dezan haien autonomia eta ahalduntzea sendotzeko eta Nafarroako gizartea libre, zuzena, demokratikoa eta solidarioa izatea oztokatzen edo zailtzen duten trabak kentzeko.

2. Ondorio horietarako, botere publikoek jarduteko printzipioak ezartzen ditu foru legeak, pertsona fisiko eta juridiko publikoen nahiz pribatuen eskubideak eta betebeharrak arautzen ditu, berdintasuna eta sexuan oinarritutako diskriminazio eza bermatzeko egiturak, tresnak eta bitartekoak aurreikusten ditu, eta genero-ikuspegiaren zeharkakotasuna txertatzen du politika publiko guztietako informazio printzipioa izan dadin; halaber, eta politika horien muinean bizitzaren jasangarritasuna jartzen du.

2. artikulua. Aplikazio-eremua.

1. Foru lege hau honako hauetan aplikatuko da:

a) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioan, haren erakunde publikoetan eta harekin lotutako edo haren menpeko zuzenbide publikoko edo pribatuko entitateetan.

b) Nafarroako toki entitateetan, haien erakunde publikoetan eta haiekin lotutako edo haien menpeko zuzenbide publikoko edo pribatuko entitateetan, foru lege honetan ezarri bezala.

c) Nafarroako Foru Komunitateko unibertsitateetan, autonomia unibertsitarioa errespetatuz, betiere.

2. Aplikatuko zaie, halaber, gainerako botere publikoei eta pertsona fisiko eta juridikoei, foru lege honetan ezarri bezala eta Nafarroako lurralde-eremuan.

3. artikulua. Definizioak.

Foru lege honek ezartzen duenaren ondorioetarako, Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoan definitutako kontzeptuez gain, honela ulertzen dira beste kontzeptu hauek:

a) Genero-arrakala: emakumeen eta gizonen tasen arteko aldea, agerian uzten duena emakumeen eta gizonen artean dagoen desparekotasuna baliabideen banaketan eta boterea eskuratzean, testuinguru zehatz batean.

b) Hezkidetza: emakumeen eta gizonen aukera berdintasun egiazkoa bultzatzen duen hezkuntza-ekintza, batzuen eta besteen esperientzia, gaitasunak eta ekarpen soziala eta kulturala berdin baloratzen duena, eskubide berdintasunean, estereotipo sexista, homofobiko, bifobiko, transfobiko edo androzentrikorik edo sexu, sexu-joera, genero-identitate edo genero-adierazpenagatiko diskriminazio-jarrerarik gabe.

c) Kontziliazioa: pertsonak bizitzaren alderdi desberdinetan dituzten baliabideen eta denboraren erabileren oreka, bereziki eremu pertsonalean, profesionalean, familiarrean edo lanekoan.

d) Erantzunkidetasuna: emakumeek nahiz gizonen duten erantzukizuna, betebeharrak eta eginbeharrak antzekoek dagokienez, bizitza bideragarria eta jasangarria izan dadin ekitatearen eta justizia sozialaren ikuspuntutik.

e) Berdintasun substantiboa: tratu eta aukera berdinak izatea giza eskubide eta oinarrizko askatasun guztiak aitortuak izan, baliatu eta erabiltzeko.

f) Genero-ikuspegia edo ikuspuntua: errealitatearen analisia, kontuan hartzen dituen gizartearen emakumei eta gizoni esleitzen zaizkien rol eta eginkizun desberdinak, horiei ematen zaien balioa eta bien artean dauden erlazioak; emakumeen kontrako diskriminazioa, desparekotasuna eta bazterketa identifikatu, ezbaian jarri eta baloratzea ahalbidetzen du, bai eta genero-faktoreen gainean eragiteko eta genero-ekitatea eraikitzen aurrera egiten lagunduko duten aldaketarako baldintzak sortzeko abiatu behar diren ekintzak ere.

g) Segregazio okupazionala: egoera honetan, lanbide batzuk emakumeek edo gizonen betetzen dituzte, gehiengoaz; besteak beste, genero-rol eta estereotipoen arabera aukeratzeko dituzte ikasketak batzuk, eta denbora edo espazioaren erabilera ere horrela banatzen dute batzuek eta besteek. Segregazio hori horizontala dela ulertzen da lanbide edo jardueraren multzo mugatu batean kontzentratzen denean, eta bertikala dela, berriz, desparekotasuna dagoenean zuzendaritzako kategorietara eta erabakitzeke ahalmena duten karguetara iristeko.

h) Bizitzaren jasangarritasuna: paradigma bat, zeinak bizitzaren prozesua ulertzen baitu kontuan hartuz bai baliabide materialen beharrak bai zaintza eta maitasun testuinguruen eta harremanen beharrak.

i) Genero-zeharkakotasuna: prozesu politikoen antolaketa, hobekuntza, garapena eta ebaluazioa, halako moduz non genero-berdintasunaren ikuspuntua txertatzen baita politika guztietan, maila guztietan eta etapa guztietan.

j) Diskriminazio anizkoitza: emakume bat edo emakume-talde bat dagoen egoera, diskriminazio-egoera bat baino gehiago batera gertatzeagatik: adina, klase soziala, nazionalitatea, etnia, desgaitasuna, sexu-identitatea, sexu-orientazioa eta beste hainbat.

4. artikulua. Jardute-printzipioak.

1. Foru lege honen xedea betetzeko, Nafarroako Foru Komunitateko botere publikoek, aplikazio-eremuan sartuta daudenek eta haien eskudantzien esparruan, printzipio hauen arabera jardunen dute:

a) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipio konstituzionalaren eraginkortasuna bermatzea, sexuak eragindako zuzeneko nahiz zeharkako diskriminazio oro desagertzea ekarriko duena eta balio aldaketa eta bermea ezarriko dituen, bizitzaren eremu guztietan berdintasun substantiboa lortzeko.

b) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipioa zeharkakotasunez ezartzea politika publiko guztien diseinuan, ezarpenean eta ebaluazioan.

c) Ekintza positiboak. Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasun eraginkorra lortzea sustatzeko, botere publikoek neurri berariazkoak eta aldi baterakoak hartu beharko dituzte, sexuan oinarritutako eragindako egitatezko desparekotasunak, bizitzaren eremu desberdinetan daudenak, desagerrarazteko edo gutxitzeko.

d) Emakumeen ahalduntzea. Haien autonomia eta parte-hartzea sustatzea, justizia sozialean aurrera egiteko eta berdintasuna lortzeko estrategia gisa.

e) Politika publikoen helburua izan beharko du erantzunkidetasuna sustatzeak, antolaketa sozialearen printzipio iradokitzailea izan dadin, antolaketaren horrek lagun dezan eredu soziokulturalak aldatzen, generoan oinarritutako estereotipoak eta printzipioak ezabatze aldera.

f) Ordezkaritza orekatuaren printzipioa. Emakumeek eta gizonen presentzia, parte-hartze eta ordezkaritza paritarioak izatea gai publikoetan, politika publikoen prestaketan eta ebaluazioan, kide anitzeko organoen osaketan, auzitegietan eta erabakiak hartzen diren guneetan.

Printzipio horren arabera emakumeen eta gizonen presentzia, dagokion pertsona multzoan, halako modukoa izanen da no sexu bateko pertsonak ez diren izanen % 60 baino gehiago, ezta % 40 baino gutxiago ere, eta joko da sexu bakoitzeko % 50 lortzera.

g) Administrazioen, erakundeen eta gizarte eragileen arteko harremanak elkarlana, koordinazio eta lankidetzaren printzipioetan oinarrituta egin daitezten sustatzea, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna eta baliabideen erabilera eraginkorra bermatzeko.

h) Botere publiko guztiek komunikazio inklusi-boa eta ez-sexista erabiltzea, genero-estereotipoetan oinarritutako eredurik baliatu gabe. Harreman sozialean eremuan ere sustatuko da.

i) Askotariko diskriminazioari erantzutea. Erantzun instituzionalak arreta berezia jarriko die diskriminaziorako beste faktore erantsi batzuk dituzten emakumeei (adina, klasea, nazionalitatea, etnia, desgaitasuna, sexu- eta/edo genero-identitatea, sexu-orientazioa, bizileku administratiboaren egoera emakume migratzaileen kasuan, landa eremuko emakumeena edo desabantaila gehiago ekartzen dituzten bestelako inguruabarrak.

j) Gardentasuna, desparekotasunak ikusgai jartzen dituen gizarte demokratiko batean aurrera egiteko, desparekotasun horien kontra joz.

k) Emakumeen eskubide sexual eta erreproduktiboak bermatzea.

l) Neurriak hartzea emakumeen enpleguaren kalitatea hobetzeko eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna ziurtatzeko enplegua lortzeari, prestakuntzari, lanpostu-igoerari, soldata-berdintasunari eta lan baldintzei dagokienez.

m) Emakume guztien berdintasuna bermatzea baliabideak eskuratzeko (bereziki, landa eremuko emakumeena, emakume migratzaileena, ezgaitasunen bat dutenena edo gutxiengo etniko-eta emakumeena), bai eta ekonomian eta gizartean osoki, berdintasunez eta eraginkortasunez parte hartzea ere.

2. Aurreko apartatua aipatzen diren jardute-printzipioak aplikatuko zaizkie, halaber, kontratuak edo lankidetzaren hitzarmenak izenpetzen dituzten pertsona fisiko eta juridikoei, bai eta botere publikoek ematen dituzten laguntza edo dirulaguntzen onuradun direnei eta, oro har, sustatzen edo gauzatzen dituzten ekintza guztiei ere, foru lege honetan ezarri bezala.

5. artikulua. Berdintasuna sustatzen eta emakumeen eskubideak defendatzen dituzten elkarte-ena izaera aitortzea.

Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunerako eskubidea, foru lege honetan aipatzen dena, eta foru legean bertan aitortzen diren eskubideak babesteko, berdintasuna sustatzea eta emakumeen eskubideen defentsa helburuen artean dituzten elkarteek interesduntzat jotzen dira, interes legitimo kolektiboen titular diren aldetik, Nafarroako administrazio publikoaren esparruan, Administrazio Publikoaren Administrazio Prozedura Erkideari buruzko urriaren 1eko 39/2015 Legearen 4.1.c) eta 4.2 artikuluetan ezarritakoaren ondorioetarako.

II. TITULUA

Berdintasunerako erakunde-antolaketako sistema

6. artikulua. Nafarroako Gobernua.

1. Konstituzioak, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoa eta indarreko legeriak ezartzen duten eskumen esparruan, Nafarroako Gobernuari dagokio emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako eskubidea Nafarroako Foru Komunitateko lurraldean errealitatea izan dadin beharrezkoak diren politikak sustatzea.

2. Aurreko apartatuan adierazitakoari jarraikiz, Nafarroako Gobernuari dagokio:

a) Genero-berdintasunaren arloko politiken helburu orokorrak eta funtsezko gidalerroak finkatzea.

b) Genero-berdintasunaren arloko eskumenak dituen departamentuak proposatuta, eta Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluak txostena eman ondoren, Berdintasunerako Plan Estrategikoa onetsi eta bidaltzea Nafarroako Parlamentura, eztabaidatu eta onesteko.

c) Foru lege honek eta Nafarroako Foru Administrazioiko indarreko gainerako legeek ematen dizkieten beste eginkizun guztiak.

7. artikulua. Berdintasunerako politiken arloko goi mailako eskumena.

1. Berdintasunerako politiken arloko eskumena Lehendakaritza Departamentuari esleituko zaio, edo, kasua bada, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren oinarrizko egiturari buruzko dekretuko lehenetsun-hurrenkeran lehen postuan agertzen denari. Departamentu horrek, Nafarroako Gobernuak ezarritako helburu orokorrekin bat, politika horiek planifikatu, koordinatu, bultzatu eta ebaluatzeaz arduratuko den organoa da, bai eta Nafarroako administrazio publiko guztien arteko elkarlana sustatzeaz ere.

2. Lehendakaritza Departamentuko titularrari dagozkio honako eginkizunak:

a) Nafarroako Berdintasunerako Institutuko goi-zuzendaritza betetzea.

b) Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluko burua izatea.

c) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa aurkeztea Nafarroako Gobernuari, hori onetsi dezan.

d) Nafarroako genero-berdintasunari buruzko urteko txostena aurkeztea Nafarroako Gobernuari, hori onetsi dezan.

e) Zehatzeko ahala erabiltzea, foru lege honek esleitzen dion moduan.

f) Nafarroako Parlamentuari urtero igortzea Nafarroako genero-berdintasunari buruzko txostena.

g) Genero-berdintasunaren arloan indarra duten xedapenek esleitzen dioten beste edozein eginkizun.

3. Aurreko apartatuetan zehaztutako eginkizunez gain, berdintasun politiken arloko eskumena duen departamentuak 9.1 artikuluan ezartzen

diren eginkizunak beteko ditu, ordenamendu juridikoak emandako beste eskumen batzuei dagokionez.

8. artikulua. Nafarroako Berdintasunerako Institutua.

1. Berdintasun politiken arloko eskumena duen departamentuak Nafarroako Berdintasunerako Institutuaren bitartez beteko du eskumen hori. Erakunde autonomoa izanen da, zuzendaritza nagusien mailakoa, genero-berdintasunaren arloko eginkizunak baizik izanen ez duena.

2. Nafarroako Berdintasunerako Institutuak eginkizun hauek izanen ditu:

a) Berdintasunerako Nafarroako Plan Estrategikoa prestatzea, foru lege honen 14. artikuluan aipatzen dena.

b) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioan emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako politikak sustatu, koordinatu eta ebaluatzea, eta aholku ematea.

c) Beharrezkotzat jotzen diren ekintza positiboak neurriak sustatzea, benetako berdintasuna arlo guztietan, publiko zein pribatuetan, bermatzeko xedez, familiakoa, soziala, kulturala, lanekoa, eta ekonomikoa barne.

d) Administrazio publiko desberdinen arteko lankidetzeta eta koordinazioa bultzatzea genero berdintasunerako gaietan.

e) Nafarroako emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko urteko txostena egitea.

f) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak gauzatzen dituen politika publiko guztietan berdintasun-printzipioa zeharkakotasunez aplikatzen dela bermatzea, bai eta aurrekontuak egiterakoan ere.

g) Genero-berdintasuna sustatzeko deialdiak kudeatzea, halakorik bada.

h) Genero berdintasunari buruzko aholkularitza teknikoa ematea departamentuetako berdintasun unitateei eta toki entitateei, eta horiek guztiak koordinatzea.

i) Berdintasunaren arloko prestakuntza sustatzea Nafarroako administrazio publikoetako langileentzat.

j) Funtzio publikoaren arloko eskumenak dituen departamentuari aholku ematea Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren eta haren erakunde autonomoen berdintasun plana egiteko.

k) Kanpainak eta jarduketak bultzatu eta gauzatzea Nafarroako gizartearen sentsibilizazioa

sustatzeko emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan.

l) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko eginkizunak dituzten teknikarien gaikuntzari dagozkion gutxieneko eta oinarrizko baldintza komunak ezartzea.

m) Azterlanak eta txostenak egitea emakumeen egoerari buruz, analisiak eta ikerketak egitea generoagatiko desberdintasun egoerari buruz eta horien emaitzak zabaltzea.

n) Nafarroako Gobernuaren departamentueta-ko berdintasun unitateak koordinatzea.

ñ) Laguntza ematea emakumeen elkarteei, talde feministei eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzen diren beste entitate batzuei, eta sustatzea parte har dezaten genero-berdintasunaren arloko politiken diseinuan eta prestaketan.

o) Emakumeen aurkako indarkeriaren kontrako jarduketara integraleko neurriak modu egokian aplikatu eta benetan betetzen direla koordinatu eta bermatzea.

p) Genero-berdintasunaren arloan indarra duten xedapenek esleitzen dioten beste edozein eginkizun.

3. Berdintasunerako Institutuak behar langile kopuru nahikoa eta egonkorra izan du bere eginkizunak efizientziaz eta eraginkortasunez betetzeko.

9. artikulua. Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuak. Berdintasun unitateak.

1. Politika publiko guztietan berdintasun-printsipioa zeharkakotasunez txertatzeko, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuek eginkizun hauek beteko dituzte, ordenamendu juridikoak esleitzen dizkien eskumenak baliatuz:

a) Egiturak, programak eta prozedurak ezarri eta egokitzea, genero-ikuspegia beraien jarduera administratiboetan eta politika publikoetan txertatzeko.

b) Gabeziak eta beharrak aztertu eta aitzematea, foru lege honen xedeak betetzeko.

c) Nafarroako Gobernuaren plangintza estrategikoa prestatzen laguntzea, eta beraien jarduketa esparruetan gauzatzea.

d) Etengabeko ebaluazioa egitea, departamentuaren jarduketetan genero-ikuspegia nola txertatzen den jakiteko.

e) Bere zerbitzuko langileek gaikuntzako eta berriazko prestakuntzako programetan parte har dezaten bultzatu eta erraztea.

f) Estatistika-eragiketarako berdintasun printsipioa egokitzea, eta genero-adierazleak eta sexuaren aldagaia eranstea azterlan, inkesta eta erregistroetan, esku-hartzearen esparru desberdinetan emakumeen eta gizonen artean dauden desberdintasunak ezagutzeko bide eman dezaten.

g) Ekintza positiboko neurriak diseinatu eta gauzatzea.

h) Parte hartzeko organoetan eta erabakiak hartzeko guneetan emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatuaren printsipioa bermatzea.

i) Atzemandako desberdintasun egoerari buruzko azterlanak eta ikerlanak egitea, genero-ikuspegia erabiliz bildu eta aztertu den informazioa zabaltzea, eta sentsibilizaziorako jarduerak gauzatzea.

j) Emakumeen aniztasuna kontuan hartzen duten neurriak eta jarduketak bultzatzea, askotariko diskriminazio egoerei begiratuz bereziki.

k) Nafarroako administrazio publikoen arteko elkarlana sustatzea.

l) Indarreko legediak esleitzen dien beste edozein eginkizun.

2. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuek, zeinek bere antolaketa-rako foru dekretuan, administrazio unitate edo organo bat izendatu edo eratu beharko dute, beraien politiken plangintzan, kudeaketan eta ebaluazioan genero-ikuspegiaren zeharkakotasuna aplikatzeaz arduratuko dena. Berdintasun unitate horiek genero-berdintasunaren arloko prestakuntza duten teknikariak izan beharko dituzte lanaldi osoan, eta departamentuan zeharkako eginkizunak betetzen dituzten organoei atxikita egonen dira, ahal dela idazkaritza tekniko nagusietan.

3. Berdintasun unitateek eginkizun hauek bete-ko dituzte, Nafarroako Berdintasunerako Institutuarekin koordinatuta:

a) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa egiteko lanetan laguntzea eta haren aplikazioa sustatzea, zeinek bere eskumen esparruan.

b) Foru legeen aurreproiektuen, erregelamenduen eta planen genero-eraginaren txostenak egiteko lanetan aholku ematea.

c) Genero-berdintasunaren politika zeharkako planak eta programak betetzea departamentuaren edo erakundearen esparru funtzionalean,

Nafarroako Gobernuak ezarritako helburu eta jarraibideekin bat.

d) Berdintasun-printzipioaren zeharkakotasuna eta/edo genero-ikuspegiarekin diseinatutako ekintza positiboak sustatzea kokaturik dauden departamentu edo erakundearen planak, programak, araudiak, azterlanak eta estatistikak diseinatzeko eta gauatzeko orduan.

e) Aholku ematea departamentuaren eskumeneko gaitan berdintasun-printzipioaren aplikazioaz, eta emakumeen eta gizonen berdintasunari buruzko txostenak ematea zeinek bere eremu funtzionalean.

f) Departamentuak egindako informazio estatistikoa biltzea, eta aholku ematea jarduera bakoitzean behar diren sexu desagregazioari buruzko adierazleez.

g) Departamentuak Berdintasunerako Departamentuarteko Batzordean dituen ordezkariak laguntza ematea.

h) Laguntza ematea atxikipeneko departamentu edo erakundeko langileentzako berdintasun arloko prestakuntza programak egiteko eta gauatzeko eta haien jarraipena eta ebaluazioa egiteko.

i) Foru lege hau kasuko eremu funtzionalean eraginkortasunez betetzen dela ziurtatzea.

j) Genero-ikuspegia ezartzeko beharrezkoa den beste edozein eginkizun betetzea.

10. artikulua. Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua.

1. Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko kontsultak egiteko eta parte hartzeko organo goren da Nafarroako Foru Komunitatean.

2. Kontseiluak eginkizun hauek izanen ditu:

a) Aholkularitza lanak egitea Nafarroako administrazio publikoei dagokienez, erakunde espezializatuei aholkuak ematea berdintasunaren gaineko politiken diseinuari buruz, eta irizpenak edo txostenak egitea emakumeen eta gizonen arteko berdintasunarekin zuzeneko lotura duten aplikazio orokorreko programa, plan edo xedapen arauemaileei buruz.

b) Nafarroako emakumeen elkarten mugimenduak eta talde feministek emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko politika publikoak planifikatzen eta gauzatzen eta haien jarraipenean eta ebaluazioan izanen duten lankidetzazko parte-hartzea antolatzea.

c) Nafarroan genero-berdintasunak duen egoera orokorra aztertu, ikertu eta ebaluatzea, erreferente adierazgarrienak hartuta oinarritzat, besteak beste: emakumeen kontrako indarkeria, enplegua lortzea, soldata-arrakala, emakumeen ahalduntzea, kontziliazioa edo erantzunkidetasuna, hau da, diskriminazio egoerak atzemateko eta genero-berdintasuna bizitza politiko, kultural, ekonomiko eta sozialean sustatzeko komenigarritzat jotzen dituen neurri guztiak proposatzeko baliagarriak direnak.

d) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoaren gaineko txostena egitea Nafarroako Gobernuak onetsi aurretik.

e) Nafarroako genero-berdintasunari buruzko urteko txostenaren berri izatea.

f) Indarra duten arauetan esleitzen zaizkion gainerako eginkizunak.

3. Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua berdintasunaren arloko politiken gaineko eskumena esleiturik duen departamentuari atxikiko zaio. Departamentu horrek behar adinako laguntza teknikoa eman beharko dio esleiturik dituen eginkizunak bete ditzan.

4. Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluaren osaera, antolaketa eta funtzionamendua erregelamenduz zehaztuko dira, foru dekretu baten bidez. Betiere, zein departamenturi atxikita dagoen, hango titularrak izanen du buru, eta kide hauek izanen ditu:

a) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren ordezkariak, betiere Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua barne.

b) Nafarroako toki entitateen ordezkariak.

c) Emakumeen elkarten mugimenduaren eta talde feministen emakumezko ordezkariak.

d) Gizartearen interesak edo talde ahulak ordezkatzeko dituzten herritar erakunde edo entitateen emakumezko ordezkariak, bertako aniztasuna islatuko dutenak.

11. artikulua. Berdintasunerako Departamentuarteko Batzordea.

1. Berdintasunerako Departamentuarteko Batzordeko kideak izanen dira Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioa osatzen duten departamentuen ordezkariak, haietako bakoitzean departamentuko titularrak izendatuta, zuzendari nagusien artean. Nafarroako Gobernuak lehendakaria izanen da batzorde horren burua.

2. Haren osaera, antolaketa eta funtzionamendua erregelamenduz arautuko dira, kasuko foru lege indardunean kide anitzeko organoetarako aurreikusitakoari lotuz, betiere.

3. Batzordeak eginkizun hauek izanen ditu:

a) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuen genero-berdintasunaren arloko jarduketak koordinatzen direla ziurtatzea.

b) Departamentu guztietan plangintza sustatu eta bultzatzea, genero-berdintasunaren arloko politika orokorra departamentuetako jarduketa sektorialetara eramateko.

c) Jarraipena egitea, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa gauzatzen den eta noraino betetzen den jakiteko.

d) Lehenetsitako jarduketa ildoak garatzeko, behar diren departamentuarterko lantalde eta batzordeak ezartzea.

4. Batzordeak bilera egin beharko du Berdintasunerako Nafarroako Plan Estrategikoaren berri izateko. Horrez gain, batzordeburuak biltzeko deia eginen du urtean behin, gutxienez.

5. Gainerako guztian, Berdintasunerako Departamentuarterko Batzordearen funtzionamendua lotuko zaio Estatuko eta Foru Komunitateko oinarriko legerian, gai hauetan aplikatzekoan, kide anitzeko organoetarako aurreikusitakoari.

12. artikulua. Nafarroako toki entitateak.

1. Toki entitateek beren eskumenak betetzean txertatuko dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipioa, eta, horretarako, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioarekin elkarlanean arituko dira.

2. Zeini bere lurralde-eremuan eta ordenamendu juridikoak emandako eskumenak betez, toki entitateei eginkizun hauek dagozkie berdintasun arloko politiken gaian:

a) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko politikaren arloko helburuak eta jarraibideak ezartzea beraien lurraldean, Nafarroako Foru Komunitatearen politikekin koordinatuta.

b) Beraien jarduketa guztietan genero-ikuspegiaren zeharkakotasuna txertatzeko behar diren tresnak ezartzea.

c) Udal jardunaren eremu guztietan desparekotasuna eta diskriminazioak desagerrarazteko politikak gauzatzea.

d) Emakumeen gabeziak eta beharrak aztertu eta atzematea, foru lege honen helburuak betetzeko kasuko lurralde-eremuan.

e) Emakumeei arreta, informazioa eta orientabideak ematea eskura dituzten programa eta baliabideei buruz, beraien eskubideak egiaz erabil ditzaten laguntzeko.

f) Herritarrak sentsibilizatzea, balio aldaketa sustatuz, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna lortzen laguntzeko.

g) Emakumeen autonomia pertsonala eta ekonomikoa sustatzea, emakumeen enplegua eta haien ahalduzko pertsonala, kolektiboa eta soziala bultzatuz.

h) Emakumeen presentzia sustatzea parte hartzeko organoetan eta erabakiak hartzeko guneetan.

i) Emakumeen elkarteei eta talde feministei laguntzea, eta sustatzea parte har dezaten berdintasunaren eta genero-zeharkakotasunaren politikak diseinatzen, egiten, garatzen eta ebaluatzen.

j) Estatistika eguneratuak izatea, toki entitateen jardun eremuetan emakumeek eta gizonen arteko berdintasunaren egoera desberdinen berri izateko bide ematen dutenak.

k) Ahaleginak egiten dira laneko eta familiako bizitza eta bizitza pertsonala bateragarri egiteko tokiko baliabideak eta zerbitzuak ezarri eta egokitzeko.

l) Bermatzea, Nafarroako Gobernuarekin koordinatuta, teknikarien eta politikarien berriazko prestakuntza dagozkien eginkizunak bete ditzaten foru lege honek ezartzen duenari dagokionez.

3. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenak betez eta toki autonomiaren printzipio konstituzionala erabat errespetatuz, toki entitateei sostengua eta babesa emanen die, eta sustatuko du berdintasun teknikariak kontrata ditzaten, gutxienez ere Toki Administrazioaren Erreformatarako otsailaren 4ko 4/2019 Foru Legeak definitzen dituen hamabi eskualdeetan, lurralde osoan emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna bermatzeko xedeaz.

4. Nafarroako Gobernuak osatu behar du, kooperazioaren printzipioari jarraikiz, toki entitateen nahikotasun finantzarioa foru lege honek esleitzen dizkien eginkizunei dagokienez, ezertan galarazi gabe toki entitateek beren aurrekontuetan beharrezkoa den dirua jartzea eginkizun horiek finantzatzeko.

5. Toki entitateek genero-ikuspegia txertatuko dute beraien politika, programa eta ekintza admi-

nistratibo guztietan, foru lege honetan ezartzen denari dagokionez eginkizunak garatu eta betetzeko langileak jartzea sustatuko dute, eta berdintasun ordenantzak egiten ahalko dituzte, apartatu honetan ezarritakoa jasotzeko.

6. Toki entitateek emakumeen eta gizonen arteko berdintasun planak ezartzen ahalko dituzte beraien lurralde-eremuan, eta, edozein kasutan, neurriak ezarriko dituzte emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna lortzeko oztopoak kentzen joateko.

7. Nafarroako Gobernuak, Nafarroako Berdintasunerako Institutuaren bitartez, udal mailako eta udalez gaindiko toki entitateekiko koordinazio egitura bat ezarriko du foru lege honetan ezarritakoa betetzeko, zeina erregelamendu bidez garatuko baita.

8. Foru lege honetan ezarritako elkarlan, koordinazio eta lankidetzaren printzipio orokorra aplikatuz, toki entitateak koordinatuta arituko dira foru legean ezarritako eginkizunak betetzen elkarri laguntzeko.

III. TITULUA Berdintasunerako eskubidea bermatzeko tresnak

13. artikulua. Berdintasun printzipioaren zeharkakotasuna eta ekintza positiboak.

Nafarroako administrazio publikoek zeharkako izaeraz eta modu aktiboan txertatu beharko dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako eskubidea beraien politika publiko guztietan eta jardueraren administrazio orotan.

Horrez gain, Nafarroako administrazio publikoek sistematikotasunez eta genero-ikuspegitik aztertuko dituzte emakumeen eta gizonen egoera, baldintza eta behar desberdinak, eta berariazko helburu eta neurriak ezarriko dituzte genero-arrakalak ezabatzeko eta politika eta ekintza guztietan berdintasuna sustatzeko; horiek planifikatu, diseinatu eta gauzatzeko orduan, baita haien jarraipen eta ebaluazioan ere. Bereziki kontuan hartuko dira askotariko diskriminazioa agertzen duten egoerak emakume sektore zehatz batzuei eragiten dietenak.

14. artikulua. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa.

1. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa egiten da, eta bertan ezarriko Nafarroako Foru Komunitatearen lurralde-eremuan emakumeen eta gizonen arteko berdintasun egiazkoa bermatzeko aplikatu behar diren zeharkako helburuak eta neurriak.

2. Nafarroako Berdintasunerako Institutua da plan estrategikoko hori diseinatu, koordinatu eta sustatzeko eta haren jarraipena eta ebaluazioa egiteko ardura duen organoa, departamentuen laguntzaz eta toki entitateen, eragile sozial eta ekonomikoen, eta Nafarroako Foru Komunitate osoan berdintasuna sustatzen eta emakumeen eskubideak defendatzen jarduten duten entitate, elkarte eta kolektiboen parte-hartzeaz. Plana prestatzean aintzat hartu beharko dira Berdintasunerako Departamentuarterako Batzordearen eta Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluaren gomendioak.

3. Plan estrategikokoaren indarraldia, oro har, 6 urtekoa izanen da, eta, gutxienez, informazio eta aurreikuspen hauek jasoko ditu:

a) Nafarroako gizartean emakumeen eta gizonen arteko berdintasunak duen egoerari buruzko azterketa edo diagnostikoa.

b) Helburu orokorren eta orientabide estrategikoen definizioa.

c) Abiatu beharreko ekintzak eta horien lehentasun ordena.

d) Jarraipen eta ebaluaziorako metodo egoikiak.

e) Aurrekontua.

4. Nafarroako Gobernuak "Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa" onartuko du, Nafarroako Berdintasunerako Kontseiluak txostena eman ondoren, eta Nafarroako Parlamentura igorriko du, eztabaidatu eta onesteko.

5. Nafarroako Gobernuak bultzatuko du, beharrezkoa den laguntza emanez, toki entitateetan berdintasun neurriak eta planak egitea. Plan horiek prestatzeko aintzat hartuko da eragile sozial eta ekonomikoen parte-hartzea, bai eta kasuan kasuko lurraldeko emakumeen eskubideen defentsarako entitate, elkarte eta kolektiboen ere.

15. artikulua. Administrazio publikoen arteko elkarlana eta koordinazioa.

1. Baliabideen efizientzia, eraginkortasuna eta kalitatea bilatzeko asmoz eta baliabide horien zentzuzko erabilerekin bat etorrira, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, Nafarroako Berdintasunerako Institutuak eta Nafarroako toki entitateek, elkarlanean eta koordinatuta aritu beharko dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasun gaietan betetzen dituzten ekintzetan, eta horretarako behar diren neurriak hartuko dituzte.

2. Kasu bakoitzean eskumena duten administrazioek elkarlanerako tresnak sortzea bultzatuko dute, berdintasunaren arloko jarduketa publiko guztien oinarrian Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publiko arteko informazioa, kontsulta eta koordinazioa egon daitezen.

16. artikulua. Emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatu.

1. Nafarroako Gobernuak emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatuaren printzipioa bermatuko du Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren eta, oro har, sektore publikoa osatzen duten entitateen zuzendaritza organoen titularrak izendatzean, berak izendatu beharreko kasuan betiere.

2. Nafarroako Gobernuak eta haren sektore publiko instituzionala osatzen duten entitateek emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatuaren printzipioa bete beharko dute kide anitzeko organoetan beraien ordezkari direnak izendatu eta hautatzean, bai eta sariak, aitortzak eta bekak emateko epaimahaietan ere, salbu eta behar bezala justifikatutako arrazoi objektiboak daude.

Ordezkaritza-irizpide bera erabiliko da organo horiek aldatu edo berritzeko.

3. Sustatuko da Nafarroako administrazio publikoetako langileak hautatzeko epaimahai eta organoek errespetatu dezaten emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatuaren printzipioa, Administrazioaren sartzeko nahiz lanpostuak betetzeko.

4. Administrazio publikoek sustatuko dute emakumeen presentzia orekatu izatea zuzendaritza eta erabaki organoetan eremu sozialean, politikan, ekonomikoan, hezkuntzan, osasunean, kulturaren eta kirolean, besteak beste.

5. Nafarroako toki entitateek eta haiekin lotutako nahiz haien menpeko erakundeek ere, zeinek bere eskumenak betetzean, emakumeen eta gizonen presentzia orekatuaren printzipioa beteko dute beraiek izendatu beharreko zuzendaritza organoetako titularrak hautatzean.

6. Ordezkaritza orekatuaren aldeko neurriek ez dute ondorioz izan emakumeen eskubideak eta interesak sustatzeko eraturako organo kasuan.

17. artikulua. Kontratazio publikoa.

1. Nafarroako administrazio publikoek eta sektore publiko instituzionalak genero-ikuspegia xertatu beharko dute kontratazio publikoan.

2. Nafarroako administrazio publikoek eta sektore publiko instituzionalak kontratuak izenpetzen dituztenean, horien xede diren lanak betetzeko baldintza bereziak ezartzen ahalko dituzte, emakumeen enplegu-aukerarekin lotuta, lan merkatuan emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko, betiere kontratazio publikoaren arloan indarra duen legeriaren barruan.

3. Kontratazio organoek ezartzen ahalko dute, administrazio klausula partikularren agiritan, kontratuaren adjudikazioan lehenetsiko dituztela laneko diskriminazio mota oro ekiditeko, emakumeen eta gizonen arteko aukera-berdintasuna lortzeko, eta lana, bizitza pertsonala eta familia bateragarri egiteko neurriak hartu dituzten enpresek aurkeztutako proposamenak, errespetatu, betiere, kontratu publikoari buruzko foru legeetan ezarritakoa.

4. Kontratazio organoak ebaluazio eta jarraipen tresnak ezarri beharko ditu, kontratazio publikoari buruzko espedientean baloratutako neurrien betetze eta eraginkortasun maila adieraziko dutenak.

18. artikulua. Laguntza publikoak.

1. Nafarroako administrazio publikoek, haien erakundeek eta haiekin lotutako edo haien menpeko entitateek deitzen dituzten dirulaguntzen, beken eta beste edozein laguntza publikoren oinarri arautzaileetan berdintasun klausulak jasoko dira, horren bidez baloratzeko entitate eskatzaileek genero berdintasuna egiaz lortzeko diren jarduketak dituzten edo, hala denean, jarduketa horiek nahitaez betearazteko, salbu eta laguntzaren izaera dela-eta justifikaturik badago halako klausularik ez egotea.

2. Era berean, klausula batzuk jasoko dira, zeinek galaraziko baitute sexuan edo generoan oinarritutako diskriminazioa dakarten lan arloko jardunbideak gauzatu edo toleratzeagatik zehapena edo zigorra jaso duten entitate eskatzaileei laguntzak ematea, zigor edo zehapen horiek administrazio ebazpen irmoz edo epai irmoz ezarri badira. Horretarako, enpresa eta entitate eskatzaileek, laguntzak eskatzeko unean, erantzukizunpeko adierazpen bat aurkeztu beharko dute, adierazteko ez direla betetzen ari arrazoi horiengatik ezarritako administrazio zehapen irmorik edo zigor epai irmorik edo, kasua bada, bete gabeko zehapenik edo zigor epairik ez dutela.

3. Aurreko apartatuan aurreikusitako egoeran dauden entitate eta enpresek laguntza horien onuradun izaten ahalko dira berriz, baldin eta ezarritako zehapena edo zigorra bete, eta berdintasun plan bat prestatu badute indarreko legerian aurrei-

kusitako baldintzekin, halakorik exijitzen ahal bazaie.

19. artikulua. Estatistika eta azterlanak.

Nafarroako administrazio publikoek, beraien ohiko jardueran genero-ikuspegiaren txertaketa eraginkorra dela bermatzeko, lan hauek bete beharko dituzte:

a) Sexu-aldagaia sistematikotasunez sartzeari, egiten dituzten estatistika, inkesta eta datu-bilketa guztietan.

b) Genero-adierazle berriak ezartzea, ahalbidetuko dutenak hobeto ezagutzea emakumeen eta gizonen desberdintasunak, balore, eginkizun, egoera, baldintza, asmo eta beharrezanegi dagokienez, bai eta aztertu beharreko errealitatean hala-koak nola agertzen diren eta zer-nolako elkarreragina duten ere; adierazle horiek estatistika eragiketetan txertatuko dira.

c) Estatistikako tresnak diseinatu eta adierazleak txertatzea, ahalbidetuko dutenak beste aldagai batzuen eragina ezagutzea, esku-hartzerako esparruetan askotariko diskriminazio egoerak sortzen dituztenena.

d) Inkesta behar bezain zabalak egitea, sartutako aldagaiak sexu-aldagaiaren arabera aztertzeko aukera emateko, eta eskura dauden datuei tratamendu egokia ematea, jakin ahal izateko zein diren emakumeek eta gizonen jarduketaren eremu desberdinetan dituzten egoera eta behar desberdinak.

e) Administrazio publikoek aitortzea bai etxeko lanak bai mendekotasuna duten pertsonen zaintzak duten eginkizun sozial eta ekonomikoa, bai eta ez ordainsaririk ez aitortza profesionalik jasotzen ez duten jardueren feminizatuak ere. Horretarako, administrazio publikoek horien balio ekonomikoaren zenbatespena egiten dute aldiaren behin, eta sentsibilizazio jarduketak egiten dituzte, lan horiek gizarteari egiten dioten ekarpenaren balioa nabarmentzeko eta horien gaineko ardura banatzen duen planteamendua ahalbidetzeko.

Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioan, Nafarroako Estatistika Institutuak (Nastat) bultzatuko ditu estatistika publikoaren arloko neurri horiek, genero-ikuspegia txertatuko baitu Nafarroako Estatistika Planean.

20. artikulua. Administrazio publikoen zerbitzuko langileen trebakuntza.

1. Nafarroako administrazio publikoek behar diren neurriak ezarriko dituzte beraien langileen-tzat, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan, oinarritzeko eta etengabeko prestakuntza

progresiboa bermatzeko, eta genero-ikuspegia txertatuko dute edukietan eta prestakuntzan, foru lege honen xedapenak benetan bete daitezzen eta ezagutza praktiko nahikoa berma dadin, zeinak ahalbidetuko baitu genero-ikuspegia egiaz txertatzea administrazioaren jardunean.

2. Nafarroako administrazio publikoek bermatuko dute lanpostu jakin batzuk eskuratzen dituzten teknikariek berdintasun arloko ezagutza dutela, zehazki bai berdintasun programak bultzatu eta diseinatzeko, bai emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko aholkularitza teknikoaren emateko eginkizunak dituztenek.

3. Aurreko apartatuetan xedatutakoa betetzeko, kasuko prestakuntza planen bidez, eguneratze eta birziklatze programa berariazkoak ezarriko dira berdintasun arloko ardura duten organoei atxikitako langileentzat, ahal dela lan orduetan garatzeko.

4. Funtzio publikoan sartzeko hautapen prozesuetan, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren legeei eta jardueren administrazioan duten aplikazioari buruzko edukiak sartuko ditu. Funtzio publikoan sartzeko hautapen prozesuan lehiaketa-faserik egonez gero, genero arloko prestakuntza baloratuko da.

21. artikulua. Komunikazio inklusiboa eta ez-sexista.

1. Administrazio publikoek erabiltzen duten hizkera inklusiboa eta ez-sexista izanen da. Hizkera hori erabiliko da Administrazioaren alor guztietan, bai eta zuzenean edo hirugarren pertsonen edo entitateen bidez sortzen diren agiri, formulario, inprimaki edo euskarrietan ere.

2. Komunikazio instituzionalean, Nafarroako administrazio publikoek zainduko dute transmititzen den irudia berdintasunezkoa dela, genero-rolarekin loturarik gabea eta emakumez nahiz gizonen irudi askotarikoa eskaintzen duena.

3. Nafarroako Gobernuak kanpaina instituzionalak egiten ditu, emakumeen eta gizonen irudia sustatuz, bereziki, sexu-erol batak ordezkartza txikiagoa duten lanbide, ikasketak edo jardueren publikoekin lotuta.

4. Komunikazioaren arloko eskumena duen departamentuak genero-ikuspegia txertatuko du barne nahiz kanpo komunikaziorako bere plangintza tresnetan.

5. Administrazio publikoek hizkera eta irudi inklusiboak eta ez-sexistak erabiltzea exijituko diete beraiekin harreman administratiboan duten enpresa eta erakundeei.

22. artikulua. Genero-eraginaren txostena.

1. Nafarroako botere publikoek genero-eraginaren txostenaren aurretiko ebaluazioa txertatuko dute, beraien eskumenen esparruan, beraien araudia, planak, programak eta jarduketak garatzean, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipioa txertatzen dela bermatzeko.

2. Nafarroako Gobernuak onetsi beharreko foru legeen aurreproiektu guztiek, arau xedapen orokorrek eta planek genero-eraginaren txostena eraman beharko dute erantsita.

3. Erregelamenduz arautuko dira txosten horren edukia, hori prestatzeko prozesua eta horretan Nafarroako Berdintasunerako Institutuak izan beharreko parte-hartzea.

4. Toki entitateek egiten dituzten ordenantzei genero-eraginaren txostena erantsi beharko zaie.

23. artikulua. Genero-ikuspegia duten aurrekontuak.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuek eta haien erakunde autonomoek jarduketak eta adierazle lotuak sartuko dituzte Nafarroako Aurrekontu Orokorretan jasotzen diren aurrekontu programen memorietan, gastuak eta sarrerak egokitzeko asmoz emakumeen eta gizonen berariazko beharretara, desparekotasunak ezabatzeko aurrerapausoak egiteko. Alde horretatik, aurrekontuek emakumeengan eta gizonengan duten eragina bereizita agertuko dute.

2. Ogasunaren arloko eskumena duen departamentuak, Nafarroako Berdintasunerako Institutuaren parte-hartzearekin, egiaztatuko du genero-ikuspegia txertatu dela aurrekontu programen memorietan, aurrekontuei buruzko foru legearen aurreproiektuaren gaineko generoari buruzko txosten bat emanez.

3. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, aurrekontu ekitaldi bakoitzaren amaieran, generoari buruzko auditoriak egitea sustatu eta lagunduko du, departamentu eta erakunde autonomoen memorietan ezarritako helburuak beteazari dagokionez.

4. Toki entitateek genero-ikuspegia txertatuko dute beraien aurrekontu politikan, eta bertan genero-eraginaren azterketa egitea sustatuko dute.

24. artikulua. Langileen kudeaketa.

Nafarroako administrazio publikoek honakoak bermatuko dituzte langileen kudeaketaren arloan:

1. Genero-ikuspegia txertatzea lanpostuen definizioan, sarbidean, lanbide sailkapenean, sus-

tapenean, ordainsarrietan, prestakuntzan, lan osasun eta segurtasunean, eta lan-eskubideetan, oro har.

2. Beraien zerbitzuan ari diren langileen berdintasun planak egitea, aplikatzekoa zaien araudiarekin bat. Plan horiek aldian behin ebaluatu beharko dira.

3. Hizkera ez-sexista erabiltzea lanpostuen izendapenetan, eta langileen kudeaketari buruzko informazio sistemak egokitzea.

4. Erantzunkidetasuna sustatzea funtzio publikoaren barruan, antolaketaren kultura aldatzen lagunduko duten sentsibilizazio neurriak barne.

5. Lana, bizitza pertsonala eta familia kontziliaztzen laguntzeko neurriak ezartzea.

6. Sexu-jazarpenari eta/edo sexuan oinarritutako jazarpenari aurre egiteko protokoloak egitea.

7. Lan publikoaren eskaintzei genero-eraginaren txostena erantsiko zaie, eta lanpostuen % 2 gordeko dira indarkeria matxistaren biktimak diren emakumeentzat, betiere izaera hori frogatu eta hautapen prozesuak gainditzen badituzte.

8. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan eta langileen kudeaketari buruz berariazko prestakuntza ematea horretaz arduratzen diren langileei.

9. Botere publikoek lanpostuen azterketa bat prestatuko dute aldizka, emakumeen eta gizonen ordainsari berdintasunaren printzipioaren betetze-maila baloratzeko, eta, halaber, soldaten arteko ezberdintasunak ezabatzeko neurri zuzentzaileak hartuko dituzte.

10. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenen esparruan, administrazio publikoetan gizonen eta emakumeen soldaten artean dauden ezberdintasunak kontrolatzeko mekanismoak ezarriko ditu. Aztertuko da nolako ezberdintasunak dauden maila bereko lansari-osagarriak eskuratzekoan, esparru horretan gutxieneko adierazleen artean baloratu ordainsari osoak eta sexuen arabera bereziturik ordainsari-multzo bakoitzean.

IV. TITULUA**Berdintasuna sustatzeko politika publikoak****I. KAPITULUA****Herritar aktiboak, ahalduntzea eta parte-hartzea****25. artikulua.** Herritar aktiboak.

Botere publikoen politikek eta jarduketek emakumeen parte-hartze aktiboa sustatuko dute

eremu publikoetan, norbanakoena nahiz kolektiboa, eta, horretarako, emakumeen elkarteak eta talde feministak sartuko dituzte politika publikoen diseinuan, prestaketan, garapenean eta ebaluazioan.

Era berean, sustatuko da emakumeen ahalduntzea eta berdintasunez erabat parte hartzea gizartearen arlo guztietan, erabakiak hartzeko eta boterea eskuratzeko prozesuetan parte hartzea barne.

26. artikulua. Emakumeen ahalduntzea eta parte-hartze politikoa.

Botere publikoek aintzat hartu beharko dute ahalduntzearen printzipioa eta emakumeen eta gizonen ordezkari-orekatuarena botere politikorekin banaketan, bai eta emakumeen eta neskatuen parte-hartzea sustatuko ere ordezkari-orekatuak duten eremuetan.

27. artikulua. Emakumeen ahalduntzea eta parte-hartze soziala.

1. Botere publikoek ekintza positibo berariazkoak hartu beharko dituzte, aldi baterakoak, zentzuzkoak eta kasu bakoitzean bete nahi den helburuarekiko proportziozkoak direnak. Ekintza horiek, emakumeen eta gizonen egiazko berdintasuna sustatu, mendekotasun jardunbideen edo sistema sozial diskriminatzaileen ondorio diren desparekotasun egoera sozialak zuzendu eta emakumeek gizartean parte hartzeko duten esku-bidea gauzatzeko ahalbidetuko dute.

2. Botere publikoek ekintza zehatzak gauzatu beharko dituzte, helburu hauekin:

a) Emakumeen elkarte ehuna dinamizatzea eta sareen sorrera sustatzea.

b) Emakumeen elkarteak eta talde feministek egiten dituzten ekarpenei aitortza egin, eta agenda politikoan sartzea.

c) Emakumeek, mugimendu feministak eta emakumeen entitateek kontsulta organoetan parte har dezaten sustatzea.

d) Elkarte horiek sustatu eta babestea, faktore hauek kontuan hartuz: adina, landa eremua, nazionalitatea, etnia, desgaitasuna, sexu orientazioa –sexu eta/edo genero identitatea–, bizilekua-aren egoera administratiboa emakume migratzaileen kasuan, edo beste inguruabar batzuk, emakume batzuentzat beraien eskubideak egiaz baliatzeko ahulezia handiagoa dakartenak.

e) Pertsona fisiko edo juridikoei aitortza egitea, eta saritzea emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren alde egindako lana.

3. Lan elkargoek eta lanbide eta enpresa elkarteak, sindikatuak, kultura eta gizarte antolakundeak eta alderdi politikoak emakumeen ahalduntzea eta parte-hartze aktiboa, batetik, eta zuzendaritza organoetan sartzea, bestetik, bermatzen dituzten tresnak ezarri beharko dituzte, horietan ordezkari-orekatua lortzeko.

4. Administrazio publikoek sentsibilizazio kanpainak egin, eta topaketak, foroak eta prestakuntza eskolak edo tailerrak sustatuko dituzte, emakumeen eta neskatuen ahalduntze soziala ikusgai jartzeko eta arlo horretan aurrera egiteko.

5. Administrazio publikoek diziplina desberdinetan erreferente diren emakumeen balioa nabarmenduko dute, genero-estereotipoak haustea bultzatzeko eta emakumeen aniztasun kulturala eta soziala islatuko dituzten eredu gehiago sortzeko.

6. Botere publikoek emakumeen parte-hartze soziala bultzatu behar dute informazioaren eta komunikazioaren teknologien bidez, eta lagundu genero-arrakala gainditzen zenbait testuingurutan.

28. artikulua. Landa inguruneke emakumeak ahalduntzea.

1. Nafarroako Gobernuak genero-ikuspegia txertatuko du landa garapeneke jarduketetan, eta bermatuko du esku-hartze horiek jaso ditzatela emakumeen beharrak; bidera dezatela emakumeek ekitatez parte hartu ahal izatea, osotasunez, landa garapeneke prozesuetan, eta ekarpena egin dezatela emakumeen eta gizonen arteko aukeraber-berdintasun erreala lortzeko.

2. Nafarroako Foru Administrazioak zaindu beharko du emakumeek erabakiak hartzea despopulazioaren aurka borrokatzeko neurri gisa, landa-ingurunean duten presentzia eskasa eta eremu horretako pobretzea direla eta; zehazki, honako hau egin behar du:

a) Indartu behar du enplegua sortzen duten jardueren garapena, eta landa-inguruneke emakumeak lan-eremuan sartzea errazten duten eta ingurune horren populazio galtzea saihesten laguntzen duten jardueren garapena.

b) Landa-inguruneke emakumeek prestakuntza hartzeko modua izan dezaten erraztea.

c) Generoko eta lurraldeko arrakala digitala deuseztatzen laguntzea, landa-inguruneke emakumeek informazioaren eta komunikazioaren teknologietarako sarbidea izatea errazten eta bultzatzen duten tresnekin.

d) Zaintzea landa-inguruneke emakumeen parte-hartze sozial osoa lor dadin, eta enpresen

eta elkarteen zuzendaritza-organoetan osoko parte-hartzea izan dezaten.

e) Emakumeek eta gizonek nekazaritza-ustiatzietan titularkideak izan daitezten sustatzea.

f) Sustatzea emakumeek eta gizonek ordezkariak izan dezatela nekazaritza-erakundeen erabakitzeko-organoetan.

g) Sentsibilizazio ekintzak sustatzea, landa-eremuko emakumeen lana ikusgai egiteko aukera ematen dutenak.

h) Behar diren neurriak ezartzea landa-eremuko desberdintasunak lantzeko.

i) Emakumeen ekarpenak bultzatzea, klima-aldaketaren arloan.

3. Gainera, nekazaritza-, abeltzaintza- edo basogintza-politiketan eta nekazaritzako elikagaien arlokoetan honako hauek egin beharko dira:

a) Emakumeek eremu horietan dituzten jakintza tradizionalen transmisioa sustatzea, eta aitoritzea eta ikusgarri egitea familia-ustiatzietan mantentzerako egiten duen ekarpena.

b) Hurbiltasuneko sareak eta gizarte zerbitzuen sareak sustatzea, haurrei, zaharrei eta mendetasuna duten pertsonen laguntzeko, landa-ingurune-ko emakumeen eta gizonen laneko eta familiako bizitza eta bizitza pertsonala bateragarri egiteko.

c) Emakume ekintzaileen enpresa-ekimenak eta emakumeek sustatutako nekazaritza- edo abeltzaintza-garapenerako jarduerak bultzatzea.

d) Erraztasunak ematea emakume gazteak nekazaritza-, abeltzaintza- edo basogintza-sektoreetan eta nekazaritzako elikagaien sektorean sar daitezten.

29. artikulua. Ahaldundutzea eta kirol arloko parte-hartzea.

1. Nafarroako administrazio publikoek emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipioa txertatuko dute kirolaren eremuan egiten dituzten jarduketan guztietan.

Nafarroako administrazio publikoek erraztasunak eman behar dituzte emakumeek eta neskek kirola egin dezaten eta kirolaren maila eta eremu guztietan parte hartu eta horretan jarrai dezaten, bai aisialdian bai lehiatan.

2. Kirol arloko politika publikoen plangintza irizpide hauei jarraikiz egin beharko da:

a) Eskura jartzea behar diren baliabide ekonomiko eta materialak eta giza baliabideak, emaku-

meek eta gizonek kirola berdintasunez egin dezaten.

b) Kirol mistoa sustatzea haurren artean, eta eskola-adinean jarduera fisikoak eta kirola babes-tea, balioetan eta hezkidetzan, inklusioan eta berdintasun ezaren kontrako borrokan oinarritutako irizpideekin.

c) Bizitzaren etapa guztietan emakumeak eta neskek kirolarekin zerikusia duten eremu guztietan sartu, presentzia izan, parte hartu eta jarrai dezaten sustatzea.

d) Genero-adierazleak txertatzea Nafarroako kirol esparru desberdinetan.

e) Kirolean emakumeen eta nesken kontra-ko indarkeriaren aurrean, prebentziorako eta jarduketarako protokoloak eta tresnak egin, eta horien ezarpena bultzatzea.

f) Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko prestakuntza sustatzea kirolean parte hartzen dutenen artean (kirolariak, zuzendaritza taldeak, teknikariak, arbitroak eta beste batzuk).

g) Emakumeak partaide dituzten kirol jardueren babesletza eta hedabideetako zabalkundea sustatzea.

h) Kirol entitateei eta beste batzuei laguntzak, sariak edo dirulaguntzak ematerakoan baloratuko da barne neurriak ezarriak izatea, besteak beste, zuzendaritzan eta arlo teknikoetan eta arbitrajekoetan emakumeen parte-hartzea erraztekoak, emakumeen eta gizonen ordezkariak txikiegia duten jardunbideak bereziki sustatzeko xedea dutenak eta askotariko diskriminazioaren printzipioa aurreikusten dutenak.

3. Nafarroako kirol administrazioek emakumeen kirolaren gaineko sentsibilizazio eta zabalkunde ekintzak eginen dituzte, diziplina guztietan emakumeen erreferenteak sustatuz.

4. Nafarroako administrazio publikoek ez dute lagunduko ez eta inolako laguntza publikorik ematen jarrera sexista edo diskriminaziokoak ezartzen edo sustatzen dituzten kirol ekitaldi, programa edo jardueretarako.

5. Administrazio publikoek jarduera fisikoaren eta kirolaren zientzien esparruan sustatzen dituzten azterlanek eta ikerketek emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunen eta desparekotasunen azterketa ere txertatu beharko dute.

6. Administrazio publikoek nahiz Nafarroako edozein entitate publiko edo pribatuk zaindu beharko dute emakumeen eta gizonen arteko ber-

dintasun-printzipioa betetzen dela kirol ekitaldien antolakuntzan eta parte-hartzean, bai eta sariak eta aitortzak ematean ere.

30. artikulua. Informazioaren teknologiak eta gizarte digitala.

1. Nafarroako botere publikoek informazioaren eta komunikazioen teknologia berriak ezartzearen aldeko ekintzak sustatu beharko dituzte berdintasun irizpideetan oinarrituta, eta emakumeek gizarte digitalaren eraikuntzan parte har dezaten sustatu beharko dute.

2. Informazioaren teknologiak eta gizarte digitala ezartzeko gauzatzen diren politika publikoek betebeharrak hauek dituzte:

a) Teknologia horien erabilera ahalbidetzea, genero-ikuspegia aplikatuz, joan-etorri gehien duten esparru ohikoetan, kontuan hartuz bereziki landa esparrua.

b) Arrakala digitala ezabatzeko ekintza positiboak sustatzea, bai teknologien erabilera bai edukien sorkuntzan; emakumeen elkarteak eta talde feministak kontuan hartuko dituzte ekintza positibo horiek.

c) Sentsibilizazio ekintzak sustatzea, emakume eta neskatuek parte-hartze aktiboa izan dezaten arlo horretan.

d) Bermatzea teknologia horien bidez transmititzen diren mezu eta edukiek emakume eta gizonen irudi plurala eta estereotipatu gabekoa ematen dutela.

e) Emakumeen kontrako indarkeria mota berriak, teknologia berriak eta gizarte digitalak eragindakoak, eta gazteenengan dituzten ondorioak aztertu eta ikertzeko lanak sustatzea.

f) Komunikaziorako bideak ezartzea sare sozialen bidez, eta plataforma edo aplikazio digitalak sortzea, gizartean genero-berdintasunarekin eta emakumeen kontrako indarkeriarekin lotutako edukiak edo albisteak zabaltzeko aukera ematen dutenak.

g) Informazioaren eta jakintzaren gizartearen esparruan emakumeek sortutako edukiak sustatu dituzte Nafarroako Gobernuak.

3. Informazioaren teknologietan eta gizarte digitalaren esparruan garatzen diren proiektuetan, Nafarroako administrazio publikoek osorik edo zati batean finantzatuak badira, bermatu beharko da hizketa eta edukiak ez direla sexistak.

II. KAPITULUA

Ezagutza: hezkuntza, kultura eta komunikazioa

Lehenengo atala Hezkuntza

31. artikulua. Xedapen orokorra.

Hezkuntza arloko politika publikoek hezkuntza eredu bat bermatuko dute, genero-ikuspegia nahitaez, modu sistematiko eta zeharkakoan txertatzen duen, eta haien xedea izanen da pertsonen garapen integralean oinarritzen den hezkuntza lortzea, genero-estereotipoak eta -rolak alde batera utzita, eta, horrekin batera, sexuan oinarritutako diskriminazio mota oro desagertzea, eta lan aktiboa egitea generoak baldintzatu gabeko orientazio akademiko eta profesionala emateko.

32. artikulua. Haur hezkuntza, derrigorrezko hezkuntza eta derrigorrezko hezkuntzaren ondorkoa.

1. Hezkuntza administrazioak, 31. artikuluan aipatutako hezkidetzako ereduak eraginkor egiteko, bermatuko du hezkidetzako proiektuak abian jartzen direla ikastetxeetan, adin guztietara zuzendua, modu progresibo eta sistematikoan, ikastetxeko bertako irakasleen eta tutoreen kargura; proiektu horiek curriculum programazioetan sartuta egon behar dira, eta emakumeen eta gizonen berdintasunezko eraikuntza sustatuko dute, irakasleak eta ikasleak trebatuz genero-desberdintasunak identifikatu eta aztertzeko, emakume eta neskatuen kontrako prebentzioan, bizitzaren jasangarritasunerako, ahalduzkoak, lidergorako eta erabakiak hartzeko gaitasunerako, identitateen, kulturen sexualitateen eta haien dibertsitatearen errespeturako zereginak nork bere gain hartzeko eta begirunezko harreman sexual eta afektiboak ezartzeko.

2. Aurreko apartatuan aipatzen den hezkidetzako proiektua gauzatzeko, Nafarroako hezkuntza administrazioak honakoak bete beharko ditu ezagutza-arlo eta diziplinak curriculumean diseinatu eta garatzean hezkuntza etapa guztietan:

a) Ikasleengan genero desparekotasunarekiko kontzientzia kritikoa garatzea, dauden desparekotasunak identifikatu, horri aurre egiteko baliabideak eta ereduak ezagutu, eta berdintasunezko gizarte baterantz abiatzeko aukera emanen duena.

b) Emakumeen jakintza ikusaraztea eta txertatzea, bai eta gizateriaren garapenean izan duten ekarpen sozial eta historikoa ere.

c) Beharrezkoak diren ezagutzak sartzea, ikasleek beren gain har ditzaten, etxeko lanei dagokien

nez, zaintzei eta autonomia pertsonalari lotutako egungo eta etorkizuneko beharrak eta ardurak, eta norberaren zaintzarekin eta pertsonentzako arretarekin lotutakoak.

d) Ikasleei eta irakasleei prestakuntza ematea hizkuntzaren erabilera ez-sexistaz ez androzentrikoaz.

e) Hezkidetzaz eta genero-ikuspegiak ikerketa eta berrikuntza proiektuak sustatzea, eta zaintzea haiek curriculumetan, testu-liburuetan eta hezkuntza-materialetan sar daitezten.

f) Hezkidetzako ingurune egokia sortzea, ikasleei gaitasuna emanen diena genero-estereotipoak, -aurreiritziak eta -rolak ezabatzeke, eta ikasle haiek bakoitzaren itxaropenei babesa ematea, ikasketa eta bizi aukeren hautapena librea eta sexuan oinarritutako baldintzarik gabea izan dadin.

g) Genero-arrakalak atzematen diren aukera akademikoetan, batez ere zientziarekin eta teknologiarekin lotutakoetan, horiek zuzentzeko neurriak ezarri beharko dira.

h) Emakumeen eta neskatuen kontrako indarkeria mota guztiei aurrea hartzea, eskolan hasten denetik eta ibilbide osoan honakoak ikasiz: berdintasuna, gatazkak konpontzeko metodo ez-bortitzak, eta aniztasunean eta emakumeen eta gizonen arteko eskubide- eta aukera-berdintasunaren errespetuan oinarritzen diren bizikidetzako ereduak.

i) Bermatzea hartzen duten hezkuntza afektiboa eta sexuala, eskolako hasierako etapetan ere, sexualitate positiboa eta osasuntsua eraikitzearen aldekoa dela, aniztasuna errespetatzen duela eta sexu-orientazioan eta sexu- eta/edo genero-identitatean oinarritutako aurreiritzi oro ekiditen duela, berdintasunezko eta indarkeriarik gabeko harreman afektiboak sendotzen laguntzeko.

j) Neurriak ezartzea eskola jardueretan espazioaren erabilera eta parte-hartzea orekatua izan dadin bi sexuen artean.

Proiektua hezkidetzako lan batean islatuko da, eta plan hori Nafarroako hezkuntza curriculum autonomikoaren zati bat izanen da, eta diru publiko finantzatutako ikastetxe guztietan nahitaez betetzekoa izanen da.

3. Hezkuntza arloko eskumena duen departamentuak, bere eskumenen esparruan, irakasleei, argitalpen enpresei eta ikastetxe publiko, itundu eta pribatuei foru lege honek araututakoa hezkuntza curriculumean eraginkorra izan dadin behar diren jarraibideak igorriko dizkie.

4. Hezkuntza administrazioak hezkidetzaren arloko nahitaezko prestakuntza bat ezarriko du Nafarroako hezkuntza sistemako irakasle guztientzat. Prestakuntza horrek hartuko ditu ikastetxe bakoitzaren hezkidetzaren planak jaso beharreko eduki guztiak, artikuluko honen 2. apartatuan ezarritakoari jarraituz.

5. Nafarroako hezkuntza administrazioak bermatuko du ikastetxe guztietan hezkidetzaren arduradun bat dagoela, berariazko prestakuntza duena, genero-berdintasuna sustatuko duena eta emakumeen eta gizonen erabateko berdintasunerako traba diren oztopoak eta diskriminazioak hobeki ezagutzen lagunduko duena. Hezkidetzaren arloko erantzukizun lan hori bateragarria izan daiteke ikastetxearen beste eginkizun batzuekin.

6. Nafarroako ikastetxe guztietan (hau da, publiko, itundu eta pribatuetan), ezin izanen da egin, zabaldu edo erabili pertsonak sexuaren, sexu-orientazioaren edo sexu- eta/edo genero-identitatearen arabera gutxietsi edo goresteko moduan aurkezten dituen material didaktikorik, ez eta emakumeen kontrako indarkeria justifikatzen edo hutsaltzen duenik, horretara bultzatzen duenik edo estereotipo sexistak jasotzen duenik. Ohar horiek material didaktikoetan aplikatuko dira edozein motatako euskarritan, objektu digitalak barne.

33. artikulua. Eskola kontseiluak.

1. Eskola kontseiluek ikastetxeko hezkidetzako arduradunaren laguntza izanen dute; berdintasun arloko prestakuntza izanen du, eta lagunduko du hezkuntza neurriak ezartzen, emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasun eraginkorra eta emakumeen kontrako indarkeriaren prebentzioa sustatuko dutenak, bai eta horien segimendua egiten ere.

Berdintasun arloko prestakuntza duen inor ez badago, Administrazioak prestakuntza ikastaroak emanen ditu ikasturtearen hasieran.

2. Eskola kontseiluen osaketan bermatuko da bi sexuen arteko osaketa orekatuaren printzipioa.

3. Nafarroako Berdintasunerako Kontseilua pertsona batek ordezkatzeko du Nafarroako Eskola Kontseiluan, emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasun eraginkorra sustatzen duten hezkuntza neurriak sustatzeko eta neurri horien jarraipena egiteko.

34. artikulua. Irakasleen prestakuntza.

1. Hezkuntza administrazioak hezkidetzari, indarkeria matxistari eta hezkuntza afektibo eta sexualari buruzko berariazko prestakuntza gehitu-

ko du irakasleak prestatzeko planetan, eta bermatu beharko du hezkuntza zerbitzuak eta ikastetxeak ebaluatu eta ikuskatzeko ardura duten organoetan hezkidetzako ezagutzak dituzten pertsonak egonen direla.

2. Irakasleentzako prestakuntza eskaintzak, hezkidetzaren filosofia jasotzeaz gain, emakumeen historiari buruzko gaiak sartuko ditu, bai eta eskola eremuko indarkeriaren prebentzioa, atzematea eta haren aurrean jokatzeko moduak ere.

3. Hezkuntza administrazioak, ikasleen gurasoen federazio eta elkarten bidez, familien hezkidetzako sentsibilizazioa eta prestakuntza sustatu beharko ditu.

35. artikulua. Lanbide heziketa.

1. Hezkuntza Administrazioak genero-ikuspegia bermatuko du lanbide heziketako planetan, eta ziurtatuko du ikasketak hautatzean estereotipoak hausteko xedea duten jarduketak sartuko direla lanbide orientazioko programetan.

2. Nafarroako Gobernuak lan koordinatua sustatuko du hezkuntzaren, enpleguaren eta enpresa garapenaren ardura duten departamentuen artean, lanbide guztiak garatzean emakumeen eta gizonen aukera-berdintasuna bermatzeko.

3. Heziketako curriculumari, metodologiei, material didaktikoei, irakasleei eta hezkuntzako egiturei dagokienez, aurreko artikuluetan derrigorrezko hezkuntzarako ezarritako modu bertsuan jokatuko da.

36. artikulua. Unibertsitateko hezkuntza eta ikerketa.

1. Nafarroako goi mailako hezkuntza- eta ikerketa-sisteman, bere eskumenen eta autonomiaren esparruan, honako hauek bermatuko dira:

a) Genero-ikuspegia zeharkakotasunez sartzeari graduen eta graduondoko eta doktorego programen curriculumean, bai eta genero ikasketak eta emakumeek historian zehar ezagutzaren eta jarduera akademikoaren eta ikerkuntzaren eremu guztietan izan duten ekarpenari buruzkoak ere.

b) Irakasle lanak egiten dituztenei hezkidetzaren arloko prestakuntza ematea, batez ere irakasleentzako edo hezkuntza zientzietako gradu ikasketak edo irakasleen prestakuntzako masterrak egiten ari direnei.

2. Unibertsitatean emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasuna lortzeko xedea betetzeko, unibertsitateen betebeharrak hauek dira:

a) Emakume ikerlarien lana bultzatzea, bai eta ikerketa lanetan parte hartzea eta ikerlari nagusiaren papera betetzea ere, ekintza positibo bidez.

b) Ikerketa proiektuetarako laguntza eta dirulaguntzen deialdietan, baloratzen eta lehenesten ahalko dira bai emakumeak buru dituzten proiektuak bai emakumeen eta gizonen arteko osaera orekatua duten ikerketa taldeek aurkeztutakoak, baita honakoak ere: emakumeen eta gizonen arteko desparekotasunei eta sexuen hierarkia harremanari buruzko gaiak ulertzen laguntzen dutenak, eta/edo desparekotasuna ezabatzeko neurriak planteatzen dituztenak eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko.

c) Titulu ofizialetako eta titulu berekietako ikasketak-planetan genero-ikuspegia sartua duten gaitasun orokor eta berariazkoak jaso daitezkeen sustatzea. Era berean, gaitasun horien lorpena jasotzea titulazioetan espero diren ikaskuntzaren emaitzetan.

d) Emakumeen eta gizonen presentzia sustatzea erabakiak hartzeko gune eta diziplina guztietan, hala nola zuzendaritza organoetan, adituen lantaldeetan eta hautapen eta ebaluazio batzordeetan, gehienbat bi sexuetako baten ordezkariak txikiegi denetan, salbu eta behar bezala justifikatutako funtsezko arrazoi objektiboak daudenean.

e) Kasuan kasuko organoek irakasleez eta ikerlariez egiten dituzten ebaluazioetan ziurtatzea kontuan hartzen direla genero-ikuspegia eta sexuan oinarritutako diskriminazio zeharkakorik eta zuzenkorik eza.

f) Informazioa eta aholkularitza diskriminazio mota oro, sexu-jazarpena edo/eta sexuan oinarritutako eta indarkeria matxistaren beste mota batzuk saihesteko.

3. Nafarroako unibertsitate-sistemak behar diren ekintzak burutuko ditu generoko ikasketak eta ikasketa feministak finkatzeko irakaskuntzaren eta ikerketaren arloetan.

4. Unibertsitate-ikasketen plan guztietan emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko irakaskuntzak sar daitezkeen beharrezkoak diren ekintzak egitea. Prestakuntza hori aplikatuko da gradu edo master bakoitzaren beharrezkoen arabera eta, bereziki, gizarte zientzietako eta zientzia juridikoetako gradu eta master zein doktoretza mailetako unibertsitate-irakaskuntza ofizialetan.

37. artikulua. Hezkuntza ez-formala.

1. Administrazio publikoek hezkuntza ez-formala sustatuko dute, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-printzipioa bermatuko duena.

2. Profesionalen, familien eta gazteen trebakuntza, genero-ikuspegia duena, kultura, kirol eta gazteriaren arloko eskumena duten organoen inplikazioarekin egingen da Nafarroako Foru Komunitate osoan.

38. artikulua. Nafarroako hezkuntzako ikuska-pena.

1. Nafarroako hezkuntzako ikuskapenak zainduko du bete egiten direla emakumeen eta gizonen berdintasun erreala sustatzera bideratutako printzipio eta balioak, foru lege honetan ezarritakoak.

2. Hezkuntza ikuskapenaren prozesu arruntean, genero-berdintasunarekiko errespetua bermatuko da emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloko hezkuntzaren gaineko aholkularitza-, gainbegiratzeko-, eta ebaluazio-jarduketan bidez.

a) Hezkuntza ikuskapenak berdintasunaren eta diskriminazio-ezaren printzipioarekiko errespetua bermatuko du testu-liburuetan, curriculum-materialetan eta, oro har, ikastetxeko programazio eta proiektu guztietan.

b) Hezkuntza administrazioak bermatu beharko du ikuskatzaileen genero-berdintasunaren arloko prestakuntza, bereziki hezkuntza gaietan, emakumeen eta gizonen aukera eta tratu berdintasunari, hizkera ez sexistari eta emakumeen aurkako indarkeriaren prebentzioari dagokienez.

Bigarren atala **Kultura**

39. artikulua. Berdintasuna kulturaren.

Nafarroako administrazio publikoek lan hauek egitea dagokie:

a) Kultura jardueretan, jai girokoetan edo tradizionaletan barne, edozein diskriminazio mota ekiditeko behar diren neurriak hartzea.

b) Laguntzea emakumeek kultura eskura izan dezaten, haien ekarpenen zabalkundea egitea kultura adierazpen guztietan, eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasun balioak sustatzen dituzten arte eta kultura ekoizpenak bultzatzea, bereziki emakume gutxi dituzten arte arloetan. Era berean, arte adierazpenetan estereotipo eta balio sexistarik ez agertzea zainduko dute.

c) Kulturaren eremuan ematen diren sariak, goresmenak eta aintzatespenak ordezkartza ore-

katuaren printzipioarekin bat eginda ematen direla bermatzea, bai saridunei bai epaimahaiei dagokienez.

d) Emakumeen memoria historikoaren berreskurapena bultzatzea, bai eta Nafarroako ondareari eta kulturari egin dizkieten ekarpenak ikusarazten duten kultura politikaren sustapena ere.

e) Sentsibilizazio ekintzak sustatzea, kulturaren arlo guztietan erreferente diren emakumeak ikusgai egiteko aukera ematen dutenak.

f) Kultura eskaintza eskuragarria dela bermatzea, batez ere landa eremuko emakumeentzat, eta kultura eskain edo eska dezaketen emakumeen kultura aniztasunari erantzutea.

g) Nafarroako administrazio publikoek nahiz Nafarroako edozein entitate publiko edo pribatuk zaindu beharko dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-printzipioa errespetatzen dela kultura ekitaldiak antolatzean eta horietan parte hartzean, bai eta sariak eta aintzatespenak ematean ere.

h) Kultura entitateei eta bestelakoei laguntzak, sariak edo dirulaguntzak emateko, baloratuko da horietan barne neurriak ezarrita izatea, emakumeek erabakiak hartzeko postuetan parte har dezaten laguntzeko, emakumeek egindako kultura eta arte adierazpenak ikusarazi eta bultzatzeko eta, oro har, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko.

Hirugarren atala **Hedabideak eta publizitatea**

40. artikulua. Hedabide sozialak.

1. Ikus-entzunezko komunikazio zerbitzuen arloan eskumena duen Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren organoak emandako lizentzia baten babesean Nafarroan aritzen diren ikus-entzunezko hedabideek eta dirulaguntzak jasotzen dituzten idatzizko hedabideek, digitalak barne, edo Nafarroako administrazio publikoen partaidetza dutenek emakumeen eta gizonen berdintasunezko irudi askotarikoa eta estereotipatu gabea transmitituko dute, eta programazioak antolatzean hizkeraren eta irudien erabilera ez-sexista egin beharko dute.

2. Aurreko apartatuan ezarritakoak eragin berezia izanen du haur eta gazteentzako programetan.

3. Jarduera Nafarroako administrazio publiko- en eskumen esparruaren menpe betetzen duten hedabideek ezin dute egin eta zabaldu beren tratamendu edo eszenaratzearen bidez emakumeen

kontrako indarkeria justifikatu, hutsaldu edo bultzatzen duen edukirik, ez eta emakumeen duintasuna berariaz edo modu tazituan kaltetzen duen mezurik ere.

4. Jarduera Nafarroako administrazio publiko- en eskumen esparruaren menpe betetzen duten hedabide sozialek honako hauek bermatu beharko dituzte emakumeen parte-hartze aktiboa, emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatua eta bi sexuen irudi askotarikoa esparru guztietan, are gehiago ezagutzako guneetan eta iritzia sortzekoetan.

5. Hedabide sozialek jokabide kodeak izan behar dituzte, genero-berdintasunaren printzipioa beren gain hartu eta transmititzeko xedez. Hala-ber, lagundu behar dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko eta emakumeen kontrako indarkeriaren desagertzea bultzatzeko diren kanpaina instituzionaletan.

6. Emakumeentzat berdintasun-baldintzetan sustatutako edo bideratutako jarduera politiko, sozial, kultural eta kirolekoen zabalkundea bermatu beharko dute hedabideek. Bai eta emakumeen ahalduntzea aldeztu dutenak ere.

41. artikulua. Publizitatea.

1. Foru lege honetan ezarritakoari jarraikiz diskriminaziozko jokabidetzat har daitekeena dakarren publizitatea ez-zilegia izanen da, publizitatearen gaineko legeria orokorrekin bat.

2. Debeku da egin, emititu eta erakustea sexuaren, sexu-orientazioaren edo sexu- eta/edo genero-identitatearen arabera pertsonak gutxiesten edo goren dituzten publizitateko iragarriak, bai eta objektu sexual huts moduan aurkezten dituztenak eta emakumeen kontrako indarkeria justifikatu, hutsaldu edo sustatzen dutenak ere.

3. Emakumeen irudia bereizkeriaz edo modu iraingarrian erabiltzeagatik ez-zilegia den publizitatea dagoenean, Nafarroako Berdintasunerako Institutuak legitimazioa izanen du egoki diren ekintzak betetzeko, aplikatzekoa den legeriarekin bat.

III. KAPITULUA

Bizitzaren iraunkortasuna: lan produktiboa eta erreproduktiboa

Lehenengo atala Lan produktiboa

42. artikulua. Berdintasuna enpleguan.

1. Bere eskumenean esparruan Nafarroako Gobernuaren lehentasunezko helburua izanen da

emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna. Xede horrekin, genero-zeharkakotasuna bultzatuko du, tresna izan dadin genero-ikuspegia integratzeko Nafarroan garatzen diren enplegu-politiken diseinu, exekuzio, jarraipen eta ebaluazioan.

2. Nafarroako Gobernuak ekintza positiborako neurriak garatuko ditu, ziurtatzeko, batetik, aukera-berdintasuna, eta, bestetik, gainditzeko direla lanbideen arabeko segregazio egoerak eta lan-sari arloko desparekotasunak dakartzatenak.

3. Nafarroako Gobernuak genero-ikuspegia eta emakumeen papera izanen ditu kontuan garapen ekonomikoko ereduetan, baldin eta eredu horiek baliabideak lehiarako abantaila adierazgarriak dituzten arlo ekonomikoetan biltzea badakarte.

4. Nafarroako Gobernuak bermatuko du enpleguaren arloko politika guztiek, beren eskumenekoak direnek, azpimarra jar dezaten emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna erreala eta eraginkorra izateko baldintzak aldatzean:

– Sarreran, langileak hautatzean eta kontratazioan, bai enplegu pribatuan –norberaren zein besteren kontura–, bai enplegu publikoan ere.

– Prestakuntzan eta lanbideen sustapenean eta sailkapenean.

– Lan-baldintzetan, ordainsariei dagozkienak barne.

– Lan-osasunean eta mobbingaren, jazarpenaren edo lan esparruko generogatik beste jazarpen motaren baten aurreko prebentzio eta babes neurrietan.

– Bateragarritasunean eta lan-bizitzaren, bizitza pertsonalaren eta familia-bizitzaren erantzunkidetasunean.

– Norberaren konturako lanerako sarreran eta jardunean.

– Haurdunaldian edo amatasunean emakumeak genero-arrazoiengatik baztertzean, bereziki enplegurako sarbidean.

5. Nafarroako Gobernuak bai emakumeen bai gizonen erantzunkidetasuna eta lan-bizitza, familia-bizitza eta bizitza pertsonala bateragarri egitea sustatzea bideratzen duten ekintzak sustatu eta bultzatuko ditu.

43. artikulua. Enplegu politikak.

1. Plangintza, ekintza planak, estrategiak eta bestelakoak egiteko tresnek, administrazio publikoaren enplegu arloko politika aktiboen zerbitzuen zorroari dagozkionek lurralde osoan, zeharkakota-

sunez txertatuko dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren printzipioa.

2. Nafarroako Gobernuak aldian behin enpleguaren arloan argitaratzen duen informazioak ikusarazi beharko ditu emakumeen egoera eta dauden genero-arrakalak.

3. Nafarroako Gobernuak emakumeen enplegu autonomoa bultzatuko du, bereziki emakume gazteena (bai hura eskura izatea bai hari eustea), pertsonen egoeretara egokitzen diren kontziliazio neurriak barne.

4. Nafar Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak bermatuko du genero-ikuspegia enplegurako politika aktiboen diseinuan eta exekuzioan txertatzen dela, bai eta lan bitartekaritzan ere, eta langileek behar den prestakuntza dutela emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan, zeina nahitaezkoa izanen baita lan orduetan egiten denean.

5. Nafar Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak bermatuko du lan bitartekaritzan eta enpleguko politika aktiboen programetan emakumeen eta gizonen parte-hartzea orekatua dela, eta garrantzi berezia emanen zaio emakumeak sektore industrialetan, teknologikoetan edo Nafarroako Foru Komunitatearen garapen estrategikoarekin lotura dutenetan sartzeari.

6. Nafar Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak emakumeen jarduera, enplegu eta ekintzaitza tasa txikiagoak kontuan hartzen dituzten enplegu politika aktiboak sustatuko ditu, atzemandako arrakalak benetan gutxitzeko helburuarekin.

Era berean, ekintza positiboak sustatuko dira, askotariko diskriminazioa pairatzen duten emakumeen kontratazioarako pizgarri direnak. Emakumeen kontrako indarkeriaren agerpenetako baten biktima diren emakumeak, enplegu eskatzaile direnean, lehentasunezko kolektiboa izanen dira enplegurako plan publikoetan eta enplegurako prestakuntza ikastaroetan sartzeko, Nafarroako administrazio publikoek osorik edo zati batean finantzatuak badira. Nafar Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak bermatuko du laguntza emanen duela indarkeria egoeran dauden emakumeentzako prestakuntza eta enplegu ibilbidea ezartzeko.

Horrekin batera, enplegu eskatzaile diren emakumeentzako prestakuntza ekintza positiboak hartuko dira, batez ere informazioaren eta komunikazioaren teknologiekin (IKT) eta gizarte digitalarekin lotura duen gutzian.

7. Administrazio publikoek ziurtatuko dute genero-diskriminaziorik ez izatea lan bitartekaritzan.

44. artikulua. Emakumeen eta gizonen berdintasunerako planak sektore publikoan.

1. Nafarroako Gobernuak, administrazio publikoek, lotutako edo mendeko erakunde publikoek eta zerbitzu publikoak kudeatu eta 50 langile edo gehiago dituzten entitate publiko zein pribatuek, langileei zuzendutako aukera-berdintasuneko plan bat onetsi beharko dute, lehendik halakorik ez badute. Plan hori hitzarmen kolektiboan zehaztu beharko da, honako helburu honekin: emakumeen eta gizonen tratua eta aukera-berdintasunaren printzipioaren aplikazio eraginkorra bermatzea eta sexuarengatiko diskriminazioa deuseztatzea, soldatapeko lanerako sarbideari, soldadari, prestakuntzari, lanbide-sustapenari eta laneko gainerako baldintzei dagokienez.

2. Nafarroako Gobernuak zaindu beharko du administrazio korporatiboek, enpresa- eta sindikatu-erakundeek, irabazi asmorik gabeko entitateek, partzuergoek eta zerbitzu publikoak kudeatzen dituzten gisa guztietako entitateek berdintasun-planak badauzkatela.

3. Sektore publikoko eta zerbitzu publikoak kudeatzen dituzten enpresetako emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako planek, langileen ordezkariekin negoziatuko direnek, honako baldintza hauek bete beharko dituzte:

a) Egoerari buruzko diagnostiko bat prestatu ondoren, honako hauek finkatzea: lortu beharreko berdintasun eraginkorreko helburu zehatzak, haiek erdiesteko erabili beharreko estrategiak eta jokabideak, eta finkatutako helburuen jarraipena eta ebaluazioa egiteko sistema eraginkorren ezarpena.

b) Kontuan hartzea, besteak beste, honako hauei dagozkien jarduketa-esparruak: emakumeen ordezkagarritasuna; lanbiderako sarrera, hautaketa, sustapena eta garapena; lan-baldintzak; bizitza pertsonala, lanekoa eta familiarra bateragarri egitea; indarkeria matxista; laneko arriskuen prebentzioa, genero-ikuspegiarekin; komunikazio inklusiboa eta hizkuntza ez-sexista erabiltzea, eta erakundearen barneko estrategia eta antolamendua.

c) Neurri zehatzak ezartzea irakaskuntzaren eta osasunaren arloko langileen, ikertzaileen eta suhiltzaile, landa-agente eta foruzaingoko agenteen berezitasunei egokitzeko, kasua bada.

d) Artikuluetan ebaluazioa bera erregulatzea, zeina lau urtez behin egiten baita.

e) Kasuko administrazio publikoaren edo organismo autonomoen, enpresa publikoen, partzuergoen, fundazioen edo Nafarroako Gobernuaren ordezkartza gehiengoa deneko nortasun juridiko propioko beste entitate batzuen hitzarmen kolektiboaren zati bat izanen da plan hau, eta eranskin gisa jasoko da.

45. artikulua. Lan berdintasuna sektore pribatuan.

1. Lan munduan emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna bermatzeko, botere publikoek jarduketara hauek bete beharko dituzte:

a) Nafarroako Gobernuak sustatuko du berdintasun neurriak eta planak egin eta ezartzea indarreko araudiak horretara behartzen ez dituen enpresa eta antolakundeetan, eta laguntza eta aholkularitza emanen die horiek prestatzeko.

b) Enpresa eta lan arloko eskumena duen departamentuak, Nafarroako Berdintasunerako Institutuarekin elkarlanean, tresna batzuk garatuko ditu, Nafarroako enpresa eta antolakundeetan berdintasun printzipioa pixkanaka aplikatzen laguntzeko.

c) Hitzarmen kolektiboen erregistroaren bidez, lan arloko eskumena duen departamentuak berdintasun arloko jarduketak kontrolatuko ditu indarreko araudiak ezarritako betebeharra ez duten enpresa eta antolakundeetan.

d) Enpresa eta lan arloko eskumena duen departamentuak emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko jarduketak sustatuko ditu enpresa eta antolakundeetan, eta berdintasun neurrien eta planen jarraipena eta kontrola eginen ditu.

e) Nafarroako Gobernuak aitortza eginen die berdintasunarekiko konpromisoa duten entitate eta enpresei, neurriak eta planak ezarri eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-printzipioaren ezarpenean emaitzak lortzen dituztenei. Bereizgarria ematea, horretarako baldintzak eta aitortzaren ezaugarriak erregelamendu bidez ezarriko dira.

f) Nafarroako Gobernuak enpresendako pizgarriak aztertuko ditu, bertako zuzendaritza postuetako % 40 baino gehiago emakumeek betetzen badituzte.

g) Administrazio publikoek sentsibilizazio kanpainak egiten dituzte, enpresa eta antolakundeetan emakumeen eta gizonen berdintasuna kalitate-balioa dela aitortzeko, zuzendaritza organoetan osaera orekatuaren printzipioa betetzea sustatzeko, banaketa horizontala zuzentzeko, eta sol-

data-arrakalari eta lan munduan genero-estereotipoen hausturari eragiteko.

h) Nafarroako Gobernuak berriazko ekintzak ezarriko ditu gehienbat emakumeek betetzen dituzten jarduerak ikusgai jarri eta balioa emateko eta ezkutuko ekonomia desagerrarazi nahi duten neurriak bultzatzeko, batez ere etxeko zerbitzuari dagokionez.

i) Estatuko eta Nafarroako Foru Komunitateko bertako legeriaren esparruan, Nafarroako Gobernuari dagokio bermatzea Laneko eta Gizarte Segurantzako Ikuskatzaitzaren Nafarroarako jardun planak egitean jarduketa batzuk jasotzen direla lehenetsunezko helburu bezala, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun ezaren eta lansarien arloko diskriminazioaren aurka egiteko, eta, batez ere, gai hauen ingurukoak: postuen balorazioa, berdintasun-planen betetze maila, eta sexu-jazarpena eta/edo sexuan oinarritutakoa lan munduan.

j) Nafarroako Gobernuak neurriak ezarriko ditu enpresa eta antolakundeetan enpleguaren arloan emakumeen eta gizonen artean zuzenean edo zeharka egiten den lansari diskriminazio oro desagerrarazteko, horietan barne osagarriak esleitzea irizpide objektiboekin (zuhurtziarakotasunik ez), generoaren arabera joerak ekiditeko.

k) Nafarroako Gobernuak sustatuko du enpresetan sistemak ezartzea, aldira ordainsari errealeen gaineko informazioa eta azterketa estatistikoak bilduko dituztenak, lanpostuaren eta soldataren arabera xehakaturik.

l) Nafarroako Gobernuak neurri egokiak ezarriko ditu ordainsari-auditoriak ezartzeko.

2. Negoziazio kolektiboaren esparruan, Nafarroako Gobernuak honakoak sustatuko ditu lan harremanetarako hiruko organoaren bidez:

a) Negoziazio kolektiboan eta lan hitzarmen kolektiboetan emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatu eta bermatzeko klausulak jasotzea, eta batez ere lansarien diskriminazioa desagerraraztea. Gai honetan gomendioak edo ereduko klausulak egitea sustatuko da.

b) Eragile ekonomiko eta sozialak prestatzea, genero-ikuspegia negoziazio kolektiboan sar dezaten, emakumeen parte-hartzea hitzarmenak egitean eta hizkera inklusiboa eta ez-sexistaren erabilera hitzarmenetan.

c) Lan hitzarmen kolektiboei jarraipena egitea, sexuan oinarritutako diskriminazio egoera zuzentzeko eta/edo zeharkakoak antzemateko, eta osae-

ra orekatua sustatzea hitzarmen kolektiboak negoziatzen dituzten batzordeetan.

d) Negoziazio batzordeek berdintasun planen jarraipena eta ebaluazioa egitea.

e) Lanpostuak genero-ikuspegiarekin deskribatu eta baloratzea.

f) Negoziazio kolektiboan sartzea enpresetan deskonexiorako eskubidea sustatu beharra, langileen integritate psikosozialaren babeserako exigentzia ez ezik, lana, familia eta bizitza pertsonala bateragarri egiteko eskubidearen bermea ere baita.

g) Hitzarmen kolektiboetan kasuan kasuko eraginari buruzko txostena jaso dadin sustatzea.

h) Lanpostuen deskribapenean zehaztea zer den osagarriaren xede, lanpostuan sar daitezkeen soldata-inguruabarrak aztertuta, generoaren araberako joerak ekiditeko.

3. Lan osasunari dagokionez, Foru Komunitateko administrazio publikoek honakoak sustatuko dituzte:

a) Genero-ikuspegia txertatzea laneko eritasunen kalifikazioan eta arrisku psikosozialen prebentzioan eta balorazioan.

b) Administrazio organo eskudunak sexuaren arabera zehaztuta aurkeztea aldizkako informazioa, batez ere aldi baterako desgaitasunei dago kienez, haien azterketa genero-ikuspegitik egiteko bide emanez.

c) Administrazioak sentsibilizazio eta prestakuntza ekintzak bultzatzea enpresaren arloko gizarte eragileekin, laneko segurtasun eta osasun neurriek emakumeengan eta gizonengan duten eragin desberdinari buruz.

d) Lan ingurunean sexu-jazarpenari eta/edo sexuan oinarritutakoari jarraipen berezia egitea, bai eta emakumeen kontrako indarkeriaren beste edozein adierazpenek lan eremuan izan ditzakeen inplikazioei ere.

Laneko arriskuen prebentzioaren arloko eskumena duen departamentuak eta berdintasunaren arloko eskumenak dituen erakundeak jarduketak koordinatuko dituzte, sexu-jazarpenaren eta/edo sexuan oinarritutakoaren kontrako protokoloak egin daitezzen bultzatzeko, eta horien segimendua eta ebaluazioa egiten dituzte.

Nafarroako Gobernuak behar diren neurriak hartuko ditu sexu-jazarpenaren eta sexuan oinarritutakoaren aurrean babesa eraginkorra izan dadin, bai Administrazio Publikoaren eremuan bai enpresa pribatuenean.

Bigarren atala **Lan erreproduktiboa**

46. artikulua. Ezagutza, ikusgai egitea eta sentsibilizazioa.

1. Nafarroako Gobernuak aztertuko du zein diren emakumeen eta gizonen artean dauden desberdintasunak lan erreproduktiboan eta zaintza lanetan erabiltzen duten denborari dagokionez.

2. Nafarroako Estatistika Planean estatistika eragiketak jasoko dira, Foru Komunitatean lan erreproduktiboak eta pertsonentzako zaintza lanek duten balio ekonomikoa zenbatesteko behar direnak.

3. Nafarroako Gobernuaren esku-hartzeetan alde batera utziko dira estereotipoak, zaintzalanak egin behar dituenarekin eta egin ditzakeenarekin lotutakoak; halaber, administrazio publikoen eta enpresen inplikazioa sustatuko da, lan erreproduktiboaren beharrak denen ardura direla onartzeko.

4. Nafarroako Gobernuak, hezkuntza arloko eskumena duen departamentuaren bidez, zaintzek bizitzaren jasagarritasunerako duten balioa nabarmenduko du irakasleekin, ikasleekin eta familiekin egiten dituen jarduketetan.

5. Administrazio publikoek lan erreproduktiboaren erantzunkidetasun soziala bultzatuko duten politika aktiboak garatuko dituzte.

47. artikulua. Zaintzailearen rola.

1. Nafarroako Gobernuak ekintzak sustatuko ditu, zaintzaile ez-profesionalek zaintzalanak betetzean dituzten baldintzak hobeketa eta duinagoak izan daitezzen. Era berean, sustatuko du lan baldintza duinak lortzea zaintza profesionalen sektorean.

2. Nafarroako Gobernuak berariazko jarduketak sustatuko ditu askotariko diskriminazioa pairatzen duten zaintzaileen rola kontuan hartuta, batez ere emakumezko migratzaileen eta desgaitasuna dutenen kasuan; etxeko lanen sektorean lan harremanak agerian gelditzea eta langileen lan baldintzak hobetzea sustatuko du, bitartekaritza eginez enplegu-emaitzen eta etxeko langileen artean.

3. Nafarroako Gobernuak, eskubide sozialen eta osasunaren arloan eskumenak dituzten departamentuen bidez, genero-ikuspegia kontuan hartuko du arreta soziosanitarioa diseinatzean, emakumeak beti zaintzalanekin lotzen dituzten rolak eta estereotipoak ez sendotzeko.

Hirugarren atala **Kontziliazioa eta erantzunkidetasuna**

48. artikulua. Kontziliazioa.

1. Administrazio Publikoek aldaketa prozesuak sustatuko dituzte antolaketaren eremuan, bizitza pertsonala, familia eta lana bateragarri egiten laguntzeko.

2. Nafarroako Gobernuak berariazko jarduketak sustatuko ditu, lan ordutegi malguagoak ezartzeko aukera ematen dutenak bai arlo publikoan bai pribatuan.

3. Administrazio publikoek sostengu programak eginen dituzte, jardunbide egokiak sustatzeko asmoz laneko denboraren kudeaketaren arloan, bizitza pertsonala, familia eta lana bateragarri egiten laguntzeko antolakunde guztiei, foru lege honen aplikazio-eremuan, arreta berezia emanez enpresa txiki eta ertainei, elkarteei eta irabazi-asmorik gabeko entitate sozialei.

4. Toki esparrutik, eta udaletako berdintasun egituren lana planifikatu, kudeatu eta ebaluatzeko esku-hartzerako eremu desberdinetan ezarritako tresnen bidez, emakumeen eta gizonen kontziliazioa errazteko ekintzak egitea bultzatuko da.

5. Familia gurasobakarren ardua duten eta arazo ekonomiko eta kontziliaziokoak dituzten emakumeentzako neurriak diseinatuko dira, bai eta askotariko familia-ereduentzat ere.

49. artikulua. Erantzunkidetasuna.

1. Administrazio publikoek jarduketak bultzatuko dituzte, Foru Komunitateko herritar guztien bizitza jasagarria izateko erantzunkidetasuna sustatzen dutenak.

2. Administrazio publikoek politika aktiboak eta sentsibilizaziokoak ezarriko dituzte, lan erreproduktiboaren erantzunkidetasun soziala bultzatzen dutenak eta genero-rolen eredia haustea dakartenak.

3. Foru Komunitatean familiei laguntzeko onesten diren plangintza tresnetan erantzunkidetasuna bultzatuko da.

4. Administrazio publikoek berariazko jarduketak sustatuko dituzte eremu produktiboan eta erreproduktiboan erabiltzen den denboraz eta ordutegiez sentsibilizatzeko.

Laugarren atala **Osasuna**

50. artikulua. Genero-ikuspegia txertatzea osasun arloan.

1. Nafarroako Gobernuak bermatuko du banakako zein taldeko osasun arretari, bai eta osasu-

nerako determinante sozialei ere, eritasunaren prebentziorako eta pertsonen osasuna babestu, sustatu eta berreskuratzeko antolatutako jardueren multzoa den aldetik, genero-ikuspegia erabiliz helduko zaiola, emakumeen eta gizonen errealitateetara egokituz eta kultura arteko ikuspuntu batek, Nafarroako aniztasun soziala aintzat hartuz.

2. Osasuna planifikatzeko tresnek eta ekintza programa eta planek emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-printzipioa txertatuko dute zeharkakotasunez arreta maila guztietan, banakakoan nahiz kolektiboan.

51. artikulua. Osasun arloko jarduketak.

1. Nafarroako Gobernuak bermatuko du Nafarroako Foru Komunitatean osasunari buruz egiten diren estatistika, inkesta, memoria eta txostenetan aldagaiak eta adierazleak txertatzen direla, sexuan eta generoan oinarritutako osasun desparekotasunak atzematen dituztenak, emakumeen aniztasuna kontuan hartzeaz gain, arreta berezia emanez kolektibo ahulenei. Arretari, eskariari, prebalentziari eta intzidentziari buruzkoak izan beharko dute, eta gogobetetzeari buruzkoak ere bai.

2. Nafarroako Gobernuak, osasun arloko esku-menak dituen departamentuaren bidez, emakumeen eta gizonen gaixotze-tasa desberdinei buruzko ikerketak bultzatuko ditu, kontuan hartuta osasunari eragiten dioten desberdintasun biomedikoak eta genero-baldintzak (sozialak, kulturalak eta hezkuntza mailakoak), bai eta gehienbat emakumei eragiten dieten eritasunak ere, eta, arretari ez ezik, proposatzen diren protokolo eta plan guztiei ere aplikatuko zaie.

3. Nafarroako Gobernuak politika aktiboak prestatuko ditu osasun arretaren eta lan osasunaren maila eta mota guztietan, emakumeen kontrako indarkeria mota guztiak atzeman eta prebenitzeko, eta, horretarako, informazio sistemen hobekuntza eta profesionalentzako atzematearen eta arretaren arloko prestakuntza bultzatuko ditu, bai oinarrizko osasun laguntzan bai ospitaleko osasun arreta espezializatuan. Halaber, indarkeria horrek emakumeen osasunean duen eraginari buruzko ezagutza sustatuko da.

4. Osasun arloko eskumenak dituen departamentuak bermatuko du osasun arloko profesional giza eskubideetan oinarritutako genero-ikuspegi integratua duen prestakuntza jasotzen dutela, hasierakoa nahiz etengabea, eta Administrazioak prestakuntza planak egiten dituela, departamentuen arteko elkarlanean.

5. Osasun arloko eskumenak dituen departamentuak, eskubide sozialen arloko eskumenak dituen departamentuarekin elkarlanean, erantzunkidetasun handiagoa dakarten ereduak ezarriko ditu arreta soziosanitarioan, kontuan hartuta zaintzak ematea batez ere emakumeei dagokiela gaur egun.

6. Osasun arloko eskumenak dituen departamentuak zaintzaileei, banaka nahiz taldeka, sostengu emateko programak eta esku-hartzeak sustatuko ditu, aztura osasuntsuak eta zaintza fisikoa nahiz psikikoa hobetzeko, eta norbere burua zaintzearen garrantzia nabarmentzeko.

7. Osasun arloko eskumenak dituen departamentuak genero-ikuspegia gehituko du osasun mentalean, genero-desparekotasunak emakumeen osasun mentalean duen eraginari buruzko ezagutza sustatuko du, eta abian jarriko ditu haien osasun mentalaren adierazleak hobetzeko behar diren neurriak.

8. Gaiari buruzko berriazko araudiaren esparruan, Nafarroako Gobernuak bermatuko ditu emakumeen sexu- eta ugaltze-eskubideak, eta emakumeentzako arlo honetako ahalduzko politikak (bereziki gazteentzakoak), honako arlo hauei dagokienez: kontrazepzioa, haurdunaldiaren borondatezko etendura eta sexu-transmisioko infekzioen prebentzioko neurriak, eta nahi gabeko haurdunaldien prebentzioaren arloko erantzunkidetasuna eta pertsona guztientzako harreman gogobetekoak sustatzea; betiere bereziki kontuan hartuko dira ahuldade handieneko egoeran dauden emakumeak.

9. Halaber, Nafarroako Gobernuak bermatuko du emakumeek eskubide osoa izan dezatela giza ugalketa lagunduko teknikak eskuratu ahal izatea, edozein direla ere beren egoera zibila, sexu-orientazioa, jatorria edo identitatea.

10. Genero-ikuspegi integratua bultzatuko da, osasunaren arloko desberdintasun sozialak gutxitzeko.

Bosgarren atala

Inklusio soziala eta esku-hartze komunitarioa

52. artikulua. Inklusio sozialaren eta esku-hartze komunitarioaren arloko jarduketak.

1. Nafarroako Gobernuak zeharkako eta ekin-tza positiboko neurriak hartzea bultzatuko du, pobrezia, bazterketaren eta kalteberatasun sozialaren feminizazioari aurre egiteko, betiere haien ahalduzkoa bultzatuz, hura bermatuko duten neurri ekonomiko, sozial eta hezkuntzakoak hartuz.

2. Administrazio publikoek, eta, bereziki, toki esparrukoek, herritarrengandik gertuago daudela, berriazko jarduketak sustatuko dituzte prebentzioa eta esku-hartze komunitarioak egiteko, giza eskubideetan oinarritutako genero-ikuspegi integratuarekin eta kultura aniztasuna aurrerikosten duen ikuspuntu batetik, ahaztu gabe haien lurralde-esparruak dituen ezaugarri berriazkoak.

3. Eskubide sozialen arloan eskumenak dituen departamentuak neurriak ezarriko ditu batez ere diagnostikoan eta plangintzan, sektoreen arteko ikuspegi batekin, kontuan har daitezkeen inklusio sozialerako diskriminazio faktore erantsiak, hala nola adina, egoera sozioekonomikoa, nazionalitatea, etnia, desgaitasuna, sexu-orientazioa, sexu-eta/edo genero-identitatea, bizilekuaren egoera administratiboa, edo bestelako inguruabarrak, edo emakume sektore zehatz batzuentzat desabantaila gehiago dakartzatenak beraien oinarritutako esku-bideez egiaz baliatzeko.

4. Nafarroako Gobernuak bermatuko du gizarte zerbitzuetako profesionalen berdintasun arloko trebakuntza jasotzen dutela, kultura arteko ikuspegiarekin eta landa eremuari arreta jarritz.

5. Administrazio publikoek profil profesionalen arteko koordinazioa sustatuko du, batez ere gizarte zerbitzuen, toki eremuko berdintasun-teknikarien eta hezkuntza eremuaren artean, inklusio sozialaren eta esku-hartze komunitarioaren arloan esku-hartze eraginkorra ziurtatzeko.

6. Etxebizitza arloko eskumenak dituen departamentuak bermatuko du etxebizitzaren titulartasunari buruzko datuak sexuaren arabera bereizita jasotzen direla, horrela aztertzen ahalko baita alokairuko eta jabetzako etxebizitza babestuari dagokionez dagoen egoera eta bermatzen ahalko baita kalteberatasun soziala pairatzen duten emakumeek etxebizitza eskura izan dezaketela.

7. Administrazio publikoek bizitzaren jasagarritasunari laguntzeko baliabide publikoak sortzea bultzatuko dute, hala nola eguneko zentroak, egoitzak, tarteko zaintzak ematekoak, 0 urtetik 3 urtera bitarteko ziklokoak edo beharrezkotzat jotzen diren beste batzuk.

8. Nafarroako Gobernuak ziurtatuko du onartzen dela familia-eredu desberdinak daudela, eta sensibilizazio jarduketak sustatuko ditu, askotariko eredu horiek ikusarazi eta berdintasunez balora daitezkeen.

9. Administrazio publikoek behar diren ekintzak egiten dituzte prostituzioan ari diren eta sexualerosketa eta -esplotazioaren biktima diren emakumeei arreta soziala emateko.

10. Administrazio publikoek bermatuko dute migrazio-politiketan generoaren arloko politikak sar daitezen.

53. artikulua. Garapenerako lankidetzaren eta ekintza humanitarioko proiektuak.

1. Garapenerako lankidetzaren arloko eskumena duen departamentuak genero-ikuspegia eta giza eskubideetan oinarritua txertatuko du, zeharkakotasunez, garapenerako lankidetzaren politika eta plan guztietan, gizaldeko ekintza-proiektuetan eta eraldaketa sozialerako hezkuntza-proiektuetan, eta giza baliabide eta baliabide finantzario egokiak eta nahikoak bideratuko ditu xede horretara.

2. Administrazioek prestakuntza jarduketak sustatuko dituzte eremu publikoko nahiz pribatuko lankidetzako eragileentzat, zeharkakotasunez, modu eraginkorrean eta aplikazio praktiko batez genero-ikuspegia, giza eskubideetan oinarritua, erabil ditzaten.

3. Politika hauek sustatuko dute baliabideak erabil daitezela emakumeak ahalduz eta emakumeen mugimendu feminista eta elkartegintzako indartzeko, horren bitartez sendoago egiteko banakakoen zein kolektiboaren gaitasunak, estrategiak eta autonomiarako eta baliabideak eskuratzeko protagonismoa, aitortza eta erabakiak hartzea. Halaber, Iparraldeko eta Hegoaldeko emakume-taldeak eta mugimendu feministen arteko harremanak eta aliantzak lantzeko ekintzak indartzeko dituzte, jakintzen eta jokabideen elkar truketarako balioko dutenak, eragin sozial eta politikoa lortzen lagunduz.

4. Jarraipen- eta ezarpen-sistema bat ezarriko da, aipatutako ikuspegiak bermatuko dituzten baliabide ekonomikoak eta giza baliabideez hornitua.

IV. KAPITULUA

Bizitza garatzeko lurralde jasangarria

54. artikulua. Mugikortasun politikak.

Administrazio publikoek honakoak bermatuko dituzte:

a) genero-ikuspegia txertatzea diagnostikoan, ekintzan, programan edo planifikazioan, horiek mugikortasuna, garraio publikoa edo eremu publikoaren erabilera hobetzeko xedearekin egiten direnean, bai eta horien funtzionamenduari, arautzeari eta kudeaketari begira egiten direnean ere.

b) Banakoen mugikortasunari interes kolektiboarekin bat laguntzeko jarduketak, eta eremu produktiboan eta erreproduktiboan sortzen diren

beharrei erantzutea, bizitzaren jasangarritasuna errazteko xedearekin.

c) Garraio publikoaren erabilgarritasuna, landa eremuko eta desgaitasuna duten emakumeek eremu guztietan oinarrituko eskubideak erabil ditzaketela bermatzeko.

55. artikulua. Lurralde antolamenduko, hirigintzako eta ingurumeneko politikak.

1. Nafarroako Foru Komunitateko botere publikoek lurraldearen antolamenduko, ingurumeneko, etxebizitzako eta hirigintza planeamenduko haien politiketan genero-ikuspegia txertaturik dagoela bermatzeko behar diren bitartekoak ezarriko dituzte, eta sustatuko dute emakumeek politika horiek diseinatzen eta gauzatzen parte-hartzen dutela. Era berean, politika horiek kontuan hartu beharko dituzte emakumeen eta gizonen beharrak, bai arlo produktiboan bai arlo erreproduktiboan, eta hiri-zerbitzuak eta -azpiegiturak berdintasunez eskura jartzen lagunduko dute.

2. Guneen diseinuan eta hirigintzako plangintzetan kontuan hartuko dira zenbait alderdi, emakumeen kontrako indarkeriarik gabeko bizimodurako eremu seguruak sustatzen dituztenak: argiztapena, oinezkoentzako bideen luzera, autobus geltokirainoko edo garajerainoko distantzia, sarbide mota, plazen eta lorategien konfigurazioa, eta antzekoak.

3. Administrazio publikoek genero-ikuspegia txertatuko dute klima-aldaketa gutxitu eta hartara egokitzeko estrategiak ikertu, analizatu, diseinatu eta abian jartzeko lanetan, bai eta erabaki politiko eta teknikoak hartzeko prozesuetan ere, eta ikusgarritasuna emanen diete gertaera horrek gure ingurunean nahiz beste lurralde batzuetan dituen inpaktu desberdinei.

V. TITULUA

Zehapen-araubidea

56. artikulua. Arau-haustekak.

1. Nafarroako Foru Komunitatean, foru lege honetan tipifikatuta eta zehatuta dauden ekintzak eta ez-egiteak arau-hauste administratiboak dira emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan.

2. Arau-hauste administratiboak arinak, astunak eta oso astunak izan daitezke.

57. artikulua. Erantzukizuna.

1. Titulu honetan tipifikatutako kasuetan, egitez edo ez-egitez, sartzen den pertsona fisiko edo juridikoari egotziko zaio emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloan egindako arau-

hausteengatiko erantzukizun administratiboa egotziko zaio.

2. Erantzukizuna solidarioa izanen da erantzule bat baino gehiago direnean eta ezin denean zehaztu haietako bakoitzak arau-haustean izandako parte-hartze maila.

58. artikulua. Konkurrentzia.

1. Foru lege honek dakartzan erantzukizunak exijituko dira, horrek galarazi gabe eskatzea beste edozein erantzukizun zibil, penal edo beste mailetakoak.

2. Zigor edo administrazio arloko zehapena jaso duten egitateak ezin dira berriz zehatu, baldin eta berberak baldin badira subjektuak, egitateak eta oinarriak.

3. Instrukzioaren diren administrazio espedienteak direla eta, foru lege honetan jasotzen diren jokabideak arau-hauste penaltzat jotzen ahal direnean, zehapena jartzeko eskumena duen organoak Fiskaltzari jakinarazi beharko dio, arau-hausteen balizko erantzukizun penalak eska ditzan, eta organo horrek ez du zehapen-prozeduran aurrera eginen, harik eta aginte judizialak prozesua amaitzeko epai irmoa edo ebazpena eman arte. Arau-hauste penalik ez dagoela erabakitzen bada, jarraipena emanen zaio zehapen-espedienteari, auzitegietan frogatutzat eman diren egintzetan oinarriturik, ezer frogatutzat eman bada.

59. artikulua. Eskumena eta prozedura.

1. Foru lege honen zehapen-araubidearekin lotutako administrazio espedienteak irekitzeko eskumena Nafarroako Berdintasunerako Institutuko zuzendari kudeatzaileari dagokio.

2. Arau-hauste arin eta astunengatik zehapena jartzeko eskumena Nafarroako Berdintasunerako Institutuko zuzendari kudeatzaileari dagokio, eta oso astunengatik, berriz, berdintasun politikoen arloko eskumena duen departamentuko kontseilariari.

3. Zehatzeko ahalaren prozedura aplikatu behar dute zehapen-espedienteak ireki, instruitu eta ebazteko eskumena duten organoek, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari buruzko abenduaren 3ko 15/2004 Foru Legean edo haren ordezkoko arauan ezarritakoa, bai eta Estatuko eta Foru Komunitateko oinarritzko legeriak ezarritako printzipioak ere, sektore publikoaren araubide juridikoari buruzkoak.

4. Organo eskudunak instrukzio fasean uste badu ustezko arau-haustea ekarri duen jokabideari dagokion zehatzeko ahala beste administrazio

publiko batena dela, horren berri eman eta kasuko espedienteak igorri beharko dio.

60. artikulua. Arau-hauste arinak.

Arau-hauste arinak hauek izanen dira:

a) Nafarroako Gobernuaren ikuskapen lanean ez laguntzea edo elkarlanean aritzeari uko egitea.

b) Berdintasunaren printzipioa urratzea sarien, ohoreen eta goresmenen deialdian.

61. artikulua. Arau-hauste larriak.

Arau-hauste astunak hauek izanen dira:

a) Nafarroako Gobernuaren ikuskapen zerbitzuen lana oztopatu edo galaraztea.

b) Emakumeak sexu horretakoak izateagatik gutxien dituzten edo emakumeen gaineko irudi iraingarria edo diskriminatzailea zabaltzen duten testuliburuak egin, erabili eta zabaltzea Nafarroako Foru Komunitateko ikastetxeetan.

c) Emakumeen desparekotasun egoerak errazten dituzten jokabideak desagerrarazteko asmoz, administrazio publikoen eta hedabideen artean izenpetzen diren lankidetzak-hitzarmenak ez betetzea.

d) Negozio juridikoetan, emakumeentzat sexuan oinarritutako diskriminazioa berez diren edo eragiten duten ekintzak egitea edo klausulak inposatzea.

e) Legez beharturik dauden lantoki eta enpresetan, berdintasun planik ez onestea, laneko agintarien errekerimendua jaso ondoren.

f) Pertsona baten sexuan oinarrituta, edozein jokabide agertzea, izaera sexualekoa izan edo ez, haren duintasunaren kontrakoa dena eta mehatxuzko, umiliaziozko edo laidozko giroa sortzen diona.

g) Emakumeen kontrako edozein tratu egitea, haien haurdunaldiarekin edo amatasunarekin lotuta.

h) Bi arau-hauste arin edo gehiago egitea.

62. artikulua. Arau-hauste oso larriak.

Arau-hauste oso astunak hauek izanen dira:

a) Pertsona baten kontrako edozein errepresalia edo kontrako tratu egitea, edozein motatako kexa, erreklamazio, salaketa, demanda edo errekurtsio aurkeztu duelako bere aurkako diskriminazioa eragozteko edo emakumeen eta gizonen arteko tratu-berdintasunaren printzipioa egiaz betetzea eskatzeko.

b) Bi arau-hauste astun edo gehiago egitea.

63. artikulua. Berrerortzea.

Foru lege honen ondorioetarako, berrerortzea gertatzen da bertan aurreikusitako arau-hausteen erantzuleak ebazpen irmoaren bidezko zehapena jasotzen duenean izaera bereko beste arau-hauste batengatik urtebeteko epean, ebazpena jakinarazten denetik hasita kontatuta.

64. artikulua. Zehapenak.

1. Zehapenen aplikazioa honela egingen da:

a) Arau-hauste arinak ohartarazpenarekin eta/edo 3.000 euro bitarteko isunarekin zehatuko dira.

b) Arau-hauste astunak 3.001 eurotik 30.000 eurora bitarteko isunarekin zehatuko dira, eta/edo Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoen laguntza mota oro urtebetetik hiru urtera bitarteko epean eskuratzeko debekuarekin, eta/edo pertsona fisiko edo juridiko erantzuleari zerbitzu publikoak ematen dituzten zentro edo zerbitzuen titular izateko epe bererako, desgaitzea ezartzearekin.

c) Arau-hauste oso astunak 30.001 eurotik 90.000 eurora bitarteko isunarekin zehatuko dira, eta/edo Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoen laguntza mota oro hiru urtetik bost urtera bitarteko epean eskuratzeko debekuarekin, eta/edo pertsona fisiko edo juridiko erantzuleari zerbitzu publikoak ematen dituzten zentro edo zerbitzuen titular izateko epe bererako, desgaitzea ezartzearekin.

2. Zehapenaren helburuak diskriminazioak eragin dituen edo eragin ditzakeen kalteen prebentzioa, disuasioa, erreparazioa eta zuzentzea izan behar du.

65. artikulua. Zehapenak zehaztu eta mailakatzeari.

Ezarri beharreko zehapenak zehazteko eta, kasua bada, isunen zenbatekoa eta aldi baterako zehapenen iraupena mailakatzeko, agintaritzaren eskudunek proportzio egokia gordeko dute arau-haustearen egitatearen astuntasunaren eta eragindako lesioari, ukitutakoen kopuruari, ukitutako eskubidearen tamainari, eta, indarreko legeriaren arabera, ukitutako betebeharrak duen izaerari aplikatutako zehapenaren edo zehapenen artean. Bereziki, irizpide hauek hartuko dira kontuan:

a) Arau-haustearen erruduntasun maila eta asmoa.

b) Pertsonen edo ondasunen eragindako kalte fisikoak, moralak edo materialak, eta sortu edo mantendu den arrisku egoera.

c) Berrerortzea edo errepikapena.

d) Askotariko diskriminazioa eta biktimizazio sekundarioa.

e) Arau-haustearen garrantzi ekonomiko eta soziala.

f) Gizarte Zerbitzuen Ikuskaritzak alde aurretik egindako oharrak edo gomendioak behin eta berriz ez betetzea.

g) Arau-hausteak sortutako arrisku egoera iraunkorra edo iragankorra izatea.

h) Norberaren ekimenez betetzea hautsitako arauak, zehapen-prozedura administratiboaren edozein unetan, ebazpena eman gabe badago.

66. artikulua. Preskripzioen araubidea.

1. Foru lege honetan aurreikusitako gaietan egiten diren arau-hauste administratiboek preskripzio epe hauek izanen dituzte: oso astunak bi urtekoa; astunak, urtebetekoa; eta arinek sei hilabetekoa, arau-haustea ekarri duen egitatearen datatik aurrera kontatuta.

2. Foru lege honen babesean ezarritako zehapenak preskripzio epe hauek izanen dituzte: oso astunak, bi urtekoa; astunak, urtebetekoa, eta arinek, sei hilabetekoa, epe guztiak kontatuta zehapena ezartzeko ebazpena irmo bihurtu eta biharamunetik hasita.

Lehen xedapen gehigarria. Foru legearen eragin sozialaren ebaluazioa.

Nafarroako Gobernuak, Nafarroako Berdintasunerako Institutuaren bidez, lege honen eragin sozialaren ebaluazioa egin behar du foru lege honek indarra hartu eta lau urteko epean, gaiarekin zerikusia duten sektore guztien eta bertan ezartzen diren kontsulta organoen parte-hartzearekin. Txosten hori Nafarroako Parlamentura igorri behar du.

Ebaluazio hori lau urtean behin egingen da foru legeak indarra duen bitartean.

Bigarren xedapen gehigarria. Izenak aztertzea.

Foru lege honek indarra hartzen duenetik urtebeteko epean, Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoen menpeko entitate eta organo guztien izenak berrikusi eta aldatu behar dira, hala behar bada, hizkera ez-sexistaren erabilera bermatzeko.

Hirugarren xedapen gehigarria. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako Nafarroako plan estrategikoa onestea.

1. Nafarroako Gobernuak, foru lege honek indarra hartzen duenetik urtebeteko epean, foru

legearen 14. artikuluan aurreikusitako plan estrategikoa onetsi beharko du.

2. Foru lege honen 14. artikuluan aurreikusitako plan estrategikoa onartzen denetik urtebeteko epean, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren sektore publiko instituzionala osatzen duten erakunde eta entitateek beraien berdintasun planak onetsi beharko dituzte.

Laugarren xedapen gehigarria. Erdi mailako teknikarien estaldura (berdintasuna).

1. Foru Komunitateko Administrazioako organo eskudunek eta haien erakunde autonomoek prozedura administratiboak jarriko dituzte abian foru lege honek indarra hartzen duenetik sei hilabeteko epean, kasuan kasuko egitura organikoari buruzko foru dekretuak aldatzeko behar direnak, 9. artikuluan aurreikusitako berdintasun arloko administrazio unitateak egon daitezzen bertan.

2. Berdintasun arloko administrazio unitate horiek funtzionamenduan egon beharko dute sei hilabeteko epean, sortzen direnetik hasita, aurreko apartatuan ezarritakoarekin bat, eta, gutxienez, erdi mailako teknikari baten lanpostua izan beharko dute (berdintasuna). Foru lege honetan esleitutako eginkizunak betetzeko, berdintasun-unitateek beste lanpostu batzuk ere izaten ahalko dituzte, beharrezkotzat jotzen direnak.

Bosgarren xedapen gehigarria. Nafarroako Arartekoa.

Arartekoak, bere araudiak ezartzen dituen modu eta baldintzekin, arreta bereziaz zainduko du administrazio publikoek bete ditzaten foru lege honetan ezartzen diren aurreikuspenak.

Xedapen iragankor bakarra. 44. artikulua –Emakumeen eta gizonen berdintasunerako planak sektore publikoan– aplikatzea.

Foru lege honen 44. artikuluan –Emakumeen eta gizonen berdintasunerako planak sektore publikoan– xedatutakoa aplikatzeko, 50 langile edo gehiagoko enpresek hiru urteko epea izanen dute berdintasunerako planak onesteko. Betebeharra duten gainerako subjektuek urtebeteko epea izanen dute onesteko.

Xedapen indargabetzaile bakarra. Arau-indargabetzea.

Indarrrik gabe gelditzen dira foru lege honetan ezarritakoari aurka egiten dioten maila bereko edo apalagoko xedapen guztiak, eta, berariaz, Emakumeen eta gizonen aukera berdintasuna sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legea.

Azken xedapenetan lehena. Dirulaguntzei buruzko azaroaren 9ko 11/2005 Foru Legea aldatzea.

Aldatu egiten da Dirulaguntzei buruzko azaroaren 9ko 11/2005 Foru Legearen 13. artikuluko 2. apartatuaren g) letra. Testu hau izanen du:

“g) Ebazpen irmoan ezarritako zehapenaren ondorioz, foru lege honetan, zergei buruzko lege orokorretan edo emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren arloko legeetan aurreikusitakoaren arabera dirulaguntzak lortzeko gaitasunaz gabeturik daudenak. Foru lege honen 9. artikuluko 2. apartatuan aipatutako elkarteak ezin izanen dira onuradun izan haien kideetako edozeinek aurreko debekuetakoren bat badu”.

Azken xedapenetan bigarrena. Genero-eraginarene txostena arautzea.

Nafarroako Gobernuak, foru lege honek indarra hartu eta bi urteko epean, foru dekretu baten bidez arautuko ditu genero-eraginaren txostenak egiteko prozedura eta haien edukia; txosten horiek 22. artikuluan aurreikusten dira.

Azken xedapenetan hirugarrena. Aurrekontuen gaineko ondorioak.

1. Nafarroako Aurrekontu Orokorren kargurako gastuak ekar ditzaketen arauak ondorioak izanen dituzte foru lege honek indarra hartu ondoko aurrekontu ekitaldiari dagokion aurrekontuei buruzko foru legeak indarra hartzen duenetik aurrera.

2. Foru lege honen helburuak bermatzeko behar diren baliabideak ezarri beharko dituzte Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren eta Nafarroako toki entitateen aurrekontuek.

Azken xedapenetan laugarrena. Legegintzako egokitzapena.

Nafarroako Gobernuak, foru lege hau indarrean sartu eta urtebeteko epean, Nafarroako Parlamentuan aurkeztuko du Nafarroako Parlamenturako hauteskundeak arautzen dituen azaroaren 17ko 16/1986 Foru Legearen aldaketa bat, honako aldaketa hauek bilduko dituena:

– Alderdi politikoek, federazioek, koalizioek edo hautesle elkarteek aurkezten dituzten hautagai-zerrendetan emakumeen eta gizonen ordezkaritza orekatua izanen da, aplikatzekoa den araudi berariazkoan ezarritako moduan.

– Parlamentu autonomikorako hauteskunde-zerrendak txandakako hurrenkeran osatuko da; hots, hautagai bat sexu batekoa izanen da eta hurrengoa bestekoa.

Azken xedapenetan bosgarrena. Arauak emateko gaikuntza.

Nafarroako Gobernuari ahalmena ematen zaio foru lege hau aplikatu eta garatzeko behar diren xedapen guztiak eman ditzan.

Azken xedapenetan seigarrena. Indarra hartzea.

Foru lege honek Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu eta biharamunean hartuko du indarra.

Foru Legea, zeinaren bidez aldatzen baita apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legea, Kontratu Publikoei buruzkoa.

AKATS ZUZENKETA

Zenbait akats aurkitu dira Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legea aldatzen duen Foru Legean, zeina 2019ko martxoaren 27ko 46. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zen. Horrenbestez, zuzenketa hau egiten da:

– Atarikoaren bigarren paragrafoan, honako hau dioen lekuan:

Zehazki, aldaketa honen alderdirik nabarmenenak dira kontratuak formalizatzeari buruzko aurreikuspenetan sartzea honako hauek: lizitazio deialdirik gabe negoziatutako prozeduretan espedienteari hasiera emateko ebazpena kentzea; formula bidez ezin zenbatetsi diren irizpideak irekitzeko ekitaldiaren izaera publikoa kentzea; eta aldaketa batzuk egitea Kontratu Publikoen Administrazio Auzitegiaren funtzionamenduan eta kontratazioaren arloko erreklamazio berezian, zehazki erreklamazioa aurkezteko legitimazioa zabaltzea toki-korporazioetan akordioen kontra bozkatu duten kideei, garraio zerbitzuen kontzesiorako kontratuak sartzea erreklamazioen xede izan daitezkeenen artean, eta administrazioaren isiltasunaren ondorioak arautzea entitate kontratatzaileari dagokionez.

Honakoa behar du:

Zehazki, aldaketa honen alderdirik nabarmenenak dira kontratuak formalizatzeari buruzko aurreikuspenetan sartzea honako hauek: lizitazio deialdirik gabe negoziatutako prozeduretan espedienteari hasiera emateko ebazpena kentzea; formula bidez zenbatetsi ahal diren irizpideak irekitzeko ekitaldiaren izaera publikoa kentzea; eta aldaketa batzuk egitea Kontratu Publikoen Administrazio Auzitegiaren funtzionamenduan eta kontratazioaren arloko erreklamazio berezian, zehazki erreklamazioa aurkezteko legitimazioa zabaltzea toki-korporazioetan akordioen kontra bozkatu duten kideei, garraio zerbitzuen kontzesiorako kontratuak sartzea erreklamazioen xede izan daitezkeenen artean, eta administrazioaren isiltasunaren ondorioak arautzea entitate kontratatzaileari dagokionez.

– Hamaseigarren apartatuan, honakoa hau dioen lekuan:

Hamasei. 97. artikulua izenburua eta 4. apartatua aldatzen dira, eta testu hau izanen dute:

“97. artikulua. Eskaintzak irekitzea eta baloraztea”.

“4. Balorazio hori egin eta gero, edo onartutako eskaintzak aztertuta, Nafarroako Kontratazio Atarian argitaratuko dira, gutxienez hiru egun lehenago, formula bidez zenbatesten ahal diren irizpideei buruzko dokumentazioa jendaurrean irekitzeko tokia, eguna eta ordua. Eskaintzaren zati hori isilpean gorde behar da Kontratazio Atarian adierazitako unea arte. Behin dokumentazioa irekita, jendaurrean jarriko da pertsona lizitatzaille bakoitzak formula bidez zenbatetsi ezin diren irizpideen balorazioan lortutako puntuazioa, bai eta aurkeztutako eskaintzak formula bidez zenbatesten ahal diren irizpideetan lortutakoa ere”.

Honakoa behar du:

Hamasei. 97. artikulua izenburua eta lau garren paragrafoa aldatzen dira, eta testu hau izanen dute:

“97. artikulua. Eskaintzak irekitzea eta baloraztea”.

“Balorazio hori egin eta gero, edo onartutako eskaintzak aztertuta, Nafarroako Kontratazio Atarian argitaratuko dira, gutxienez hiru egun lehenago, formula bidez zenbatesten ahal diren irizpideei buruzko dokumentazioa jendaurrean irekitzeko tokia, eguna eta ordua. Eskaintzaren zati hori isilpean gorde behar da Kontratazio Atarian adierazitako unea arte. Behin dokumentazioa irekita, jendaurrean jarriko da pertsona lizitatzaille bakoitzak formula bidez zenbatetsi ezin diren irizpideen balorazioan lortutako puntuazioa, bai eta aurkeztutako eskaintzak formula bidez zenbatesten ahal diren irizpideetan lortutakoa ere”.

Iruñean, 2019ko martxoaren 28an

Lehendakaria: Ainhoa Aznárez Igarza

B saila:
FORU LEGE PROPOSAMENAK

Foru Legea, lagun egiteko animaliak Nafarroan babesteari buruzkoa.

OSOKO BILKURAK ONETSIA

Nafarroako Parlamentuak, 2019ko martxoaren 28an egindako Osoko Bilkuran, lagun egiteko animaliak Nafarroan babesteari buruzko Foru Legea onetsi zuen

Legebiltzarreko Erregelamenduko 146. artikuluan ezarritakoa betez, argitara dadin agintzen da.

Iruñean, 2019ko apirilaren 1ean

Lehendakaria: Ainhoa Aznárez Igarza

Foru Legea, lagun egiteko animaliak Nafarroan babesteari buruzkoa

AURKIBIDEA

Atarikoa

I. TITULUA. Xedapen orokorrak.

1. artikulua. Helburua.

2. artikulua. Xedea.

3. artikulua. Aplikazio-eremua.

4. artikulua. Aplikatzekoak diren baztertzekak.

5. artikulua. Definizioak.

II. TITULUA. Betebeharrak eta debekuak

6. artikulua. Betebeharrak.

7. artikulua. Debekuak.

III. TITULUA. Identifikazioa, osasun kontrola, hilketa eta eutanasia

8. artikulua. Identifikazioa.

9. artikulua. Lagun Egiteko Animalien Erregistroa.

10. artikulua. Animalien osasun kontrola.

11. artikulua. Osasun publikoko kontrolak.

12. artikulua. Hilketa eta eutanasia.

IV. TITULUA. Lagun egiteko animalien zentroak.

13. artikulua. Baldintza eta betekizun orokorrak.

14. artikulua. Salmentarako eta hazkuntzarako establezimenduak, merkataritza-xedea dutenak.

V. TITULUA. Animalia abandonatuak, adopzioa eta katu-koloniak.

15. artikulua. Animalia abandonatu eta desagertuak.

16. artikulua. Animalien adopzioa.

17. artikulua. Katu-koloniak.

VI. TITULUA. Entitate laguntzaileak.

18. artikulua. Animaliak babesteko eta defendatzeko elkarteak.

19. artikulua. Entitate laguntzaileak.

VII. TITULUA. Animalien Babeserako Aholku Komitea.

20. artikulua. Animalien Babeserako Aholku Komitea.

VIII. TITULUA. Animalien babesaren arloko zabalkundea eta heziketa.

21. artikulua. Zabalkundea eta prestakuntza.

IX. TITULUA. Ikuskatzea, zaintza eta kautela-neurriak.

22. artikulua. Eskumenak eta kontrolak.

23. artikulua. Ikuskatzaileak.

24. artikulua. Ikuskapena egin zaienen betebeharrak.

25. artikulua. Kautela-neurriak eta behin-behineko neurriak.

X. TITULUA. Arau-hauste eta zehapenak.

26. artikulua. Arau-haustekak.

27. artikulua. Zehapenak.

28. artikulua. Zehapen osagarriak.

29. artikulua. Zehapenen mailaketa.

30. artikulua. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioa.

31. artikulua. Erantzukizun penala.

32. artikulua. Zehapen-eskumena eta prozeduraren ebazte-epea.

33. artikulua. Zehapenetatik datozen diru-sarrereren zertarakoa.

Lehen xedapen gehigarria. Ekoizpenerako animalien babesa.

Bigarren xedapen gehigarria. Animalia potentzialki arriskutsuak.

Hirugarren xedapen gehigarria. Laguntza-txakurrak.

Laugarren xedapen gehigarria. Animaliak edukitzeko debekua.

Bosgarren xedapen gehigarria. Basa animalia autoktonoak edukitzea.

Seigarren xedapen gehigarria. Hiri-hegaztien populazioen gaineko kontrola.

Zazpigarren xedapen gehigarria. Lagun egiteko animaliak titulartasun publikoko egoitza-zerbitzuetan.

Lehen xedapen iragankorra. Departamentuen egiturak egokitzea.

Bigarren xedapen iragankorra. Erregelamendu bidezko garapena.

Hirugarren xedapen iragankorra. Udal ordenantzen onespena.

Laugarren xedapen iragankorra. Lagun egiteko animaliak identifikatzea eta txertatzea.

Xedapen indargabetzailea.

Azken xedapena. Indarra hartzea.

ATARIKOA

Animalien ongizatea eta haien pertsonek babesa ematea balio komunitario bat da, Europako Erkidegoa eratzekeo Tratatuaren gehigarria den Animalien Babesari eta ongizateari buruzko 33. zk.ko protokoloan mamitua, eta Europa eta nazio mailletako araudi desberdinetan jaso da.

Espainiak berriki berretsi du Estrasburgon 1987ko azaroaren 13an egin zen Lagun Egiteko Animalien Babesari buruzko Europako Hitzarmena, zeinak herrialde sinatzaileak behartzen baititu lagun egiteko animalien babesari dagozkion zenbait xedapen bermatzera.

Europako Hitzarmenaren kontuan hartuzkoetan, aitortzen da gizakiak izaki bizidun guztiak errespetatzeko betebeharrak morala duela, bai eta gizakiaren eta lagun egiteko animalien artean dauden harreman bereziak gogoan izatekoa ere; horiei aitortzen die bizi-kalitaterako egiten duten ekarpenaren eta gizarterako duten balioaren garrantzia. Halaber, aitortzen du lagun egiteko animaliak edukitzeko baldintzek ez dutela beti ahalbidetzen haien osasuna eta ongizatea sustatzea; orobat, aitortzen du haiekiko jarrerak nabarmen aldatzen direla, batzuetan arduragabetasunaren eta ezagutza ezaren ondorioz, eta xedatzen du ezen jarrera eta oinarrizko jokabide amankomun batzuk edukitzea, lagun egiteko animalien jabeek jokabide arduratsua edukitzea ekarriko dutenak, helburu desiragarria ez ezik errealista ere badela.

Bestalde, Europar Batasunaren Lisboako Tratatuaren 13. artikulua esaten du animaliak "sentient beings" edo "sentitzen duten izakiak" direla, hau da, sentitzeko gai diren izaki bizidunak, eta Europar Batasuneko kide diren herrialde guztiek horren arabera egokitu behar dute beren legedia.

Nafarroako Foru Komunitateak etxeko animalien babesa eta defentsa lege bidez arautu zuen Animalien Babesari buruzko maiatzaren 31ko 7/1994 Foru Legearen bitartez. Foru lege horrek bere baitan jaso zuen etxeko animalien eta fauna aloktonoaren babesa, halakotzat hartuz fauna autoktonokoak ez diren basa animalia etxekotuak, ekoizpenerako animaliak eta lagun egiteko animaliak.

La hogeita bost urte hauetan, foru legeak lagundu du animaliekiko tratatu txarreko egoerak saihesten, haiekiko errespetua indartu du eta eraginkortasun juridikoa eman die aplikatzeko den araudian ezarritako betebeharrak, arau-hausteen multzo eta zehapen-araubide propioak taxutuz.

Azken urteek aldaketa aipagarria ekarri dute animalien ongizatea dela eta. Animalien ustiaketa eta sufrimendua gero eta gehiago aitortzen dira; animalien babesarekin oso kezkatuta dagoen korrante bat badago gizartean, gero eta indar handiagoa hartzen ari dena, eta korrante horrek erkidegoei, erakundeei eta gobernuei die egiten die animaliekiko errespetu-, zaintza- eta erruki-jarrerak har ditzaten.

Gaur egun, animalien ongizatearen baitakotzat hartzen dira gizakiek animalien ongizatearen eraginarriak; betiere, animalien ongizatearen, eta ez alderantziz. Animalien babesa ulertzeko modu horrek eta gizartean animalien ongizateaz eta babesaz dagoen kezka gero eta handiagoak beharrezko egin dute aldaketak egin daitezela haiekiko gure jarrerak eta jokabideak ikusteko moldean, pertsonek animaliak tratatu behar dituzten moldean.

Egiazko aldaketa bat dago jarreretan eta animaliei ematen zaien babes praktikotan, baina ez da nahikoa. Egiazki eraginkorra izateko, legeriak beharrezko ditu bai kezkatzen den gizarte bateko herritarren babesa, bai eta legeko aplikazio egoia ere. Hezkuntzak hobekuntza iraunkorrak ekar ditzake, baina legeriak segurtasun-sarea ematen du animaliekiko ankerkeria eta gehiegikeria saihesteko.

Animalien Babesari buruzko maiatzaren 31ko 7/1994 Foru Legeak, alderdi askotan eraginkorra izan bada ere animaliak babesteko, gabezia batzuk badauzka, sortu zenetik igaro den denbora dela eta. Horregatik, beharrezkoa da Nafarroak foru lege berri bat izan dezan, animalien babesa dela-eta izan diren gertakariei neurria hartuko diona, gizarteak animalien ongizateaz daukan eskaerak jasoko dituena eta animaliei eta haien jokabideari buruzko zientzia- eta albaitarritza- ezagutzen araberakoa izanen dena.

Erkidego eta nazio mailetan badago animalien babesari buruzko araudi berriak, zeinak ongizate-eskakizunak eta arau bakoitzaren xede diren espezieak zehaztu eta ezartzen baititu. Arau horiek, nagusiki, abeltzaintza-ustategietan dauden ekoizpenerako animaliei, esperimenterako animaliei eta parke zoologikoetan bizi diren animaliei buruzkoak dira.

Lagun egiteko animaliei dagokienez –multzo horretan gehienbat txakurrak eta katuak sartzen dira–, ez dago haien babes eta ongizateari buruzko araudi nazionalik. Egoera hori dela-eta onetsi dituzte autonomia erkidegoek lagun egiteko animalien babesari buruzko legeak beren lurraldeetan. Horregatik, egokiagozat jo da foru lege

berriaren jarduketa-eremua mugatzea Nafarroan dauden lagun egiteko animalietara; izan ere, horrek aukera emanen du erkidegoko edo nazioko lege-esparru berriazkorik ez duten animalia horien babesa areagotzeko.

Animaliak Babesteari buruzko Foru Legeak indarra hartu zuenetik urte ugari igaro ondoren, oraindik ere gertatzen dira egoera ez-desiragarriak; nagusiki, txakur eta katuei tratu txarrak ematea eta haiek abandonatzea. Gure lurraldean, abandonua animalien ongizaterako arazo garrantzitsu bat da oraindik ere.

Agerian geratu da esterilizazioa, identifikazioa eta adopzioa direla lagun egiteko animalien abandonuari aurrea hartzeko eta haren inpaktua minimizatzen hiru estrategia garrantzitsuenak, eta edukitze arduratsuen kontzeptu zabalagoaren parte dira.

Herritarren parte-hartzea funtsezkoa da abandonuaren arazoaren kontra borrokatzeko, parte-hartze horren baitakoa da eta abandonuaren aurkako borrokan funtsezkoak direla erakutsi duten hiru estrategia aipatuen aplikazio eraginkorra. Baina arazoak kontzientzia hartzeaz harago, hezi egin beharra dago lagun egiteko animalia bat edukitzeak berekin dakartzen abantaila eta bete-beharrei buruz, bai eta haien etorrerak gure bizimoduan izan dezakeen eraginari buruz ere.

Gaur egun, jabeek jokabide oker eta desegokiak izaten dituzte lagun egiteko animaliekiko. Maiz gertatzen dira animalien ezaugarri etologikoei eta jokabide-ezaugarriekiko proportzionalak ez diren zainketa eta arretak, animaliei sufrimendu edo kalterik eragiteko asmorik gabe gauzatuak baina zuzenak ez direnak eta, gainera, animalien ongizatea bermatzen ez dutenak. Halako zainketak gertatzen dira gizakien eta animalien ezaugarri fisiologikoak eta jokabide etologikoak parekotzat jotzeko gero eta maizago gertatzen den sentimendu batengatik.

Animaliekiko tratu txarrak, desaxola, abandonua eta babesgabetasuna amaitzearen eta, batez ere, gizakiak animaliekiko errespeturako duen kezka eta interes gero eta handiagoengatik gaur egun haiekiko dagoen protekzionismorako joera dela eta, beharrezkoa da eta justifikatuta dago foru lege berri bat onestea.

Lagun egiteko animalia bat edukitzearen helburua da elkarbizitza egitea pertsonarekin, taldearekin edo familiarekin, eta horiek behartuta daude hari garapenerako behar duen guztia ematera. Baina ez da ahaztu behar ezen animalia batzuek –txakurrek, esate baterako– zenbait jardura egiten dituztela gizakiarekin, edo harekiko lankide-

tzan aritzen direla lanerako animalia gisa, polizia-aren arloan, pertsonen erreskatean, desgaituei gida edo laguntza emateko, ehizan edo artzaintzan eta abarretan. Eta hori guztia ere kontuan hartzen da foru lege berrian.

Foru lege honetan, animalien edukitze ardura-tsia indartzeko eta sustatzeko neurri egokiak arautzen dira, eta horri begira, zabalkundeko eta prestakuntzako ekintzak garatuko dira, animalien zaintza eta babesa sustatu eta ongizatea bermatzeko, animalia-erosketa konpultsiboa ekiditeko, gure animalien ugalketa kontrolatzearen garrantziari buruz kontzientziatzeko, nahi gabeko umealdiak edo sabelaldiak saihesteari begira, halakoek abandonua ekarri ohi dutelako.

Entitate eta agente ezberdinekiko lankidetzazartzen da, bai eta animalien abandonuari eta tratu txarrei eta haien ondorioei buruzko heziketa eta prestakuntza programak ere.

Animaliekiko praktika batzuk debekatzen dira, zeinak baztertu beharrekoak izanen baitira, zeren eta sufrimendua, kaltea eta are heriotza ere eragiten baitzkie. Horretarako, haien debekua ezartzen da, hartara animalien ongizatea zainduz eta beharrezkoak ez diren sufrimendu eta heriotza horiek ekidinez.

Arau-haustekak animaliak babestearen ikuspuntutik egokitzen eta tipifikatzen dira, eta haien ongizatean eragiten den kaltearekiko proportzionalak dira: astunagotzat jotzen dira kalte handiena eragiten dietenak edo nahaste larriak edo oso larriak sortzen dizkietenak.

Zehapenak gogortzen dira, behar den disuasio-efektua lortzeko; horrekin, animalientzako tratu txarrak gutxitu eta saihestea lortu nahi da, eta progresiboak, proportzionalak eta disuasiboak dira. Zehapen osagarri batzuk ere ezartzen dira, ekonomikoez gainerakoak, animaliekiko kalte-egoera berriak saihesteko; esate baterako, animalien edukitzea kentzea eta haiek edukitzeko debekua ezartzea haien zainketa eta edukitze egokia bermatzen ez dituenari. Halaber, behin-behineko neurriak artikulatzen dira arau-haustea detektatzen denetik, animalia-aren sufrimendua berehala amai dadin.

Foru lege honen justifikazioa interes orokorreko arrazoi bat da, eta ezinbesteko gertatzen da lagun egiteko animalien babesa eta ongizatea bermatzeko tresna egokia den aldetik. Horretarako, artikulatu erraz eta argi batzuen bitartez argi zehaztutako xedeak dauzka, honako egitura honekin: hamar titulu, zazpi xedapen gehigarri, lau xedapen iragankor, xedapen indargabetzaile bat eta azken xedapen bat.

I. tituluak, “Xedapen orokorrak” izenekoak, foru legearen xedea eta helburua ezartzen ditu, animalien babesari gidatzen duten printzipioen adierazpen orokor gisa. Argi zedarrizten da jarduketa-eremua, lagun egiteko animaliak eta foru legearen aplikazioa baztertzen den kasuak, bai eta artikuluetan aplikatzen diren definizioak ere; horrekin, ulergarriago egin nahi dira bilatzen diren xedek lortzeko erabiltzen diren kontzeptuak.

II. tituluak animalien jabe eta edukitzaileen zako betebeharrak eta debekuak ezartzen ditu, animalien zainketari eta haien edukitze arduratsuari dagokienez; horren xedea da nagusiki animaliekiko tratu txarreko edo tratu desegokiko egoerak ekiditea, egitezkoak zein ez-egitezkoak.

III. tituluak animalien identifikazio zuzenerako printzipio orokorrak arautzen ditu eta identifikazio-prozesua ezartzen du; prozesu hori erregelamendu bidez garatuko da gero, eta edukitze arduratsua bermatzeko oinarritzko zutabeetako bat izanen da. Orobat, Lagun Egiteko Animalien Nafarroako Erregistroaren funtzionamendua ezartzen da, eta bera izanen da lagun egiteko animalien jarraipen eta kontrol egokiak egiazki bermatuko dituen.

Titulu horretan, derrigorrezko osasun kontrolerako printzipio orokorrak ezartzen dira, bai eta, soilik arrazoi justifikatuak daudenean, animalien hilketarako eta eutanasiarako betekizunak ere.

IV. tituluak lagun egiteko animalien zentroek bete beharreko baldintza eta betekizun orokorrak jasotzen ditu, gune zoologikotzat hartuta, bai eta lagun egiteko animalien salmentarako eta hazkuntzarako establezimenduek bete beharreko baldintzak ere. Betekizun eta baldintza horiek erregelamenduz garatuko dira Nafarroako mota guztietako gune zoologikoetarako.

V. tituluak, abandonatutzat edo galdutzat jotako lagun egiteko animaliak direla-eta jarduteko eskumen eta prozedura orokorrak ezartzen dira, bai eta haiek adoptatzekoak ere, eta harrera-zentroak eta katu-koloniak jotzen dira animalia horien kudeaketa etikorako bide egokientzat.

VI. tituluak animalien babeserako eta defentsarako elkartei buruzkoa da. Halakoak entitate laguntzaile gisara aitortzen dira, foru lege honetan aipatutako xedek lortzeko funtsezko zutabetzat harturik.

VII. tituluak “Animalien Babeserako Kontsulta Batzordea” sortzeko oinarriak ezartzen ditu, hura Nafarroako animalien babesean inplikaturako eragile guztiek parte hartzen duten aholkularitza- eta kontsulta-organotzat hartuta.

VIII. tituluak animalien babesari buruzko zabal-kunderako eta heziketarako printzipioak ezartzen ditu; xedea da lagun egiteko animalien edukitze arduratsurako printzipioen zabalkundea egitea eta herritarrak haiei buruz kontzientziatzea.

IX. tituluak, animalien babesaren arloan udalek, udalez gaindiko entitateek edo eskualdeek eta Nafarroako Gobernuak departamentuek dauzkaten eskumenak ezartzen dira, eta beren gain hartu behar dituzten eginkizunak zedarrizten dira. Ikuskatze-jarduketa eta animalientzako arriskuko egoeretan aplikatzekoak diren kautela-neurriak edo behin-behineko neurriak arautzen dira.

Azkenik, X. tituluak tipifikatzen ditu foru legeak araututakoa urratzearen ondoriozko arau-haustekak, eta kasuan kasuko zehapenak ezartzen ditu, bai eta horien mailakatzea, preskripzioa eta zehapen-eskumenak ere.

Zazpi xedapen gehigarriren bidez, lagun egiteko animaliatzat hartzen ez diren animalien babesari estaldura egokia ematearren foru legean integratu beharrekoak diren alderdi batzuk ezartzen dira, haiei buruzko arauetan aurreikusi gabeko alderdiei dagokienez; halaber, sustatuko da lagun egiteko animalien bat daukatenean beren animaliekin egon ahal izateko aukera izan dezatela titulartasun publikoko egoitza-zerbitzuetan.

Lau xedapen iragankorren bidez, foru legearen aplikazio eraginkorrerako behar den egokitzapena egiten da, aurreko foru legea indarrak gabe uzten baita.

Foru lege hau egin da honako hauei kontsulta egin eta haiekin ados ondoren: animalien babesaren eta ongizatearen arloan eskudun diren Nafarroako Gobernuak departamentuak, Nafarroako Udal eta Kontzejuen Federazioa, Nafarroako Albaitarien Elkargoa, Foruzaingoa, Seprona eta Nafarroako animalien babeserako elkarte eta ehizatarien elkarte nagusiak.

I. TITULUA Xedapen orokorrak

1. artikulua. Helburua.

Foru lege honen helburua da Nafarroan lagun egiteko animalien babeserako, ongizaterako eta edukitze arduratsurako arauak erregulatzea.

2. artikulua. Xedea.

Foru lege honek oinarritzko helburu hauek ditu:

1. Bere aplikazio eremuan sartzen diren animalien babes- eta ongizate-maila ahal den handiena lortzea.

2. Animalientzako tratu egokia bermatzea, tratu txarren edo sufrimendu egoerak ekidinez, haiei baldintza higieniko-sanitario ezin hobekak bermatuz eta aukera emanez animalien espeziearen, adinaren eta jardueraren arabera jokabidea eduki ahal dezaten.

3. Animalien edukitze arduratsua sustatzea, abandonuaren aurka borrokatuz, identifikazioa, adopzioa, esterilizazioa, hazkuntza eta ugalkortasunaren kontrola arautuz eta animalien populazioaren kontrola haien hilketan gauzatzeko diren metodoen bidez ez egitea lortuz.

4. Animalien babesari buruzko prestakuntza, zabalkunde- eta informazio-jarduerak sustatzea, jabeen animalien etologiari eta gobernatzeari buruzko heziketa emanez.

3. artikulua. Aplikazio-eremua.

Foru lege hau aplikatuko zaie Nafarroako Foru Komunitatearen lurralde-eremuan dauden lagun egiteko animaliei, erregistratuta non dauden begiratu gabe, bai eta haien jabe eta edukitzaileei ere.

4. artikulua. Aplikatzekoak diren baztertzekak.

Honako hauek foru lege honen aplikazio-eremutik baztertzen dira, berariazko araudia baitute:

1. Ekoizpenerako animaliak, foru lege honen lehenengo xedapen gehigarrian ezarritakoa ezertan galarazi gabe.

2. Basa faunako animaliak, ehizakitzat hartutako basa faunako espezieak, subespezieak eta populazioak.

3. Zezen-ikuskizunetan erabiltzen diren animaliak.

4. Esperimentaziorako eta beste xede zientifiko batzuetarako erabiltzen diren animaliak.

5. Parke zoologikoetan dauden animaliak.

5. artikulua. Definizioak.

Foru lege honen ondoretarako, honako hauek ulertuko dira:

1. Lagun egiteko animaliak: gizakiak dauzkan animaliak, baldin eta haien kontsumorako edo produktioez aprobetxatzeko ez badira edo, oro har, merkataritza-xedeekin edo irabazi asmoekin edukitzen ez badira, espeziea edozein dela ere.

Definizio horretan txakur, katu eta hudo guztiak sartzen dira, alde batera utzita zertarako erabiltzen diren edo non bizi diren, bai eta aisiarako edo kirol-xedeetarako erabiltzen diren ekidoak ere, baldin eta haiek edukitzearen xedea kontsumoa

edo haien produktioen aprobetxamendua ez bada.

Definizio horren barruan sartzen dira, halaber, elikagaiak ekoizteko erabiltzen direnez bestelako ugaztunak, ornogabeak (erleak, erlastarrak, moluskuak eta krustazeoak izan ezik), uretako apaintze-animaliak, anfibioak, narrastiak, hegaztiak eta beste edozein animalia-espezie, hala nola legeko jatorria duten basa animaliak edo itxian hazitakoak ere, lagun egiteko animalia gisa edukitzen direnak.

Ez dira lagun egiteko animaliatzat hartuko babes bereziko araubidea duten espezieei, espezie mehatxatuei edo espezie exotiko inbaditzaileei buruz Estatuak edo autonomia erkidegoek egindako zerrenda edo katalogoetan jasota dauden espezieak, baldin eta haien edukitzea ez badago legez baimenduta.

2. Ekoizpenerako animaliak: ekoizpenerako, ugalketarako, gizengarritarako edo hiltzeko animaliak, larrugintzarako edo ehiza-jardueretako direnak barne, zeinak mantendu, gizendu edo haziak baitira animalia-jatorria duten elikagai edo produktuak ekoizteko, edozein industria-erabileratarako edo bestelako merkataritza- edo irabazi asmoko xedeetarako.

3. Lanerako animaliak: jarduera edo xede jakin baterako erabiltzen diren lagun egiteko animaliak; esate baterako, zaintzarako txakurrak, artzain-txakurrak, laguntza-txakurrak, ehizarako txakur edo hudoak, txakur boiler-bilatzaileak, erreskate-txakurrak eta segurtasun indar eta kidegoek erabiltzen dituzten txakurrak.

4. Basa fauna: basa egoeran modu naturalean bizi eta ugaltzen diren espezieen, subespezieen, populazioen eta banakako animalien multzoa, negu-pasan edo pasaeran daudenak barne, alde batera utzita autoktonoak edo aloktonoak diren eta haien ehiza-aprobetxamendua egin daitekeen.

5. Animalia abandonatua: animalia identifikatugabea edo identifikatua, zeinaren galera edo desagertzea ez baitaio inongo agintari eskuduni jakinarazi araudian ezarritako gehieneko epean; eta, oro har, jabeak edo edukitzaileak nahita eta berariaz jabetzari eta kasuan-kasuan aplikatzekoa den araudian ezarritako zaintza- eta gobernantza-betebeharrak betetzeari uko egin dion edozein animalia. Animalia abandonatutzat hartuko da, halaber, lagun egiteko animalientzako zentro batean egon eta epe adostuan jabeak edo edukitzaileak erretiratu ez duena.

Foru lege honen ondoretarako, animalia abandonatutzat hartzen da Lagun Egiteko Anima-

lien Nafarroako Erregistroan titulartasunez alda daitekeena, dela harrerako zentroaren alde, dela hari harrera egiten dion edo hura jasotzen duen pertsonaren alde.

6. Animalia galdu edo desagertua: Identifikatuta nahiz identifikatu gabe egon eta kontrolik gabe alderrai dabilen animalia, baldin eta haren jabe edo edukitzaileak edozein agintari eskuduni komunikatu badio galera edo desagerketa.

7. Animalia identifikatuak: agintaritzea eskudunak aitortutako identifikazio sistemaren bat darabilen animaliak, izena emanda daudenak Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan edo beste autonomia erkidego bateko erregistro baliokidean.

8. Animalia potentzialki arriskutsuak: etxeko animalia gisa edo lagun egiteko animalia gisa erabiltzen diren basa faunako animaliak, zeinak pertsoneri nahiz beste animalia batzuei heriotza edo lesioak eragiteko eta gauzei kalte egiteko ahalmena duten espezie edo arrazetakoak baitira, duten agresibitatea zein ere den. Halaber, erregelamenduz zehaztutako etxeko animaliak edo lagun egiteko animaliak, bereziki txakur-espeziekoak, halako arraza-tipologia batekoak non, beren izaera oldarkorragatik, tamainagatik edo masalezurreko potentziagatik, pertsoneri edo beste animalia batzuei heriotza edo lesioak eta gauzei kalteak eragin baitiezazkiekete. Animalia Potentzialki Arriskutsuak Edukitzeko Araubide Juridikoari buruzko abenduaren 23ko 50/1999 Legean araututakoari erreparatuko zaio, bai eta hura garatzen duen araudi indardunari ere.

9. Jabea edo titularra: animalia baten zaintzaren erantzukizuna duen pertsona fisiko edo juridikoa, zeinak bere jabaripean baitauka animalia, eta Animalien Identifikaziorako Erregistroan haren jabe bezala izena emanda baitago. Erregistroko izen-ematerik ez dagoen kasuetan, jabetzat hartuko da zuzenbidean titulartasun eta jabariaren frogatzeaz onarturiko edozein metodo erabiliz izaera hori demostra dezakeen pertsona.

10. Edukitzailea: aurreko puntuan ezarritakoaren arabera jabea izan gabe, animalia bat daukan edo haren zaintza bere ardurapean duen pertsona fisikoa.

11. Animalien babeserako eta defentsarako elkarteak: legez eraturik dauden irabazi asmorik gabeko entitateak, xede nagusi gisa dutenak animaliak defendatu eta babestea Nafarroako Foru Komunitatearen jarduketaren eremuan.

12. Entitate laguntzaileak: animalien babeserako eta defentsarako elkarteak, albaitaritzea-

zentroak eta bestelako entitateak, halakotzat aitortuta eta erregistratuta daudenak Foru Komunitatearen jarduketa-eremuan.

13. Edukitza arduratsua: animalien ongizatea eta haien beharrezko etologiko eta fisiologikoen arabera bizi-kalitatea bermatu eta segurtatze aldera jabe edo edukitzaileek beren gain hartu behar dituzten eta foru lege honen aplikazio eremuan sartuta dauden betebeharrak, baldintza eta konpromisoen multzoa.

14. Eutanasia: lagun egiteko animalia bati modu justifikatuan eragindako heriotza, animalien ongizate egokiarekin bateragarria den bizi-kalitatea ahalbidetzen ez dion gaixotasun edo lesio bat edukitzearen ondoriozko alferreko sufrimendua hari saihesteko, betiere metodo ez-anker eta ez-mingarriak erabiliz, foru lege honetan ezarritakoari jarraituz.

15. Hilketak: lagun egiteko animalia bati animalien osasun-arrazoiengatik, osasun publikoagatik, ingurumen-arrazoiengatik edo larrialdi-nahiz arriskugarritasun-arrazoiengatik eta ahal den sufrimendurik txikiena dakarten metodoen bidez eragindako heriotza, foru lege honetan ezarritakoaren arabera.

16. Tratu txarra: Sozialki onartezina den jokabidea, nahita animalia bati beharrik gabeko mina, sufrimendua, ondoreza edo heriotza eragiten diona.

17. Lagun egiteko animalien zentroak: gune zoologiko gisa erregistratutako establezimenduak, titulartasun publikokoak nahiz pribatukoak, haien xedea denean lagun egiteko animaliak mantentzea, kostu bidez edo dohainik, salbu eta albaitaritzako klinika, zentro edo ospitaleak.

Foru lege honen ondoretarako, definizio horren barruan sartzen dira salmenta-establezimenduak, hazkuntza-zentroak, egoitzak, trebakuntza-eskola edo -zentroak, animalia abandonatuak hartzeko zentroak, kirolerako txakurtegiak, ehiza-txakur saldoak, animaliekiko terapiako zentroak, bilduma partikularrak, baserri-eskolak, santutegiak, erreskate-zentroak, lagun egiteko animaliei aterpea eman eta erregelamenduz zehaztua den beste edozein zentro, eta lagun egiteko animaliekin lotutako jarduerak ekonomikoak dauzkaten gune zoologiko guztiak, haien kopurua edozein dela ere.

Bereziki honako hauek ulertuko dira:

a) Salmenta-establezimendua: lagun egiteko animalien zentroa, titulartasun pribatukoa, zeinaren helburua baita salmentarako animaliak aldi baterako mantentzea.

b) Merkataritza-xedea duten hazkuntza-zentroak edo haztegiak: lagun egiteko animalien titulartasun pribatuko zentroa, animaliak ugalketarako mantentzen dituen eta kumeak salmentara edo geroko lagapenera bideratzen dituen.

c) Harrera-zentroa: lagun egiteko animalien zentroa, titulartasun publiko zein pribatukoa, animalien defentsarako elkarteak barne, animalia abandonatu edo galduen harrera egiten duena.

d) Txakurren trebatzailea: behar den lanbide kualifikazioa daukan pertsona, txakur bat hezten eta trebatzen duena pertsona bati zerbitzu egokia eskaini ahal izateko bete beharko dituen eginkizun desberdinak bete ditzan.

18. Harrera-etxea: bizileku partikular erregistratua eta harrera-zentro baten menpekoa, zeinean animalia abandonatu edo galduak mantentzen baitira haiek behin-behineko zaintzeko, animalia baldintza higieniko-sanitario egokietan zaindu, artatu eta mantenduko dela bermatuz.

19. Katu-kolonia: aske baina giza-ingurune baten menpe bizi den katu-multzoa, espazio publikoetan dagoena baina udalen, udalez gaindiko entitateen edo eskualdeen baimen eta kontrolaren menpean.

20. Albaitari ofiziala: Albaitaritzako lizentziaduna edo graduduna, funtzionario- nahiz lan-arabidean administrazio publiko baten zerbitzura diharduena, agintari eskudunak horretara jarria.

21. Albaitari gaitu edo baimendua: albaitaritzako lizentziadun edo graduduna, agintari eskudunak aitortua erregelamenduz ezartzen diren eginkizunak betetzeko.

II. TITULUA

Betebeharrak eta debekuak

6. artikulua. Betebeharrak.

Animalia baten edukitzailea edo jabea honako betebeharrak haiek betetzearen erantzulea da:

1. Animaliak tratatzea haien espeziearen, arrazaren eta adinaren arabera, haien beharrezko fisiko eta etologikoak aintzat harturik, haiei honako haiek emanaz:

a) Behar adinako arreta, gainbegiratzea, kontrola, heziketa eta zainketak;

b) Elikagai eta edari osasungarriak, egokiak eta haien garapen normalerako komenigarriak.

c) Gutxienez ere foru lege honetan eta bera garatzeko arauetan ezarritakoa betetzen duten baldintza higieniko-sanitarioak.

d) Mugimendu-askatasuna, euste iraunkorreko sistemarik gabe.

e) Bizitzeko toki egokia tamainari eta kalitateari dagokienez, ingurune-baldintza egokiak.

f) Espezie bakoitzerako kontaktu sozial egokia, adinaren eta jardueraren arabera.

2. Animalia bat edukitzea aurreko apartatuan ezarritako baldintzak betetzen badira soilik, edo baldintza horiek beteta ere, animalia itxian bizitzera egokitu ahal bada soilik.

3. Animalia bat ugalketarako erabiltzerakoan kontuan hartzea haren ezaugarri anatomiko, fisiologiko eta jokabidekoak, kumeen edo emearen osasuna eta ongizatea arriskuan jar dezaketena.

4. Animaliak egoki garraiatzea, eta legeria indardunean ezarritako moduan beti, garraioak dirauen bitartean bide-segurtasuna eta animalien erosotasuna bermatuz, baita ibilgailu partikularren garraiatzen direnean ere.

5. Animaliei ematea beren ongizaterako eta osasun publiko zein animalien osasuna babesteko nahitaezko deklaraturako tratamendu prebentiboak, bai eta beste edozein motatako albaitaritzako tratamendu prebentibo, aringarri edo sendagarria ere, egoera sanitario ona bermatzeko funtsezkoa dena.

6. Behar diren neurriak hartzea animalien ugalketa kontrolgabea saihesteko, haiek esterilizatuz edo foru lege honetan araututakoarekin bateragarria den beste edozein kontrol-metodo erabiliz. Beste txakur edo katu batzuekin kontrolik gabeko kontaktua izan dezaket txakur eta katuek esterilizatuta egon beharko dute.

7. Beren animaliak identifikatzea foru lege honetan eta bera garatzen duen araudian ezarritakoaren arabera.

8. Animalia baten galera edo heriotza eta animalien edo jabearen datu aldaketa oro erregelamenduz zehaztutako epeetan komunikatzea, eta araudi indardunean ezarritako nahitaezko erregistroak gaurkoturik mantentzea. Tratu txarreatik salaketa bat izanez gero, heriotzaren arrazoiak albaitari batek identifikatu eta ziurtatu beharko du.

9. Behar diren neurriak hartzea saiheste aldera animaliak edukitzea edo haien zirkulazioa arrisku edo mehatxu bat izan daitezen, eragozpenak sortzaten edo kalteak eragin diezazkieten pertsonen, lagun egiteko edo produkzioko beste animalia batzuei edo gauzei, haiek funtsean ez erasokor eta ez indarkeriazko ez diren metodoen bidez heziz, eta jokabide-aldaketarako teknikak erabiliz albaitari batek egoki jotzeagatik hala agin-

tzen duenean. Bestetik, animaliek ezin izanen dute borroketan parte hartu. Hiri eremu publikoetan, txakurrak uhalez edo katez eraman beharko dira, eta ekidinen da haien eginkariekin bide eta eremu publikoak zikintzea.

10. Agintari eskudunaren edo haren agenteen eskura jartzea eskatzen zaion eta kasuan-kasuan aginduzkoa den dokumentazioa, une bakoitzean beharrezkoa den informazioa lortze aldera lagunduz, eta, oro har, agintari eskudunek egiten dizkion gomendio guztiak betez.

7. artikulua. Debekuak.

Debekatuta dago animaliekin honako praktika hauek egitea:

1. Animaliei tratu txarra ematea edo haiekin sufrimendu, kalte edo larritasuna justifikaziorik gabe eragin diezaieketen edozein jokabide izatea, modu aktiboan nahiz ez-egitez.

2. Animaliak hiltzea foru lege honetan eutanasiarako edo hilketarako araututakoa urratuz.

3. Animaliak abandonatzea.

4. Animaliei elikadura ez-nahikoa edo desegokia ematea edo elikagai debekatuak ematea, bai eta haiei ur garbia ez ematea ere; animaliak baldintza higieniko-sanitario onik gabeko tokietan edukitzea, eguraldi txarretik babesteko modurik ematen ez dutenetan, dimentsio desegokiak dituztenetan edo, ezaugarriak, distantzia edo beste edozein arrazoi direla eta, animalien arreta, kontrol eta gainbegiratze egokia posible ez den tokietan.

5. Denbora luzez haiek lotuta edo giltzapetuta edukitzea, sufrimenduak edo kalteak eragiteko moduko baldintzetan; edo haiek gizakiarengandik edo beste animalia batzuegandik etengabe isolatuta edukitzea, espezie taldekoiaren kasuan. Txakurrak ez dira modu iraunkorrean lotuta edukiko; soilik behin edo behin eta denbora batez lotu ahalko dira, arduradunaren gainbegiratzearen pean, hala ere moduz non loturak ez dien kalterik egiten eta mugitzea, etzateko, elikatzeko, edateko eta, beharrezkoa bada, estalperatzeko aukera emanen dien.

6. Lagun egiteko animalia baten itxura aldatzeko edo sendaketakoak ez diren beste xede batzuk lortzeko ebakuntzak; bereziki, buztana moztea, belarriak moztea, ahots-kordak ebakitzea eta azkazalak edo hortzak erazteak. Sendaketarako ez diren ebakuntzetan, salbuespena izanen da albaitari batek haiek beharrezkotzat jotzea, dela albaitaritzaren medikuntzako arrazoiengatik, dela animalia jakin baten onurarako edo ugalketa eragoz-

teko. Hori adierazita utzi beharko da sendaketarako ez zen ebakuntza egin zuen albaitariaren txosten edo ziurtagiri baten bitartez.

7. Animaliak dohaintzan ematea sari, publizitate-erakargarri edo esker gisa edo kostu bidezko animalia-eskualdaketa bestelako izaera duten eskuraketengatik opari gisa.

8. Animaliak hemezortzi urtez beherakoei eta ezgaituei saltzea edo haien izenean erregistratzea haien guraso-ahala edo zaintza dutenen baimenik gabe.

9. Salmenta ibiltaria.

10. Laugarren xedapen gehigarrian zerrendatzen diren animaliak –edo, kasua bada, lagun egiteko animalia gisa edukitzea baimenduta dauden animalien zerrendan jasota ez dauden animaliak– edukitzea, erostea, saltzea edo salmentarako erakustea.

11. Hazkuntza eta salmenta, Internet bidezko salmenta barne, behar diren baimenak eduki gabe edo salmenta-establezimendu edo haztegi gisa baimendurik eta erregistraturik egon gabe. Hala ere, edozein zerbitzu ekonomiko edo salmenta argitaratzea, lagun egiteko animalien zentroaren edo gune zoologikoaren erregistro-zenbakirik gabe.

12. Animaliei alferrikako kalteak edo oinazeak sortu ahal dizkieten substantziak ematea.

13. Animaliak erabiltzea ikuskizunetan, lehiaketetan, borroketan, animalien arteko aurrez aurrekoetan, jai herrikoietan, beste animalia batzuen harrapaketa eta haien osasuna eta ongizatea arriskuan jartzen dituzten bestelako jardueretan, baldin eta jarduera horiek ankerkeria, tratu txarrak, sufrimenduak, heriotza edo naturaren aurkakoak edo laidogarriak diren tratamenduak barne hartzen badituzte. Salbuespena lanerako animaliak izanen dira, baldin eta baimendutako jardueretan parte hartzean zauriak edo heriotza pairatzen badituzte, halakoak tratu txarren ondorio izan gabe.

14. Haiek heztea beren oldarkortasuna gara dezaten edo haiek borroketarako prestatzea, bai eta haiek trebatzea edo haiei lan eginaraztea halako moduz non haien osasuna edo ongizatea kaltetuko baita, beren indar edo gaitasun naturalak gaindiarazteagatik edo beharrezkoak ez diren lesio, min, sufrimendu edo larritasun eragiten dieten bitarteko artifizialak erabiltzeagatik.

15. Animaliak behartzea ikuskizun, jai herrikoi, azoka, erakusketa, lehiaketa, erakustaldi, filmaketa, publizitate-xedeetarako argazki- edo

zinemagintza-saioetan edo antzeko beste edozein jardueratan parte hartzera, halako jarduerak egiteko behar den baimen edo lizentzia eduki gabe.

16. Bide publikoetan dauden erakusleihoetan edo aisiarako zein jostetarako lokaletan erakusgai ipintzea haiek, bai eta haiek salmentarako erakustea ere bide publikotik edo merkataritza-establezimenduen barnealdeko korridoreetatik ikusteko modukoak diren tokietan.

17. Animaliak karrusel, ferietako atrakzio edo zirkoetan erabiltzea.

18. Animaliak aparkatutako ibilgailuetan edukitzea bizitzeko toki moduan edo eguraste eta tenperatura egokirik gabe.

19. Animaliak garraiatzea espeziearen berezitasun propioak errespetatu gabe edo horretarako berariaz egokiturik ez dagoen ibilgailu baten maleategian.

20. Abian diren ibilgailu motordunei lotuta eramatea animaliak.

21. Urkatze-lepokoak erabili edo saltzea, ziri-dunak edo elektrikoak, animalientzat kaltegarri direnak. Lepoko elektrikoak erabili ahalko dira halakoak beharrezkoak direnean ale jakin baten trebakuntzan, betiere albaitari edo aitortutako trebatzaile batek hala zehazten duenean.

22. Animaliei tiro egitea edo eraso egitea, suzko, airezko edo gas konprimituzko armekin, baleztekin, arkuekin, arma zuriekin edo haien ongizatea edo bizia arriskuan jartzen duen beste edozeinekin. Salbuetsita geratzen dira foru lege honetan araututako kasu bereziak, bai eta ehiza-espezieak ere baimendutako ehiza-jardueretan.

23. Animaliak edukitzea haiek foru lege honetan edo foru lege hau garatzen duen araudian ezarritakoaren arabera identifikatuta edo erregistratuta egon gabe.

24. Lagun egiteko animalia moduan edukitzea horretarako debekaturik dauden basa faunako animaliak edo fauna aloktonokoak, salbu eta agintari eskudunak baimendutako guneko zoologiko edo parke zoologikoetan.

25. Animaliak giza kontsumorako edo animalien kontsumorako erabiltzea.

26. Animaliak edukitzea beren arduradunek haien gaineko gainbegiratze-kontrol egokia egin ezin duten tokietan.

27. Tratamendu, prozedura kirurgiko, zerbitzu edo jarduerak egitea horretarako kualifikazioa edo baimena eduki gabe, hura aurrez edukitzea nahitaezkoa denean.

28. Animaliei sufrimendua edo heriotza eragiten dieten hazkuntza-prozedurak erabiltzea. Horren barnean sartzen da ugalketarako animaliak erabiltzea, haien ondorengoei halako gaixotasun hereditario larriak dituztenak non heriotza goiztiarra eragiten duten, edo ondorioak arintzeko albaitaritza-ebakuntzak egin beharra dakarten.

29. Animaliak artifizialki manipulatzeko salmentarako erakargarri egiteko, jostetarako edo adierazpen artistikorako.

III. TITULUA

Identifikazioa, osasun kontrola, hilketa eta eutanasia

8. artikulua. Identifikazioa.

1. Lagun egiteko animaliak banan-banan identifikatuko ditu albaitari gaitu batek, erregelamenduz garatuko den sistema eta prozedura baten bitartez, espezie bakoitzerako ezartzen denaren arabera.

2. Nahitaezkoa da txakurrak, katuak eta hudoak mikrotxip homologatu batez identifikatzea; mikrotxip horrek Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroak baliozkotutako kode bakarra eramanen du. Esleitutako eta ezarritako mikrotxip-kodea animalien pasaporte ofizialean ageriko da, erregelamenduz ezarritakoari jarraituz. Hala eta guztiz ere, udalek, udalez gaindiko entitateek edo eskualdeek eskatu ahalko dute txakurrak mikrotxipaz gain beste bide batzuek identifikatzea.

3. Lagun egiteko gainerako animalietarako erabiltzen diren identifikazio-bitartekoak espezie bakoitzaren arabera izanen dira; nolahi ere, modu frogagarrian bermaturik egonen dira animalien identifikazioa eta haren kokalekua, abandonu edo desagertze kasuetan.

4. Aurreikusitako sistemen arabera identifikatutako animaliak Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan izen eman edo erregistratu beharko dira. Ulertuko da erregistro horretan edo autonomia erkidego batean ofizialki aitortutako beste erregistro batean erregistratuta ez dauden animaliak ez daudela zuzen identifikatuta.

5. Europar Batasuneko beste herrialde batzuetatik datozen txakur, katu eta hudoek beren identifikazio-kodea duen jatorrizko pasaporteari eutsi beharko diote, eta ezin izanen da pasaporte horren ordean identifikaziorako beste dokumentaziorik erabili; hori, halere, ez da eragozpena izanen Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan izen emanda egotea.

nahitaezkoa izateko, eskuratzen diren une berean, haien ardura hartzen duen pertsonaren –adoptatzailea zein eroslea izan– datuekin batera.

6. Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan alta eskatuko da, animalien jabearen datuak eta jardun duen albaitariaren datuak jasoz, animalia identifikatu eta gehienez ere bost egun balioduneko epean. Baldin eta udalak, udalez gaindiko entitateak edo eskualdeak beste identifikazio-bide batzuk eskatu baditu, kasuko datuak ere erregistroan jasoko dira. Alta identifikazioa egin duen albaitari gaituak ere izapidetu ahalko du.

7. Lagun egiteko animaliak identifikatzeko epea, espeziearen eta adinaren arabera, erregelamenduz zehaztuko da. Hala eta guztiz ere, edozein animalia kostu bidez edo doan eskualdatu baino lehen, nahitaez identifikatuta egon beharko da; hori betetzen ez bada, egindako transakzioa deuseza izanen da.

8. Titularrak edo jabeak Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroari animalia baten titulartasun-aldaketa edo baja eskatuko dio bajaren egunetik edo animalien edukitza eraginkorra denetik gehienez ere bost egun balioduneko epean.

9. Hildako animalia bat erretiratzekoan, errepideetan edo bide publikoan, haren identifikazioa egiaztatuko da, eta jabeari abisua emanen zaio, kasua bada. Animalia identifikatuta ez badago, haren argazki bat gordeko da, haren balizko identifikazioari begira.

10. Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan izena emateko betebeharretik salbuetsita geratuko dira beste lurralde batean identifikatuta eta erregistratuta egon eta Nafarroako Foru Komunitatean hiru hilabete bainoaldi laburrago baterako dauden animaliak.

9. artikulua. Lagun Egiteko Animalien Erregistroa.

1. Lagun Egiteko Animalien Nafarroako Erregistroa animalien ongizatearen eta identifikazioaren arloan eskuduna den Nafarroako Gobernu departamentuaren menpe egonen da. Erregelamenduz garatuko dira Lagun Egiteko Animalien Nafarroako Erregistroaren kudeaketa, funtzionamendua eta egitura.

2. Erregistroa datu-base informatiko bat izanen da, eta hartan, gutxienez, animaliei eta haien jabeiei buruzko datuak egonen dira jasota. Potentzialki arriskutsuak diren lagun egiteko animaliak ere jasoko ditu, Animalia Potentzialki Arriskutsuak Edukitzeari buruzko abenduaren 23ko 50/1999

Legeko 6.3 artikuluari jarraituz, eta izaera dutela adieraziko da.

3. Gaitutako edo baimendutako albaitariak aurreko apartatuan aipatutako datuak haiek erregistroan sartzeko ardura duenari komunikatuko dizkio; halaber, geroztik egiten den edozein aldaketa komunikatuko dio, animalien heriotzari buruzko datuak barne, horren berri izanez gero.

4. Erregistro horretako informaziorako sarbidea izanen dute Foru eta Toki Administrazioek, segurtasun indar eta kidegoek, Nafarroako Albaitarien Elkargoak eta animaliak identifikatzeko gaitutako edo baimendutako albaitariak.

10. artikulua. Animalien osasun kontrola.

1. Animalien ongizatea edo osasuna direla-eta eskuduna den agintaritzak lagun egiteko animalien txertatzea edo nahitaezko tratamendua zehaztuko ditu, eta animaliak isolatzea erabakiko du baldin eta gaixotasun bat diagnostikatu bazaie edo gaixotasun hori izatearen susmoa baldin badago, haiek zaintzeko, sendaketa-tratamendua emateko edo eutanasia aplikatzeko, beharrezkoa bada.

2. Animalien tratamenduak eta txertatzeak, bai eta nahitaezkoak diren azterketa sanitarioak eta haien aldizkakotasuna ere, erregelamenduz ezarriko dira. Txakur eta katuen kasuan, errabiaren kontrako txertoa nahitaezkoa denez, nahitaezkoa izanen da urtean behin edo bi urtez behin albaitari-bisita egitea osasun-kontrol baterako, zeina dokumentu bidez egiaztatuko baita animalien pasaportean txertoaren zigilua jarriz eta egoera orokorrari buruzko txostenaren bidez.

3. Albaitariak eta albaitaritzako klinika, kontsultategi zein ospitaleek animalia bakoitzaren datu klinikoaren fitxategi bat eduki beharko dute, eta hari eutsi beharko diote gutxienez ere hiru urtez, eta agintari eskudunen esku jarriko dute.

4. Albaitaritzaz-entzuek, establezimendu sanitarioak diren aldetik, detektatzen dituzten eta nahitaez aitortzekoak diren gaixotasunen zaintza epidemiologikoan lagunduko dute, bai eta haien kontrolean ere. Haien susmoa eta diagnosia badaudenean, albaitariak hori animalien ongizatearen edo osasunaren arloan eskuduna den agintariari komunikatu beharko diote, gehienez ere berrogeita zortzi orduko epean. Alerta sanitarioa dagoenean, komunikazio hori 24 orduko gehienez epean eginen da.

5. Albaitariak animalien ongizatearen arloko agintaritzaz eskudunari komunikatuko diote beren lanbidean dihardutela aurkitzen duten edozein

aztarna, animalien aurkako tratu txarren ondorio izan daitekeena.

11. artikulua. Osasun publikoko kontrolak.

1. Pertsoneri edo beste animalia batzuei lesioak eragin dizkieten animaliak albaitari ofizialaren edo gaitutako albaitariaren kontrolaren pean jarriko dira hamalau egunez, baldin eta lesio horiek, beren ezaugarriak tarteko, errabia transmititzeko modukoak badira, edo arrazoi batzuk identifikatzen badira animalia horrek errabia izan dezakeela susmarazten dutenak. Etxeko animalien errabia kontrolatzeko Espainiako kontingentzia planaren arabera jokatu da.

2. Behaketa epea osasun publikoaren arloko agintaritzaren eskudunak adierazitako zentroan emanen da. Jabeak eskatuta, txakur erasotzaile baten behaketa jabearen etxean egin ahalko da.

3. Animalia horiek atxikitzeak eta kontrolatzeak eragindako gastuak jabeek berek ordaindu beharko dituzte.

12. artikulua. Hilketa eta eutanasia.

1. Animalia baten hilketa albaitari batek edo eskuduna den beste pertsona batek egin ahalko du soilik, animalien ongizatearen eta osasunaren, osasun publikoren edo ingurumenaren arloko agintaritzaren eskudunak behar bezala justifikatutako eta baimendutako larrialdi- edo arrisku-egoeretan. Su-armak erabili behar diren kasuetan, haien aplikazioa segurtasun indar eta kidegoek ezarritakoaren arabera izanen da.

2. Animalia baten eutanasia albaitari batek agindu eta burutuko du, arin eta minik eragin gabe, alde zuzeneko anestesia parenterala edo sedazioa aplikatuz, animalien erabilpenak sufritu behar diren gehigarriak ezarri ondoren, eta ahal den sufrimendurik txikiena eta berehalako konortegaleria eragiten duten metodoak erabiliz.

3. Jarduketa-protokoloak ezarriko dira lagun egiteko animalien hilketarako edo eutanasiarako.

IV. TITULUA

Lagun egiteko animalien zentroak

13. artikulua. Baldintza eta betekizun orokorrak.

1. Honako hauek dira lagun egiteko animalien zentroek bete behar dituzten gutxienezko baldintzak, animalia baten edukitzaileari dagozkion bete beharrez gainera, eta beren sailkapenaren arabera, erregelamenduz ezartzen direnak kendu gabe:

a) Agintaritzaren eskudunak baimenduta eta erregistro gaituta egotea kasuko jardueraren egiteko.

b) Baldintza higieniko-sanitario egokiak edukitzea, bai eta animaliek ariketa fisikoa egin ahal izateko behar adina toki ere, aterpean hartzen dituzten animalien behar fisiologiko eta etologikoen arabera.

c) Instalazio egokiak edukitzea animalia isolatuta edukitzeko, sartzen den unetik zentroko albaitaritzaren zerbitzuak haren egoera sanitarioaren irizpena egiten duen arte. Halaber, gaixorik dauden animalien edo zainketa edo mantentze-baldintza bereziak behar dituzten animalien isolamendua ere ahalbidetzea, eta animalia horiek behar den laguntza jaso ahal izatea edo, kasu bada, berrogeialdian jarri ahal izatea.

d) Biosegurtasun-neurri egokiak edukitzea, kanpoko animalien balizko sarrera edo aterpeturiko animalien balizko irteera ekiditeko, hartara animalia egoiliarren eta inguruko arteko kutsatzeak saihesteko.

e) Behar adina langile kualifikatu edukitzea animalia gobernatzeko, erregelamenduz zehazten denari jarraituz, eta langile horiek haietan aterpetutako animaliei behar diren zainketa guztiak ematea, ikuspuntu higieniko-sanitariotik eta animalien ongizatearen ikuspuntutik, horren barne direla elikadura egokia, eguraldi txarraren aurkako babesa, ariketa egitea eta, oro har, haien beharren arabera arreta, baita zentroa itxita dagoen orduetan ere.

f) Paper euskarriaren edo euskarri elektronikoen erregistroak edukitzea, zeinetan gutxienez ere animalien trazabilitatea, jatorria, xedea, gorabehera sanitarioak, albaitaritzaren tratamenduak eta, kasu bada, bajeen arrazoiak ezagutzeko behar adina datu egon diren. Erregistro horiek gutxienez ere hiru urtez mantendu beharko dira, eta agintari eskudunaren esku eduki beharko dira.

g) Albaitaritzaren zerbitzu bat edukitzea, programa higieniko-sanitarioa, animalien ongizaterakoa eta animalien identifikaziorakoa mantentzeko eta aplikatzeko ardura izan behar duena. Nafarroako Gobernuak albaitaritzaren zerbitzuei komunikatuko dizkiete nahitaez aitortzekoak diren gaixotasunak.

h) Trebakuntzarako zentro edo eskolek trebakuntza-lanak egiten dituzten langileen lanbide-prestakuntza eta gaikuntza egiaztatu beharko dituzte. Erregelamenduz garatuko dira halakotzat aitortutako trebatzaileak inskribatzeko egiaztapena eta baldintzak.

2. Animalia abandonatu edo galduak hartzeko zentro publikoek zein pribatuek boluntario-programa berariazkoak eduki ahalko dituzte, bai eta ani-

malien babeserako elkarrekin lankidetzan jardutekoak ere.

14. artikulua. Salmentarako eta hazkuntzarako establezimenduak, merkataritza-xedea dutenak.

Lagun egiteko animaliak hazten edo saltzen jardun eta merkataritza-xedea duten establezimenduek, aurreko artikuluan xedatutakoaz gainera, honako baldintza hauek bete beharko dituzte:

a) Ez haztea edo saltzea edukitzea debekatuta dauden animaliak, laugarren xedapen gehigarrian zerrendatzen direnak, edo, kasua bada, lagun egiteko animalia gisa edukitzea baimenduta dauden animalien zerrendan jasota ez dauden animaliak.

b) Animalien salmenta egin ahalko da, soilik, lagun egiteko animalien zentro gisa baimendutako eta erregistratutako salmenta-zentroetatik eta haztegietatik.

c) Salmenta-zentroek soilik hazte baimendu eta erregistratuengandik datozen animaliak merkaturatuko dituzte.

d) Establezimenduko langileek erosleari aholkua eman beharko diote animalia mota egokienari buruz, haren ezaugarriei begirata, eta informatu beharko diote lagun egiteko animaliak adoptatzeari buruz, erosleak eskatzen badu.

e) Salmenta-establezimenduetan, animaliak ezin izanen dira erakusgai eduki, foru lege honen 7.16 artikuluan ezarritakoari jarraituz. Ahal dela, katalogoen eta animaliak establezimenduan fisikoki egotea eskatzen ez duten antzeko bitartekoen bidez egin beharko da txakurren eta katuen salmenta.

f) Animaliak hedabideen, aldizkarien eta haien antzeko argitalpenen eta gainerako zabalkunde-sistemen bidez –esate baterako, Internet– saltzeko, iragarkian nahitaez jaso beharko da haztegiak edo salmenta-establezimenduak lagun egiteko animalien zentro gisa duen erregistro-zenbakia, bai eta animalia-identifikazio-zenbakia ere, kasua bada.

g) Haztegiak edo salmenta-zentroak, transakzioa egin baino lehen, egiaztatuko du eroslea ez dagoela animaliak edukitzeko ezgaitua, horretarako Arau-hausleen Erregistroko arduradunari aurrez kontsulta eginda. Erosleari, paper-euskarrian edo bitarteko elektronikoez, animalia-identifikazio-zenbakia, ezaugarriak, zainketei eta erabilpenari buruzko informazio guztia emanen dio, animalia-identifikazio-zenbakia bermatzeko, bai eta animalien edukitzea arduratsuen printzipioei buruzko informazioa ere. Halaber, tratu txarrak eta animalien abando-

nuak berekin dakartzaten eta foru lege honetan arautzen diren arau-hauste eta zehapenei buruzko informazioa emanen dio. Komunikazio hori eta Arau-hausleen Erregistroko kontsulta egin direla jasotzen duen eta egiaztatzeko bidea ematen duen dokumentazioa gutxienez ere hiru urtez gorde beharko du zentroak.

h) Animaliak osasuntsu, parasitoak kenduta, gaixotasunik batere gabe, nahitaezko txerto guztiak jarrita eta identifikatuta salduko dira, eta erosleari zentroaren izenean ziurtagiri bat emanen zaio, establezimenduko albitari erantzuleak emana, zeinak animalia-identifikazio-egoera sanitario egokiaren berri emanen baitu eta, txakurren eta katuen kasuan, animalia-identifikazio-egoera baitu, hortzeriaren garapena erreferentzia hartuta.

i) Gutxienez zortzi asteko adina dutela salduko dira txakurrak eta katuek, albitari batek egindako identifikazio elektronikoz bidez identifikatuta eta animalia-identifikazio-egoera formalki eta modu efektiboan izen emanda dagoela Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroan. Beste herrialde batzuetatik datozen animalien kasuan, haien salmenta ezin izanen da egin kumeek hamalau aste bete baino lehenago. Salmenta-establezimenduek beren instalazioetan ezin izanen dute eduki salmentarako gutxieneko adinetik beherakoa den animaliarik.

j) Behar diren neurriak hartu beharko dira txakurkumeen edo katakumeen sozializazio egoia segurtatzeko, haiek saldu aurretik.

V. TITULUA

Animalia abandonatuak, adopzioa eta katu-koloniak

15. artikulua. Animalia abandonatu eta desagertuak.

1. Honakoak dagozkie udalei, udalez gaindiko entitateei eta eskualdeei:

a) Beren udal barrutian dauden animalia abandonatu edo galduak jasotzea, eta haiek animalien harrerarako zentroetan sartzea. Horretarako, animaliak jasotzeko zerbitzu iraunkor bat edukiko dute, propioa, mankomunatua zein itundua.

b) Animalien harrerarako zentroak edukitzea, edo harrera-zerbitzua ituntzea Foru Komunitateko Administrazioarekin, beste toki entitate batzuekin, animalien babeserako eta defentsarako elkarrekin edo horretan diharduten beste pertsona juridiko edo fisiko batzuekin.

2. Harrera-zentroek, gehienez ere 24 orduko epean, Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Nafarroako Erregistroari komunikatuko diote iden-

tifikatutako animalia bat sartu dela, eta epe horretan beharrezko izapideak eginen dituzte jabea berehala aurkitzeko.

3. Jabeak edo baimendutako pertsonak hamar egun balioduneko epea du animalia identifikatu edo identifikatugabe bat berreskuratzeko, jakinarazpena jasotzen duenetik kontaktzen hasita.

4. Jabeak edo pertsona baimenduak titulartasuna behar bezala egiaztatu beharko du animalia berreskuratzeko, eta animaliak harrera-zentroak jasotzeak eta zentro horretan izandako egonaldiak sortutako gastu guztiak ordaindu beharko ditu hura berreskuratu baino lehen, behar izan diren albaitaritzazko gastuak eta identifikazio-gastuak barne, animalia identifikatuta ez bazegoen. Kasuko lizentzia aurkeztuko du, baldin eta animalia potentzialki arriskutsu bat bada.

5. Animalia berreskuratu gabe hamar eguneko epea iraganda, animalia hori abandonatutzat joko da, eta adopzioan eman ahalko da animaliak horretarako baldintzak betetzen dituela zentroko albaitari erantzuleak zehaztu bezain laster.

16. artikulua. Animalien adopzioa.

1. Nafarroako Gobernuak eta udalek, udalez gaindiko entitateek edo eskualdeek sustapen-neurriak jarriko dituzte abian animalia abandonatuen adopzioa errazteko. Harrera-zentroek une oro sustatuko dute animalien adopzio arduratsua.

2. Pertsona fisiko adindunak izan ahalko dira adoptatzaileak, foru lege honen ez-betetzeak direla-eta arau-hauste oso astun batengatik zehatu ez direnak. Arau-hausleen Erregistroari kontsulta egiten zaio jakite aldera ea adoptatzailea ezgaituta dagoen animaliak edukitzeko, eta egiaztatuko da legeria indardunari jarraituz ebazpen judizial irmo batez ezgaituta ez dagoela.

3. Adopzioa gauzatuko da titular berriari animalia emanaz eta animalia horren jatorriari eta haren ezaugarri buruzko informazio guztia eta zentroko albaitari erantzuleak emandako ziurtagiri bat eskuratuz; ziurtagiri horretan, animaliak jaso beharko dituen tratamendu, jarraibide eta zainketak deskribatuko dira, bai eta adoptatzaileak bere gain hartzen dituen erantzukizunak ere, ez-betetzeak ekar ditzakeen zehapen-ondorioak edo ondorio penalak barne. Harrera-zentroak eta entitate laguntzaileak gutxienez ere hiru urtez gorde beharko dute komunikazio hori egin izana jasotzen duen dokumentazioa.

4. Adopzioaren xede diren animaliek aginduzkoak diren prebentzio- edo sendaketa-tratamenduak jasota eduki beharko dituzte, identifikatuta eta esterilizatuta egon beharko dute, edo epe jakin

batean esterilizatzeko konpromiso bat egonen da, baldin eta arrazoi sanitarioak tarteko adopzioaren unean gomendagarria ez bada, eta animalia ez ugaltzeko konpromiso bat ere egonen da; agiri horien kopiak zentroan geratuko dira agintari eskudunaren esku, gutxienez ere hiru urtez. Esterilizazioa albaitariaren ziurtagiri batez demostratu beharko da.

5. Adopzioa ez da inolaz ere merkataritza-transakzioaren xede izanen. Soilik ordainarazi ahalko dira tratamenduen eta albaitaritzazko arretaren behar bezala zehaztutako eta justifikatutako kostuak eta identifikazioaren eta esterilizazioaren kostuak, baldin eta hura egin bada. Harrera-zentroek ez dute inola ere zilegi izanen beren instalazioetan animaliak hazi edo ugaltzea, kumeak adopzioan emateko.

6. Harrera-zentro batean dauden animaliek gaixotasun infekzioso-kutsakorrek edo parasitogaixotasunak dauzkatenean, gizakiari edo animaliei transmititu ahal zaizkienak, eta gaixotasun horiek, zentroko albaitari erantzulearen iritziz, osasun publikorako edo animalien osasunerako arrisku bat izan daitezkeenean, ezin izanen dira adopzioan eman.

7. Harrera-zentroak animalia baten behin-behineko zaintza eman ahalko dio animaliaaren edukitzaile gisa jardunda haren zainketa, arreta eta baldintza higieniko-sanitarioen mantentzea bermatuz pertsona fisikoari. Animalia horiek edukiko diren bizilekua harrera-etxetzat hartuko da. Arau-hausteen Erregistroan kontsulta egiten da jakite aldera animalia bat hartzen duen pertsona ezgaituta ote dagoen animaliak edukitzeko.

8. Animalia bat harrera-etxe bati lagatzean, baldintza gisa ezarriko da harrera-zentroari animaliaaren ongizateari buruzko edozein gorabehera komunikatzea eta hura berehala entregatzea, baldin eta jabea agertzen bada edo adoptatzaile bat aurkitzen bada.

9. Erregelamenduz ezarriko da harrera-etxe batean gehienez ere zenbat animalia hartu ahalko diren. Harrera-zentroak harrera-etxeen erregistro gaurkotu bat edukiko du animalien ongizatearen arloan eskuduna den Nafarroako Gobernuaren departamentuaren eta kokatuta dauden udalerriari dagokion udalaren, udalez gaindiko entitatearen edo eskualdearen eskura”.

17. artikulua. Katu-koloniak.

1. Udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek, beren udal barrutian aske bizi diren katuen populazioa babestu eta kontrolatzeko neurri gisa, katu-koloniak ezarri beharko dituzte, katu

horientzako balizko destino gisa, harrapaketa, esterilizazioaren, identifikazioaren eta askatzearen bidez. Koloniaren zaintzarako eta osasun kontrolerako eskuduna den udalaren, udalez gaindiko entitatearen edo eskaldearen izenean identifikatuko dira animaliak.

2. Udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek katu-kolonien kokalekuak ezarriko dituzte, eta koloniek erregelamenduz ezarriko diren gutxienezko baldintza higieniko-sanitario batzuk eta kokapeneko baldintza batzuk bete beharko dituzte.

3. Udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek partikularrekiko eta entitateekiko lankidetzak sustatuko dute, animalien zaintza errazteko. Kudeaketa, ahal dela, animalien babeserako entitate edo elkarteekin lankidetzan egingen da.

VI. TITULUA

Entitate laguntzaileak

18. artikulua. Animaliak babesteko eta defendatzeko elkarteak.

Irabazi asmorik gabekoak izan eta legez eratu dauden animalien babeserako eta defentsarako elkarteek, animalien defentsa eta babesa xede nagusitzat izan eta erregelamenduz zehazten diren baldintzak betetzen dituztenek, horretarako sortutako erregistro batean izen emanda egon beharko dute.

19. artikulua. Entitate laguntzaileak.

1. Animalien babeserako eta defentsarako elkartei entitate laguntzaileen titulua eman ahalko zaie, eta haiekin itundu ahalko da animalien babesera eta defentsara bideratutako jarduerak egitea.

2. Entitate laguntzaileen erregistroan izena emateko, honako baldintza hauek bete beharko dira:

a) Legez eratu egotea eta irabazi asmorik ez izatea.

b) Jarduera Nafarroan garatzea.

c) Xede nagusi gisa animalien babesa eta defentsa edukitzea.

d) Animalien babesa eta defentsa sustatzeko jarduerak egitea.

e) Harrera-zentro baimendu eta erregistratu bat eduki ahal izaneko dute.

3. Erregistroan mantentzeko, aurreko apartatuetan ezarritako baldintzak bete beharko dira, bai eta erregelamenduz ezartzen direnak ere.

4. Entitate laguntzaileak:

a) Aktiboki parte hartu beharko dute animalien babesa eta lagun egiteko animalien edukitze arduratsua sustatzeko prestakuntza- eta zabal-kunde-programetan.

b) Lagun egiteko animalien harrerarako eta adopzioarako programetan parte hartu beharko dute.

c) Lankidetzan jardun ahalko dute animalia abandonatuen mantentzean edo adopzio-programetan, animaliak aldi baterako edukiz beren harrera-zentroan.

5. Entitate laguntzaileek egindako jardueri buruzko oroitidazki bat igorriko diote urtero animalien ongizatearen arloko agintaritzak eskudunari, erregelamenduz ezarritako ereduaren.

6. Ezarritako baldintza horiek ez betetzeak berekin ekarri ahalko du entitate laguntzaileen titulua kentzea.

VII. TITULUA

Animalien Babeserako Aholku Komitea

20. artikulua. Animalien Babeserako Aholku Komitea.

1. Animalien Babeserako Aholku Komitea sortzen da, kontsultarako eta aholkularitzarako organo gisa. Haren helburua da animalien edukitze arduratsurako eta lagun egiteko animalien aurkako tratu txarraren eta abandonuaren aurka borrokatzeko ekintza nagusiak aztertu eta proposatzea.

2. Animalien Babeserako Aholku Komiteak honako eginkizun hauek izaneko dituzten beste:

a) Txosten eta irizpenak ematea, bai eta animalien ongizatearen arloko departamentu eskudunak eskatzen dituen azterlanak egitea ere.

b) Arloari buruzko plangintza- eta koordinazio-azterlanak sustatzea.

c) Nafarroako Gobernuari aholku ematea, animalien babesa eta defentsa hobetzera eta sustatzera bideratutako araudiak egin edo jarduketak proposatzeko.

d) Araudia garatzerakoan detektatu diren arazo nagusiei eta haiek zuzentzeko balizko neurriak buruzko kontsulta eta berrikuspena.

e) Animalien babesari eta defentsari buruzko aholkularitzarekin lotutako beste edozein jarduketa, erregelamenduz ezarritakoa.

3. Komitearen osaera eta funtzionamendua erregelamenduz zehaztuko dira, eta lagun egiteko animalien babesarekin eta ongizatearekin lotutako departamentu, erakunde edo elkarte guztien ordezkariak bermatuko da.

VIII. TITULUA

Animalien babesaren arloko zabalkundea eta heziketa

21. artikulua. Zabalkundea eta prestakuntza.

1. Nafarroako Gobernuak eta udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek animalien babesari buruzko prestakuntza-, zabalkunde- eta informazio-jarduketak sustatuko dituzte; honako hauek, besteak beste:

a) Behar diren neurriak hartuko dituzte foru lege honen edukien zabalkundea egiteko, animalien edukitze arduratsuari buruzko sentsibilizazio- eta sustapen-kanpainak, animaliak identifikatzeko betebeharrari buruzko zabalkunde-kanpainak, eta animalien ugalketa kontrolgabea eta abandonua saihesteko neurriak hartzei buruzko kanpainak bultzatuz, bai eta harrera-zentro baimenduetan adopzioak sustatzeko kanpainak eginez ere.

b) Foru lege honen edukiri buruzko zabalkundea eginen dute eskola-ikasleen eta herritarren artean, betiere zainduz animalien babesarekin lotutako edukiak sar daitezela lurralde-eremuan garatzen diren hezkuntza-programetan.

c) Sustatuko dute prestakuntza kanpainak egin daitezela animalien jabe eta edukitzaileentzat, animalien behar etologiko eta fisiologikoekin bat datorren edukitza berma dadin, bai eta animaliek ingurunean errotze eta elkarbizitza ezin hobea lor dezaten ere.

2. Entitate laguntzaile deklaraturak dauden animalien babeserako eta defentsarako elkarteak eta Nafarroako Albaitarien Elkargoa oinarrizko tresnak izanen dira foru lege honetan ezarritakoaren zabalkunde- eta informazio-lanetan.

IX. TITULUA

Ikuskatzea, zaintza eta kautela-neurriak

22. artikulua. Eskumenak eta kontrolak.

1. Udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek honako hauek egin beharko dituzte:

a) Abandonatutako edo desagertutako animaliak jaso, ostatu eta mantentzeko jarduerak, bai

eta katu-kolonien kudeaketa ere. Eskumen hori baliatuta, Nafarroako Gobernuarekin lankidetzamekanismoak ezarri ahalko dituzte, edo itunak egin ahalko dituzte animaliak babestu eta defendatzeko elkarteekin edo horretarako baime-na duten beste pertsona fisiko edo juridiko batzuekin.

b) Baldintzak ezarri beharko dituzte lagun egiteko animaliak etxe partikularretan, bizilagunen erkidegoetan eta bide publikoetan edukitzei buruz, foru lege honetan ezarritako printzipioei jarraituz, bai eta haien kontrolari buruz ere.

c) Beren udalerrian erroldatutako lagun egiteko animalien kontrola eta zaintza, egiaztatze aldera zuzen identifikatuta eta erregistratuta daudela, araudiak haiek identifikatzea eskatzen duen kasuetan.

d) Lagun egiteko animaliak konfiskatu, baldin eta haiengan tratu txarren aztarnak detektatzen badira, eraso fisiko baten edo desnutrizioaren sintomak agertzen badituzte edo instalazio desegokietan badaude.

e) Lagun egiteko animalien zentroak zaindu eta ikuskatu. Eskumen hori baliatuta, lankidetzamekanismoak ezarri ahalko dituzte Nafarroako Gobernuarekin.

f) Animalien babesari buruzko prestakuntza-, zabalkunde- eta informazio-jarduerak sustatu.

2. Nafarroako Gobernuak honela banatuko ditu bere eskumenak:

1. Animalien osasun, identifikazio eta ongizatearen arloko departamentu eskudunak honako hauek egin beharko ditu:

a) Subsidiarioki jardunen du udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek jarduten ez dutenean, foru lege honetan xedatutakoaren arabera zaintza eta ikuskapen lanetan.

b) Foru lege honetan ezarritako Lagun Egiteko Animalien Nafarroako Erregistroaren kudeaketaz eta funtzionamenduaz arduratuko da.

c) Lagun egiteko animalien nahitaezko tratamenduak eta txertatzeak zehaztuko ditu, bai eta haien isolatzea xedatu ere, animalia-osasuneko arrazoiengatik.

d) Lagun egiteko animalien zentroak guneko zoologiko gisa baimentzea eta erregistratzea, bai eta bete behar dituzten gutxienezko baldintza higieniko-sanitarioak ezartzea, baita katu-kolonien kasuan ere.

e) Entitate laguntzaileen erregistroaren eta Animalien Babeserako Aholku Komitearen sorrera eta kudeaketa arautuko ditu.

f) Animaliekin ikuskizun, feria, erakusketa, lehiaketa, filmazio eta abarrekoak egiteko behar den baimen administratiboa emanen du.

g) Animalien hilketarako edo eutanasiarako protokoloak eginen ditu.

h) Animalien babesari buruzko prestakuntza-, zabalkunde- eta informazio-jarduerak sustatuko ditu.

2. Osasun publikoaren arloko departamentu eskudunak osasun publikoaren babesarekin lotutako jarduketak eginen ditu, lagun egiteko animaliekiko kontaktuaren ondorioz pertsonengan eragina izan dezaketen gaixotasun kutsagarrien aurrean.

23. artikulua. Ikuskatzaileak.

1. Ikuskatze-jarduketak Nafarroako Gobernuak animalien ongizatearen, animalien osasunaren eta osasun publikoaren arloetako departamentu eskudunetako langile funtzionarioek eginen dituzte, bai eta udaletako, udalez gaindiko entitateetako eta eskualdeetako funtzionarioek ere, bakoitzak foru lege honetan esleitzen zaizkion eskumenez baliatzearen esparruan. Langile horiek agintaritzaren agenteen izaera edukiko dute, eta agintari eskudunei eta, oro har, eginkizun publikoak betetzen dituztenei –Estatuko, autonomia-erkidegoetako eta tokiko segurtasun indar eta kidegoei ere bai– behar dituzten sostengu, laguntza eta babesa eskatu ahalko dizkiete.

2. Ikuskatzaileek honako hauek egiteko baime-na izanen dute:

a) Libreki sartzea, aurrez abisatu gabe, enpresa, establezimendu, ustiategi, instalazio, ibilgailu, edukiontzi edo garraiobide edo, oro har, toki guztietan, foru lege honetan agindutakoaren betetze-maila egiaztatze. Ikuskatze-bisita bat egitean, nor den frogatu beharko dio titularrari, haren legezko ordezkariari edo, halakorik ezean, kasuko tokian dagoen pertsonari. Ikuskapena pertsona fisiko baten etxebizitzan egiten bada, haren bera-riazko baimena lortu beharko dute edo, bestela, aginduzkoa den baimen judiziala.

b) Animalien egoera eta foru lege honen betetzea egiaztatze beharrezkotzat jotzen duen edozein ikerketa-diligentzia, azterketa edo proba egitea.

c) Enpresa, establezimendu, ustiategi, instalazio, ibilgailu, edukiontzi edo garraiobidearen titularraren edo arduraduna edo haren langileak ikuska-

pen-jarduketan tokian ager daitezkeen exigitzea; halaber, haiei informazioa eskatu ahalko diete animalien egoera dela-eta ustez garrantzia izan dezakeen edozein gairi buruz, bai eta ikuskatzeak eskatzen duen lankidetzaren aktiboa ere.

d) Animalien edo beste edozein material susmagarriaren laginak hartzea, erregelamenduz ezarritako prozedurari jarraituz, araudia betetzen den egiaztatze egokitzat jotzen diren proba eta azterketa kliniko edo laborategikoak egin edo proposatzeko.

e) Animalien identifikazioa, dokumentazioa, liburuak, erregistroak eta artxiboak aztertzea, baita euskarri edo programa informatikoetan dau-denak ere, kasuko enpresa, establezimendu, ustiategi, instalazio, ibilgailu edo garraiobideari dagozkionak, foru lege honen betetzea egiaztatze garrantzia badute.

f) Behar diren kautela-neurriak hartzea, foru lege honetan araututakoari jarraituz.

24. artikulua. Ikuskapena egin zaienen bete-beharrak.

Ikuskapena egiten zaien pertsona fisiko edo juridikoek betebeharrak hauek izanen dituzte:

1. Ikuskatzaileek establezimendu, ustiategi, instalazio, ibilgailu, edukiontzi edo garraiobide edo, oro har, toki orotarako sarbidea izan dezaten ahalbidetzea, ikuskatze-jarduketa egiteko, betiere ikuskatzaileak behar bezalako ikuskatzaile-agiria aurkezten badiu enpresaburuari, haren legezko ordezkariari edo behar bezala baimendutako pertsonari edo, halakorik ezean, kasuko tokian dagoen edozein langileri.

2. Mota guztietako informazioak ematea instalazio, bitarteko, animalia edo zerbitzuei buruz, bai eta, oro har, animalien babesa dela-eta eskatzen zaizkien alderdiei buruz ere, eta ikuskatzaileei haiek egiaztatze modua ematea.

3. Animalien babesaren arloko informazioaren kopia edo erreproduzioa egiten uztea.

4. Animalien babesaren arloko araudi indardunaren ez-betetzea frogatzeko diligentziak egin daitezkeen uztea.

5. Orokorrean, ikuskapena onartu eta hura gauzatzen laguntzea.

25. artikulua. Kautela-neurriak eta behin-behineko neurriak.

1. Agintari eskudunek eta, kasua bada, agintaritzaren eskudunaren baimena duten ikuskatzaileak, zilegi izanen dute kautelazko behin-behineko neurriak hartzea zioak emanda, urgentzia-

edo beharizan-arrazoiak tarteko, baldin eta ikuskapen edo kontrol batean zehar egindako aurretiazko jarduketetatik ondorioztatzen bada animalientzako arrisku larria dagoela, edo foru lege honen urraketa bat badagoela astun nahiz oso astuntzat jo daitekeena.

2. Animalientzako arrisku larriko egoera bati amaiera emateko kautela-neurriak edo behin-behineko neurriak, zehapen prozedura hasi aurrekoak, honako hauek izan ahalko dira:

a) Animaliak konfiskatzea.

b) Agintari eskudunak ez ematea legez animaliak garraiatzeko aginduzkoak diren dokumentuak.

c) Jarduerak, instalazioak edo garraiobideak etetea edo geraraztea eta establezimenduak ixtea, aginduzkoak diren baimen edo erregistroak ez badituzte.

3. Kautela-neurri horiek ez dute inolaz ere izan zehapen-izaerarik.

4. Kautela-neurriak ikuskapenean edo kontrollean zehar hartuko dira animalia-entzako arrisku larriko kasuetan eta haien jabe edo erantzuleak, ikuskatzailearen edo agintaritzaren agentearen eskariz, arrisku hori saihesteko behar diren bitartekoak berehala jartzen ez dituenen. Neurri hori, halaber, aurrez errekerimendurik egin gabe hartu ahalko da, baldin eta animalia-entzako jabea edo erantzulea identifikatzeko edo aurkitzeko epea arrisku-egoera larriagotzeko modukoa bada.

5. Ikuskatzaileek hartzen dituzten kautela-neurriak berehala jakinarazi beharko zaizkio organo eskudunari; horrek, ebazpen ziodun batez, ahal den epe laburrenean –edonola ere, epe hori ez da sekula hamar egunetik gorakoa izanen, neurria hartu zenetik– haiek berretsi, aldatu edo kenduko ditu, eta, kasua bada, osatu ere egingen ditu, egokitzat jotzen dituen bestelako berme- eta arre- ta-neurriak ezarritik.

6. Neurri horiek, nolana ere, doitu egingen zaizkie kasu zehatz bakoitzean lortu nahi diren helburuen intentsitate, proportzionaltasun eta beharizan teknikoak.

7. Baldin eta animaliak prozedura horren bitartez konfiskatzen badira, haiek gordailatu eta zaindu ahalko dira Nafarroako Gobernuak edo kasuko udalak, udalez gaindiko entitateak edo eskualdeak horretarako gaituta dituen edo gaitzen dituen egoitzetan, bai eta entitate laguntzaile gisa aitortutako animalien babeserako eta defentsarako elkarteen ere, harik eta ebazpenak haien behin betiko destinoa zehazten duen arte.

8. Konfiskatze-eragiketek eta konfiskatutako animalia-entzako mantentzeak eta tratamenduek sortzen dituzten gastuak animalia-entzako jabe edo erantzulearen kargura izanen dira betiere.

9. Prozedurari amaiera ematen dion ebazpenak animalia konfiskatuaren behin betiko destinoa zehaztuko du, eta erabakiko du hura besterentzea, jabe edo erantzuleari itzultzea, bere ingurune naturalera itzulia izatea edo animalia-entzako izaerari berari begira egokitzat jotzen dena.

10. Jabeari edo erantzuleari itzultzea erabakitzen ez den kasuetan, konfiskatutako animaliak horretarako gaitutako instalazioetan zainduko dira, eta, ahal dela, animalien babeserako eta defentsarako elkarte baimendu eta erregistroari lagako zaizkie.

X. TITULUA

Arau-hauste eta zehapenak

26. artikulua. Arau-haustea.

Foru lege honen ondoretarako, arau-haustea arinak, astunak edo oso astunak izan daitezke.

1. Honako hauek arau-hauste arinak dira:

a) Foru lege honek eskatzen dituen erregistroak ez edukitzea, edo haiek osatu gabe nahiz gabeziekin edukitzea.

b) Lagun egiteko animaliak edukitzea foru lege honetan aurreikusitako baldintzetan identifikatu edo erregistratu gabe.

c) Lagun egiteko animaliak hemezortzi urteko adinaz beherakoei eta ezgaituei eskualdatzea, guraso-ahala, tutoretza edo jagoletza duten pertsonen baimenik gabe.

d) Edozein espezie-entzako animaliak erakusleihen, merkataritza-establezimendu edo aisiarako edo jostetarako lokaletan erakustea.

e) Udalak, udalez gaindiko entitateak edo eskualdeak baimendutako kopurua gainditzen duen txakurren, katuen edo erregelamenduz zehazturiko beste edozein espezie-entzako aleen kopuru bat etxebizitza batean edukitzea, kasuko baimena eduki gabe.

f) Lagun egiteko animaliak baldintza desegokietan edo horretarako bereziki egokitu gabeko maletategietan garraiatzea, animaliek kalterik pairatzen ez badute.

g) Edozein espezie-entzako animaliek parte hartzea ferietan, erakusketetan, lehiaketetan, erakustaldietan, filmaketetan, kultur jardueretan edo antzekoetan, kasuko baimena eduki gabe.

h) Edozein espezieetako animaliak artifizialki manipulatzeko salmentarako erakargarri egiteko, jostetarako edo adierazpen artistikorako.

i) Lagun egiteko animaliei ez egitea jendetasun- eta heziketa-probarik, animalia-aren aiurria eta portaera direla-eta gomendagarria denean.

j) Lagun egiteko animalia galduak edo abandonatuak biltzeko jarduerak egitea horretarako baimenik ez duten entitate pribatuek.

k) Lagun Egiteko Animalien Identifikaziorako Erregistroan jabeek gaurkoturik ez edukitzea lagun egiteko animalien datuak, eta animalien galera, heriotza, salmenta edo titulartasun-aldaketa ez komunikatzea ezarritako epeetan.

l) Hiri eremu publikoetan txakurrak uhalez edo katez ez eramatea.

m) Hiri eremu publikoak zikintzea eta ez garbitzea lagun egiteko animalien eginkari solido edo likidoekin.

n) Norberaren zaintzaren pean dauden edozein espezieetako animaliek egin ditzaketen kalteak saihesteko behar diren neurriak ez hartzea.

o) Foru lege honetan jasotako aginduen ez-betetzea den edozein egite edo ez-egite, arau-hauste astuntzat edo oso astuntzat tipifikatuta ez dagoena.

p) Artikulu honen hurrengo apartatuan tipifikatutako arau-hausteetakoren bat egitea, haren zenbateko edo garrantzi eskasa dela-eta arau-hauste astunaren kalifikazioa merezi ez duenean.

2. Honako hauek arau-hauste astunak dira:

a) Edozein espezieetako animaliak nahikoa edo egokia ez den modu batez edo debekatuta dauden elikagaiekin elikatuta edukitzea.

b) Edozein espezieetako animaliak toki edo instalazio desegokietan edukitzea, baldintza higieniko eta sanitario onak betetzen ez dituztenetan, dimentsio desegokiak dituztenetan edo beren ezaugarriak, distantzia edo beste edozein arrazoi dela-eta haiek egunero egoki kontrolatu eta gainbegiraterik ez dagoenetan.

c) Edozein espezieetako animaliak denbora luzez lotuta edo entzerratuta edukitzea, edo sufrimendu edo kalteak eragin diezazkieten baldintzetan; edo gizakiarengandik edo beste animalia batzuegandik beti isolatuta edukitzea, baldin eta espezie taldekoietakoak badira; eta txakurrak etengabe lotuta edukitzea, hartara foru lege honen 7.5 artikuluan araututakoa urratuz.

d) Lagun egiteko animaliak ez txertatzea edo agintari eskudunek nahitaezkozat deklaraturako tratamenduak ez egitea, bai eta haiek ez esterilizatzea ere, 16.4 artikuluan ezarritako konpromisoa urratuz edo agintari eskudunek erabakitzen dutenean.

e) Albaitari batek egin ez dituen esterilizatzea, txertatzea, tratamenduak edo edozein ebakuntza kirurgiko, edo halakoak foru lege honetan ezarritako baldintzen eta betekizunen aurka egitea.

f) Foru lege honetan ezarritakoaren arabera edo agintari eskudunak agindutakoari jarraituz, lagun egiteko animaliei albaitari-azterketa ez egitea.

g) Lagun egiteko animalien zentroetarako, gune zoologiko gisa, ezarritako baldintzak eta betekizunak ez betetzea, arau-hauste arin gisa tipifikatuta ez dagoenean.

h) Lagun egiteko animaliak haztea edo saltzea foru lege honetan ezarritakoa urratuz.

i) Lagun egiteko animaliak laborategi edo klinikei eskualdatzea arau indardunetan ezarritako betekizunak bete gabe.

j) Edozein espezieetako animaliak dohaintzan ematea, zozketa bidez ematea edo sari bidez ematea; edo publizitate-erakargarri moduan, sari moduan edo kostu bidezko transakzioak ez diren eskuratzegatikopari moduan ematea.

k) Lagun egiteko animaliak parasitoekin edo gaixorik saltzea, edo gaixotasunik ez dutela egiaztatzen duen ziurtagiria eduki gabe.

l) Albaitaritza zerbitzu ofizialei ez komunikatzea nahitaez deklaratzekoak diren gaixotasunak, alerta sanitario bat deklaratu ez denean.

m) Edozein espezieetako animaliak ferietako atrakzio edo karruseletan eta zirkoetan erabiltzea.

n) Edozein espezieetako animaliak modu iraunkorrean edukitzea aparkatutako ibilgailuetan, edo aldi baterako ibilgailuetan edukitzea egurasterik edo tenperatura egokirik gabe.

o) Edozein espezieetako animaliak abian den ibilgailu motordun bati lotuta eramatea.

p) Urkatze-lepokoak, ziridunak edo elektrikoak, erabili eta saltzea, baldin eta lagun egiteko animalientzako kaltegarriak badira, edo haiek erabiltzea foru lege honetan ezarritakoa urratuz.

q) Edozein espezieetako animaliei ez ematea nahitaezkoak diren albaitari-tratamenduak, tratamendu aringarriak, prebentzio-tratamenduak edo

behar ditzaketen funtsezko tratamendu sendagarririk.

r) Behar diren neurriak ez hartzea lagun egiteko animalien ugalketa ez-kontrolatua saihesteko.

s) Uztea edo ez eragozteza edozein espezieta-ko animaliak arrisku bat izan daitezela pertsonen eta animalien osasunerako edo segurtasunerako, edo gauzei kalte materiala eragin diezaietela.

t) Lagun egiteko animaliak giza kontsumorako edo animalien kontsumorako erabiltzea.

u) Istripua izan duen, zaurituta dagoen edo arriskuan dagoen edozein espezieta-ko animalia bati laguntzarik ez ematea, laguntza hori norberarentzat edo hirugarrenentzat arriskurik gabe eman daitekeenean.

v) Albaitari batek eginkizun batzuk betetzea haietarako gaikuntzarik eduki gabe, edo gaituta egonda ere, gaikuntzan ezarritakoa ez betetzea.

w) Lagun egiteko animaliak baldintza desegokietan edo horretarako bereziki egokitutako maletegietan garraiatzea, animaliek kalteak pairatzen badituzte.

x) Hiru urteko epean arau-hauste arin bat baino gehiago egitea, ebazpen irmoz hala deklaratu eta jakinarazi denean.

y) Hurrengo artikuluan tipifikatutako arau-hausteetatik bat egitea, haren zenbateko eta garrantzi eskasa dela-eta arau-hauste astuna ez denean.

3. Honako hauek arau-hauste oso astunak dira:

a) Edozein espezieta-ko animaliei tratu txarrak ematea.

b) Edozein espezieta-ko animalien arteko borroka antolatzea, eta haiei buruzko publizitatea egitea edo haiek egitea.

c) Edozein espezieta-ko animaliak erabiltzea ikuskizunetan, jai herrikoietan, borroketan, animalien arteko aurrez aurrekoetan, beste animalia batzuen harrapaketan, erasoetan, simulatuta ez dauden eszenen filmazioan edo ankerkeria edo tratu txarra inplikatzeko duten beste jardura batzuetan, edo animaliei sufrimenduak, naturaren aurkako tratamendu edo tratamendu laidogarriak edo heriotza eragin ahal dizkieten jardueretan, 7.13 artikuluan araututakoari jarraituz.

d) Edozein espezieta-ko animaliak trebatzea edo hezteza beren oldarkortasuna gara dezaten, eta borroketarako prestatzea, borroka egin dezaten akuilatzea edo haiei lan eginaraztea beren

osasuna edo ongizatea kaltetzen duen modu batez

e) Edozein espezieta-ko animaliak abandonatzea.

f) Galdutako edo desagertutako lagun egiteko animaliak ez berreskuratzea horretarako ezarritako epean, 15.3 artikuluan araututakoari jarraituz.

g) Lagun egiteko animalia bat hiltzea foru lege honetan eutanasiarako edo hilketarako araututako urratuz.

h) Lagun egiteko animaliei ebakuntza kirurgiko debekatuak egitea, foru lege honetan aurreikusitako salbuespenekin.

i) Edozein espezieta-ko animalia bati sufrimendua edo heriotza eragiten dioten edo eragin ahal dioten hazkuntza-prozedurak erabiltzea; horren barnean sartzen da heriotza behar baino lehenago eragin dezaketen edo ondorioak arintzeko albaitaritzaren ebakuntzak egitea eskatzen duten gaixotasun hereditario larriak dituzten animaliak ugalketarako erabiltzea.

j) Edozein espezieta-ko animaliei nahita tiro egitea, foru lege honetan jasotako kasuetan izan ezik eta baimendutako ehiza-jardueretan ehizakiei izan ezik.

k) Edozein espezieta-ko animaliei ematea alferrikako kalteak edo oinazeak sortu ahal dizkieten gaiak.

l) Espainiako Estatuan indarrean diren nazioarteko itun eta hitzarmenen bidez babestutako edo desagertzeko arriskuan daudela deklaraturako espezieen kasuan, bai eta foru lege honetan berariaz debekatutako animalien kasuan edo, kasu bada, lagun egiteko animalia gisa edukitzea baimendutako zerrendetan ez daudenen kasuan, debekatuta dago haien ale, kume, arrautza edo beste edozein atal edo produktu merkaturatzea, saltzea, edukitzea, erakustea eta naturalizatzea.

m) Aktaz edo administrazio ebazpenez behin-behinekoz immobilizaturik dauden edozein espezieta-ko animaliak garraiatzea.

n) Lagun egiteko animalia baten kontrol sanitarioko neurriak ez hartzea edo ez betetzea, eta agintaritzaren eskudunari ez komunikatzea transmititu daitekeen gaixotasun bat susmatzen edo diagnostikatzen deneko kasuak.

o) Foru lege honetan ezarritako eginkizunak betetze aldera agintaritzaren eskudunak edo haren agenteek eskatutako datuak edo informazioa emateari ezezkia ematea edo horretarako trabak

jartzea, bai eta okerreko informazioa edo dokumentazio faltsua ematea ere.

p) Foru lege honen behin-behineko neurrietatik edozein bete dadin oztopatzea.

q) Hiru urteko epean arau-hauste astun bat baino gehiago egitea, ebazpen irmoz hala deklaratu eta jakinarazi denean.

27. artikulua. Zehapenak.

Honako hauek dira foru lege honetan aurreikusitako arau-hausteengatik aplikatuko diren zehapenak:

a) Arau-hauste arinengatik, 200 eta 1.000 euro bitarteko isuna. Arau-hauslearengan intzionalitatearik aurkitzen ez den arau-hauste arinen kasuan, baldin eta arau-hausle horri bide administratiboan aurreko hiru urteetan foru lege honetan aurreikusitakoetatik beste zehapenik ezarri ez bazaio, zehapena ohartarazpen bat izan daiteke, hurrengo artikuluan xedatutakoaren arabera ezar daitezkeen zehapen osagarriak ezertan kendu gabe.

b) Arau-hauste astunengatik, 1.001 eta 6.000 euro bitarteko isuna.

c) Arau-hauste oso astunengatik, 6.001 eta 100.000 euro bitarteko isuna.

28. artikulua. Zehapen osagarriak.

Aurreko artikuluan araututako zehapenak ezertan kendu gabe, zehapen-espeditentia ebaztea dagokion organoak honako zehapen osagarri hauek erabaki ahalko ditu:

a) Instalazio, lokal edo establezimenduak gehienez ere bi urtez ixtea, arau-hauste astunen kasuan, eta lau urtez ixtea arau oso astunen kasuan.

b) Aldi baterako debekua edo ezgaitzea foru lege honek araututako jardueretan aritzeko, gehienez ere bi urtez arau-hauste astunen kasuan, eta lau urtez arau-hauste oso astunen kasuan.

c) Animaliak konfiskatzea arau-hauste astunen edo oso astunen kasuan.

d) Animaliak edukitzeko debekua, gehienez ere bi urtez arau-hauste astunen kasuan, edo betiko arau-hauste oso astunen kasuan, animaliarri eragindako minaren krudelkeria eta nahita egitea norainokoak diren.

e) Albaitari gaituaren aitortza kentzea.

29. artikulua. Zehapenen mailaketa.

1. Zehapenak ezartzerakoan, behar den oreka gordeko da arau-haustea sortu duen egintzaren

larritasun benetakoaren eta ezartzen zaion zehapenaren artean. Honako irizpideak hartuko dira bereziki aintzat zehapena mailakatzeko:

a) Nahita egitea.

b) Animalien babesari, animalien sanitatari, osasun publikoari edo ingurumenari eragindako kaltea edo arriskua, edo ukitutako animalia-kopurua.

c) Berrerorketa, urtebetean, animalien babesari buruzko araudia behin baino gehiagotan haustea-gatik, bide administratiboan horrela deklaratu denean, ebazpen irmo baten bidez.

d) Arau-hauslearen kargua edo eginkizuna, edo jardueraren ezagueraren maila, haren lanbide-gatik eta haien ikasketengatik.

e) Hausleak agintari eskudunari lagundu dion ala ez gertaerak argitzen eta babespeko ondasuna lehengorutzen.

f) Jokabide berean arau-hausteak pilatu direnean.

2. Bi urteko epean berreroriz gero edo araua hautsiz gero, zehapenaren zenbatekoa ehuneko 50 gehituko da. Epe horretan bi aldiz gehiago berreroriz edo hautsiz geroz, gehitzea ehuneko 100ekoa izanen da.

3. Ekintza berean bi arau-hauste administratibo edo gehiago pilatzen badira, arau-hauste larrienari dagokion zehapena ezarriko da, erdiko edo goiko mailan.

30. artikulua. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioa.

1. Animalien babesaren arloko arau-hauste ari- nek urtebeteko epean preskribatuko dute; astu- nek, bi urteko epean; eta oso astunek, hiru urteko epean.

2. Arau-hauste arinengatik ezarritako zehape- nek urtebeteko epean preskribatuko dute; larrien ondoriozkoek, bi urteko epean; eta oso larrien ondoriozkoek, hiru urteko epean. Zehapenaren gaineko ebazpena irmo bihurtu eta biharamunetik aurrera hasiko da epea kontatzen.

3. Arau-hausleen Erregistroa sortuko da, eta hartan jasoko da animaliak edukitzeko edo anima- liekin jarduerak egiteko ezgaitzea. Erregistro hori kontsultatuko da animalia baten salmenta edo adopzioa baino lehen. Erregistro horrek izaera pertsonaleko datuen babesari buruzko araudian xedatutakoa beteko du.

31. artikulua. Erantzukizun penala.

1. Foru lege honetan araututakoaren aurkako arau-hauste administratiboa delitua izan badaiteke, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, espedientea irekita, jurisdikzio eskudunari jakinaraziko dizkio egitate horiek.

2. Prozedura penal bat hasita, zehapen prozedura administratiboa bertan behera utziko da haren ebazpen irmorik ez dagoen bitartean.

3. Ezin ezarriko da behin ere zehapen administratiborik prozesu penal batean kondena eragin duten gertaerengatik; bai, ordea, kondena eragin ez duten beste gertaera batzuegatik.

32. artikulua. Zehapen-eskumena eta prozeduraren ebazte-epea.

1. Lagun egiteko animaliekin eginiko arau-hausteengatik zehapen prozedurak abiatzeko eta ebazteko eskumena arau-haustea gertatzen deneko udalei dagokie. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioeko organoek subsidiarioki baliatu ahalko dute zehapen-ahalmena artikulua honetan ezarritako moduan.

2. Udalak, udalez gaindiko entitateak edo eskualdeak bere eskumenekoa den zehapen-ahalmena baliatzeko behar diren giza baliabideak eta baliabide materialak falta badituzte, Nafarroako Gobernuako organo eskudunak, berariaz onartuta, baliatu ahalko du ahalmen hori, horri buruzko eskaera arrazoidunaren ondoren.

3. Nafarroako Gobernuako arloko departamentu eskudunak arau-hauste bat egin dela jakiten duenean, toki entitate eskudunari emanen dio horren berri, kasuko zehapen-espedientea hasteko borondatea berariaz adieraz dezan. Hilabeteko epean erantzuten ez badu edo aukera horri berariaz uko egiten badio, zehapen-eskumena departamentu horrek baliatuko du.

4. Zehapen-ebazpena egin eta jakinarazteko gehieneko epea urtebetekoa izanen da, zehapen-prozeduraren hasiera-datatik kontaktzen hasita.

33. artikulua. Zehapenetatik datozen diru-sarreraren zertarakoa.

Toki administrazioek eta administrazio autonomoak foru lege honetan bildutako arau-hausteengatik zehapenetatik datozen diru-sarrerak baliatuko dituzte animalien babesaren sustatzeko xedea duten jarduketetarako, erregelamenduz garatzen den moduan.

Lehen xedapen gehigarria. Ekoizpenerako animalien babesaren.

Ekoizpenerako animaliei aplikatzekoa izanen zaie foru lege honen 6. eta 7. artikuluetan aurreikusitako betebeharren eta debekuen araubidea, 6.6 artikuluan eta 7.2, 7.6, 7.10, 7.11, 7.21, 7.24 eta 7.25 artikuluan araututakoa izan ezik.

Halaber, aplikatzekoak izanen zaizkie 26. artikuluan tipifikatutako arau-hausteak, baldin eta haietan jasota ageri bada arau-hauste hori edozein espezieko animaliei aplikatzen zaiela, bai eta 27. artikuluan jasotako zehapenak ere.

Hori guztia eginen da ezertan kendu gabe ekoizpenerako animaliei buruzko arau berariazkoa aplikatzea, animalien ongizatearen, animalien sanitarearen eta animalien identifikazioaren ondo-retarako.

Bigarren xedapen gehigarria. Animalia potentzialki arriskutsuak.

Animalia potentzialki arriskutsuei, foru lege honetan xedatutakoaz gainera, animalia mota horretarako onetsitako berariazko araudia aplikatuko zaie.

Hirugarren xedapen gehigarria. Laguntza-txakurrak.

Laguntza-txakurrei, foru lege honetan xedatutakoaz gainera, haiei buruzko araudi berariazkoa aplikatuko zaie, gaur egun Ezgaitasuna duten pertsonak, laguntza-txakurrekin daudenean, gune irekietan eta mugatutako beste gune batzuetan sartu, ibili eta egoteko askatasuna arautzen duen otsailaren 2ko 3/2015 Foru Legean jasota dagoena, edo hura ordeztzen duen arauan jasotakoa.

Laugarren xedapen gehigarria. Animaliak edukitzeko debekua.

1. Debeztatuta dago honako animalia hauek parke zoologiko erregistratuetatik edo agintaritzaren eskudunak berariaz baimendutako gune zoologikoetatik kanpo edukitzea:

a) Artropodoak, arrainak eta anfibioak: Haien hozkada edo pozoia pertsonen eta animalien integritate fisikorako edo osasunerako arrisku larria denean.

b) Narrastiak: Espezie pozoitsu guztiak, krokodiloak eta kaimanak, bai eta helduaroan bi kilogramoko edo hortik gorako pisua duten espezie guztiak ere, kelonioak izan ezik.

c) Ugaztunak: Primate guztiak, bai eta helduaroan hamar kilogramoko edo hortik gorako pisua duten basa espezie guztiak ere, espezie haragijia

leen kasuan izan ezik, horietan muga bost kilogramoa izanen baita.

d) Espezie Exotiko Inbaditzaileen Espainiako Katalogoan jasotako animaliak.

2. Animalia potentzialki arriskutsuei buruz ezarritakoa gorabehera, aurreko puntuan aipatutako animalia-espezieak ez dira inolaz ere pertsonekin batera biziko lagun egiteko animalia moduan.

3. Jabeek eutsi ahalko diete 1. apartatuan jasotako animalia-espezieetako aleei –foru lege honek indarra hartu aurretik lagun egiteko animalia moduan erositakoei–, baina edukitze horri buruz informatu beharko diote animalien ongizatearen arloko departamentu eskudunari, gehienez ere foru lege hau indarrean sartu eta sei hilabete epean. Animaliek zuzen identifikaturik egon beharko dute, eta jabeak animaliak segurtasunaren, babesaren eta animalien sanitatearen arloko baldintza egokietan edukitzeari buruzko erantzukizunpeko adierazpen bat sinatu beharko du. Halakoak nahigabe aske geratuz gero, berehala informatu beharko dute horri buruz, eta ezin izanen dituzte ale horiek ez merkaturatu, ez ugaltu ez eta beste partikular bati laga ere.

4. Lagun egiteko animalia moduan edukitzea baimenduta dauden espezieak aipatzen dituzten animalien zerrenda positiboek dagokienez, Nafarroako Foru Komunitatean edo nazio mailan arautzen dena aplikatuko da.

Bosgarren xedapen gehigarria. Basa animalia autoktonoak edukitzea.

1. Agintari eskudunaren berriazko baimenik eduki gabe, debekatuta dago espezie autoktonoetako animaliak edukitzea, ehiza espezieetakoak barne, bai gune zoologikoetan bai eremu partikularrean ere.

2. Basa animaliak itxian edukitzeko, haien legezko jatorria frogatu beharko da; horretarako, jarraituko zaio araudi sanitarioan, merkataritzakoan zein naturaren kontserbazioari buruzkoan eta kasuaren arabera aplikatzeko den gainerakoan ezarritakoari.

3. Nahitaezkoa izanen da animalia horiek banaka identifikatzea mikrotxip batez, identifikazio-uztai batez edo beste edozein sistema erabiliz, erregelamenduz ezartzen den prozedurari jarraituz.

4. Ez da baimenik emanen gizakiak eduki dituen animaliak ingurune naturalean askatzeko, agintaritza eskudunak berriaz baimendu ezean.

Seigarren xedapen gehigarria. Hiri-hegaztien populazioen gaineko kontrola.

Udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek hiri-hegaztiak kontrolatzeko programak egin ahalko dituzte, animaliei sufrimendurik edo kalterik eragiten ez dieten metodoak erabiliz. Erregelamenduz ezarriko dira baimendutako metodo edo prozedurak.

Zazpigarren xedapen gehigarria. Lagun egiteko animaliak titulartasun publikoko egoitza-zerbitzuetan.

Nafarroako Gobernuak sustatuko du titulartasun publikoko egoitza-zerbitzu guztietan, beren ezaugarriengatik zerbitzu horiek horretarako bidea ematen badute, pixkanaka berma dadila lagun egiteko animalia bat daukaten pertsona guztiak beren animaliekin egon ahal daitezela egoitza horietan.

Lehen xedapen iragankorra. Departamentuen egiturak egokitzea.

Foru lege honek indarra hartu eta hiru hilabete epean, Nafarroako Gobernuak bere departamentu-egiturak eta aurrekontu-partidak egokituko ditu foru lege honetan xedatutakoa eraginkortasunez betetzeko. Nafarroako Aurrekontu Orokorretan bermatuko da behar adina finantza-baliabide badaudela foru lege honek toki entitateei eta Nafarroako Gobernuari esleitzen dizkien betebeharrak garatu eta betearazteko. Nolanahi ere, animalien ongizatearen arloko departamentu eskudunaren plantilla organikoa handitu egin beharko da, plantillaren aldaketa baten bidez, “Animalien Ongizatearen Atala” izeneko unitate organikoa sortzeko; foru lege honetan ezarritakoa betearazi, koordinatu, kontrolatu eta garatzea izanen da unitate horren egitekoa.

Bigarren xedapen iragankorra. Erregelamenduen bidezko garapena.

Ahalmena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege honen erregelamenduzko garapena egiteko; foru legeak indarra hartzen duenetik urtebeteko epean egin beharko da garapen hori.

Hirugarren xedapen iragankorra. Udal ordenantzen onespina.

Foru lege honek indarra hartzen duenetik urtebeteko epean, Nafarroako udalek, udalez gaindiko entitateek eta eskualdeek arlo honetako beren ordenantzak egokituko dituzte foru lege honen xedapenetara.

Laugarren xedapen iragankorra. Lagun egiteko animaliak identifikatzea eta txertatzea.

Lagun egiteko animalien identifikazioarekin eta txertatzearekin zerikusia duten alderdien erregelamenduzko garapena egin bitartean, indarrean mantenduko dira alderdi horiek arautzen dituzten arauak; hau da, Nafarroako Foru Komunitatean txakurren identifikazioa arautzen duen azaroaren 9ko 370/1992 Foru Dekretua garatzen duena eta Osasuneko kontseilariaren 1994ko irailaren 19ko Foru Agindua, errabiaren aurkako txertatzea arautzen duena eta Nafarroako Foru Komunitatean txakurren identifikazioa arautzen duen azaroaren 9ko 370/1992 Foru Dekretua garatzen duena.

Xedapen indargabetzailea.

Indarrik gabe gelditzen dira Animalien babesari buruzko maiatzaren 31ko 7/1994 Foru Legea eta foru lege honetan ezarritakoari aurka egiten dioten edo harekin kontraesanean dauden edo bateraezina diren maila bereko edo txikiagoko xedapen guztiak.

Azken xedapena. Indarra hartzea.

Foru lege honek indarra hartuko du Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitara ematen denetik hiru hilabetera.